

TUTKIMUS

Heli Sjöblom-Immala

Puolisona maahanmuuttaja

Puolisona maahanmuuttaja

Heli Sjöblom-Immala

Puolisona maahanmuuttaja –

Monikulttuuristen perheiden viihtyminen
Suomessa ja muuttosuunnitelmat

KAKS – KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kieliasun tarkistus:
Sirpa Ovaskainen

Kunnallisalan kehittämissäätöön
Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 85
© Pole-Kuntatieto Oy, Heli Sjöblom-Immala ja Siirtolaisuusinstituutti

Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala 2015
ISBN 978-952-7072-20-2 nid
ISBN 978-952-7072-21-9 pdf
ISSN 1235-6956

Sisällys

ESIPUHE	9
1. JOHDANTO	11
1.1. Monikulttuuriset perheet Suomessa	11
1.2. Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto	14
2. VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT	16
3. MAAHANMUUTTAJAPUOLISOIDEN ASETTUMINEN SUOMEEN	19
3.1. Suomeen muutto ja asumisaika	19
3.2. Puolisoiden tapaaminen ja yhdessä asuminen	20
3.3. Työssäkäynti ja muu toiminta	22
3.4. Tiivistelmä	27
4. VASTAAJIEN ASUMINEN	29
4.1. Asuinkunta ja -ympäristö	29
4.2. Muutto nykyiseen asuinkuntaan	30
4.2.1. Suomalaiset puolisot	30
4.2.2. Maahanmuuttajapuolisot	31

4.3. Asuinkunnan ominaispiirteet ja palvelut	33
4.4. Tiivistelmä	34
5. VASTAAJIEN SUOMESSA VIIHTYMINEN	36
5.1. Tyytyväisyys elämään Suomessa	36
5.2. Maahanmuuttajapuolisoiden suomen kielen taito	42
5.3. Tiivistelmä	45
6. VASTAAJIEN SUUNNITELMAT MUUTTAA ASUINKUNNAN ULKOPUOLELLE	47
6.1. Muuttosuunnitelmat eri vastaajaryhmissä	47
6.2. Muuton syyt ja kohteet	55
6.2.1. Suomen sisäinen muutto	56
6.2.2. Ulkomaille muutto	58
6.2.3. Mikä estäisi lähtömuuton Suomesta?	63
6.3. Tiivistelmä	64
7. VASTAAJIEN PALAUTTEET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	67
7.1. Maahanmuuttajien työllistämispalvelut	67
7.2. Suomen kielen opetus ja tulkkauspalvelut	69
7.3. Kuntien peruspalvelut	70
7.4. Maahanmuuttaja-asenteet	71
7.5. Maahanmuuttobyrokratia	73
7.6. Suomalaiset ihmiset	73
7.7. Asumisen kustannukset	74
7.8. Tiivistelmä	74
8. MONIKULTTUURINEN LIITTO SUOMALAIS- PUOLISOIDEN NÄKÖKULMASTA	76
8.1. Monikulttuurisen liiton edut ja onnistumisen edellytykset	76
8.2. Monikulttuurisen liiton haasteet ja epäonnistumisen mahdollisuudet	80

8.3. Tiivistelmä	82
9. YHTEENVETO	84
10. JOHTOPÄÄTÖKSET	91
11. TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA KUNNILLE	98
LÄHTEET	101

Esipuhe

Kasvavan kansainvälisen muuttoliikkeen ja matkailun myötä kulttuurien välinen kommunikointi on koko ajan lisääntynyt. Tämä on johtanut siihen, että yksilöt kohtaavat toisiansa eri ympäristöissä yhä laajemmin. Elämäkumppanin löytäminen paikalliselta tasolta on laajentunut tänä päivänä globaaliksi, myös Suomessa. Kansainvälisten avioliittojen myötä suomalainen yhteiskunta ja sen kunnat muuttuvat monikulttuurisemmiksi.

Monikulttuurisissa perheissä puolisoilla on siteet kahteen maahan, ts. suomalaispuolison kautta Suomeen ja ulkomaalaistaustaisen puolison kautta hänen synnyinmaahansa. Se, kumman puolison synnyinmaahan tai johonkin muuhun maahan perhe asettuu, on keskeinen väestöllinen kysymys maallemme ja sen kunnille. Jos halutaan, että monikulttuuriset perheet viihtyvät Suomessa, on tärkeää tietää, mitä houkuttelevia ja toisaalta poistyyöntäviä tekijöitä Suomessa ja sen kunnissa on näiden perheiden näkökulmista. Asuinkunta vaikuttaa ratkaisevasti perheiden viihtymiseen. Pienelle kunnalle yhdenkin perheen poismuutto saattaa merkitä verotulojen menetystä tai esimerkiksi kyläkoulun lakkautusta.

Siirtolaisuusinstituutissa on valmistunut tutkimus monikulttuuristen perheiden muuttohalukkuudesta Suomen sisällä ja ulkomaille. Tutkimuksessa toinen puolisoista on ollut Suomessa syntynyt Suomen kansalainen. Toinen puolisoista on sen sijaan ollut ulkomaalaistaustainen, jonka synty-

mämaa on ollut Viro, Venäjä, Iso-Britannia, Turkki tai Thaimaa. Tulosten avulla on mahdollista löytää keinoja, joilla monikulttuuristen perheiden ankkuroimista Suomeen ja erityyppisiin kuntiin voidaan edistää, jotta perheet haluaisivat asua täällä jatkossakin. Tutkimuksen rahoittajana on toiminut Kunnallisalan kehittämissäätiö, jolle esitän kiitokset. Tutkimuksen tekijänä on ollut FL, tutkija Heli Sjöblom-Immala ja osoitan kiitokset hänelle.

Turussa 2. helmikuuta 2015

Elli Heikkilä
tutkimusjohtaja
Siirtolaisuusinstituutti

1. Johdanto

1.1. Monikulttuuriset perheet Suomessa

Kulttuurien välinen kommunikointi lisääntyy, ja samalla kasvaa myös eri maista tulevien ihmisten välisten avioliittojen määrä. Puhutaankin monikulttuurisista avioliitoista, joita voidaan kutsua myös kansainvälisiksi tai kaksikulttuurisiksi avioliitoiksi. (Heikkilä 2014, 10.) Tässä tutkimuksessa monikulttuurisella avioliitolla tarkoitetaan Suomessa syntyneen Suomen kansalaisen ja ulkomailla syntyneen ulkomaan kansalaisen välistä avioliittoa.

Monikulttuuristen avioliittojen määrä Suomessa on viimeisimmän 10 vuoden aikana ollut jatkuvasti kasvussa. Kun vuonna 2002 suomalaisen ja ulkomaalaisen muodostamia monikulttuurisia perheitä oli Suomessa lähes 30 000, oli luku vuonna 2012 jo 47 000 (Taulukko 1). Viime vuosina Suomessa syntyneiden miesten puoliset ovat useimmiten kotoisin Thaimaasta, Venäjältä tai Virossa, naisten puolestaan Isosta-Britannista, Turkista tai Yhdysvalloista (Tilastokeskus 2013a).

Suomalaiset miehet solmivat naisia hieman enemmän avioliittoja ulkomaan kansalaisten kanssa, ja miesten puolisoiden lähtömaissa on vähemmän hajontaa kuin naisten puolisoiden lähtömaissa. Kymmenessä vuodessa venäläisten naispuolisoiden osuus on vähentynyt, thaimaalaisten nais-

puolisoiden osuus puolestaan kaksinkertaistunut. Miespuolisoiden kohdalla vastaavaa muutosta ei ole tapahtunut. (Taulukko 1.)

Taulukko 1.

Suomessa syntyneiden naisten ja miesten ulkomailla syntyneet aviopuolisot yleisimpien syntymämaiden mukaan vuosina 2002, 2007 ja 2012, %

<i>Naispuolison syntymämaa</i>	2002	2007	2012	<i>Miespuolison syntymämaa</i>	2002	2007	2012
Ent. Neuvostoliitto	32	30	25	Ruotsi	24	26	27
Ruotsi	22	22	21	Iso-Britannia	6	7	7
Thaimaa	6	9	13	Saksa	6	6	6
Viro	5	5	5	Turkki	5	5	4
Kiina	1	2	3	Ent. Neuvostoliitto	6	5	4
Filippiinit	2	2	3	Yhdysvallat (USA)	4	4	4
Venäjä	2	2	2	Alankomaat	2	2	2
Muut	29	28	28	Muut	47	45	46
Yhteensä	100	100	100	Yhteensä	100	100	100
Ulkomailla syntyneet yhteensä, N	16 555	21 124	26 495	Ulkomailla syntyneet yhteensä, N	13 236	16 785	20 525

Lähde: Tilastokeskus 2014a

Monikulttuuriset avioliitot päättyvät eroon useammin kuin liitot keskimäärin, vaikka niiden eronneisuus onkin ollut laskussa. Suomessa syntyneiden naisten eronneisuus näissä liitoissa on suurempaa kuin miehillä: vuonna 2012 naisten eronneisuusluku (avioeroja 100 kansainvälistä avioliittoa kohden) oli keskimäärin 4,3 prosenttia, kun se miehillä oli 3,2 prosenttia. Vertailun vuoksi samana vuonna eronneisuus oli 1,2 prosenttia niillä pareilla, joiden molemmat puoliset ovat syntyneet Suomessa. (Tilastokeskus 2013a.) Eronneisuus kansainvälisissä avioliitoissa on siis kolme kertaa yleisempää kuin puhtaasti suomalaisten liitoissa.

Suomalaissyntyisten miesten eronneisuus monikulttuurisissa avioliitoissa ei vaihtelee yhtä paljon puolison syntymämaan mukaan kuin naisilla. Vuonna 2012 miehet erosivat eniten (4,3 %) brasilialaissyntyisistä naisista. Samana vuonna naisten korkein eronneisuusluku oli jopa 14,4 pro-

senttia, joka koski Tunisiassa syntyneiden miesten kanssa solmittuja liittoja. Myös muut kärkimaat ovat Pohjois-Afrikan maita. (Tilastokeskus 2013a.)

Tärkeimpiä Suomeen muuton syitä ovat perhesyöt. Esimerkiksi vuonna 2012 myönnettyistä oleskeluluvista perhesyiden osuus oli 34 prosenttia. Seuraavina olivat opiskelu (32 %) ja työ (29 %). Oleskelulupatilastoissa eivät kuitenkaan näy pohjoismaalaiset, jotka eivät tarvitse oleskelulupaa toisissa Pohjoismaissa. Muut EU/ETA-maan tai Sveitsin kansalaiset eivät myöskään tarvitse oleskelulupaa, mutta heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa kolmen kuukauden sisällä. Turvapaikanhakijat tilastoidaan erikseen. (Sisäasiainministeriö 2013.)

Suuri osa ulkomaalaisista muuttaa Suomeen suomalaisen puolison vuoksi. Suomeen muuttavalla oman perheen merkitys maahan sopeutumisessa korostuu (mm. Anglé 2014), ja suomalainen puoliso toimii tavallaan ulkomaalaissyntyisen puolisonsa siltana yhteiskuntaan. Esimerkiksi Jääskeläinen (2003) on huomannut tutkiessaan entisestä Neuvostoliitosta tulleiden avioliittomuuttajien integroitumista, että suomalaisen kanssa avioituneet maahanmuuttajat työllistyvät paremmin kuin omanmaalaistensa kanssa avioliitossa elävät. Suomalaistaustainen puoliso antaa maahanmuuttajapuolisolle mahdollisuuden oppia suomea tai ruotsia arjessa sekä toisaalta antaa apuaan ja sosiaalisen verkoston, jonka kautta löytyy vuorovaikutussuhteita ja joka helpottaa työllistymistä.

Jos halutaan, että monikulttuuriset perheet viihtyvät Suomessa, on tärkeää selvittää, mitä houkuttelevia ja toisaalta poistyöntäviä tekijöitä Suomessa ja sen kunnissa on tällaisten perheiden näkökulmasta. Asuinkunnalla on ratkaiseva merkitys perheiden viihtymiselle. Pienelle kunnalle yhdenkin perheen poismuutto merkitsee verotulojen menetystä, ja kyläkoulun säilyminen voi olla kiinni muutamasta oppilaasta.

Jos monikulttuurinen liitto päättyy eroon, on sillä suuria vaikutuksia inhimilliseltä kannalta varsinkin, jos eroavalla parilla on yhteisiä lapsia. Ulkomaalaissyntyinen puoliso haluaa ehkä muuttaa kokonaan pois Suomesta, ja jos hän saa vielä lasten huoltajuuden, hän vie heidätkin mukanaan ulkomaille. Näiden liittojen onnistuminen vaikuttaa siten monien perheiden ja niiden lähipiirien, esimerkiksi isovanhempien, elämään ja hyvinvointiin. Koska tulevaisuudessa monikulttuuriset liitot todennäköisesti li-

sääntyvät entisestään, on tärkeää paneutua näiden liittojen puolisoiden ongelmiin ja hyvinvoinnin tukemiseen.

Myös yhteiskunnalliselta kannalta ulkomaille muutolla on merkitystä, kun Suomi menettää nykyistä ja tulevaisuuden työvoimaa. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2011 palvelutyöntekijöistä ulkomaalaistaustaisten osuus oli 8 prosenttia ja muista työntekijöistä 11 prosenttia. Esimerkiksi siivoojien ja kotiapulaisten ammattiryhmään kuuluvista 15 prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia (Tilastokeskus 2013b). Määrällisesti ulkomaalaistaustaisia henkilöitä työskenteli eniten toimistosiivoojina, ja joka viides toimistosiivooja oli ulkomaista syntyperää vuonna 2011 (Tilastokeskus 2013c).

1.2. Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto

Tutkimuksessa selvitetään monikulttuuristen perheiden viihtymistä asuinkunnassaan ja Suomessa sekä heidän muuttosuunnitelmiaan toiseen asuinkuntaan ja ulkomaille. Tutkimuksessa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

Miten vastaajat Suomessa viihtyvät?

Mihin he ovat asuinkunnassaan tyytyväisiä ja tyytymättömiä?

Onko heillä muuttosuunnitelmia toiseen kuntaan tai ulkomaille?

Millaisilla muuttajilla on eniten lähtömuuttohalukkuutta?

Onko perheiden muuttohalukkuudessa eroja maahanmuuttajapuolison syntymämaan mukaan?

Miksi ja minne halutaan muuttaa?

Millaista palautetta vastaajat antavat maahanmuuttoasioista, asuinkunnastaan ja Suomesta?

Mitä Suomessa pitäisi olla toisin, ettei täältä haluttaisi muuttaa ulkomaille?

Tutkimuksessa selvitetään lisäksi sitä, ovatko puolisoiden vanhemmat vaikuttaneet perheen asuinpaikan valintaan, miten perhe pitää yhteyttä maahanmuuttajapuolison vanhempiin ja mitkä ovat monikulttuurisen avioliiton onnistumisen edellytykset ja esteet. Tutkimukseen osallistuvat antavat myös avointa palautetta asuinkunnastaan ja Suomesta.

Tutkimuksen myötä kunnat saavat kehittämisohdotuksia siihen, miten monikulttuuristen perheiden viihtymistä ja heidän kuntaan ja Suomeen

jäämisen edellytyksiä voidaan parantaa. Vielä tällä hetkellä korkea elintaso tekee Suomesta houkuttelevan varsinkin monille alhaisen elintason maista kotoisin oleville muuttajille. Suomi on kuitenkin kallis maa asua, ja elintasoerojen vähitellen kaventuessa moni maahanmuuttaja ehkä haluaakin palata takaisin kotimaahansa, ellei Suomi kuntineen pidä huolta omasta veto-voimastaan.

Tutkimuksen tausta-aineistona on väestötietojärjestelmästä tehty henkilölöpöimintä, jolla saatiin 1 011 parin eli 2 022 henkilön otos Suomen kaikista monikulttuurisista aviopareista. Toinen puolisoista on Suomessa syntynyt Suomen kansalainen. Toinen on ulkomaalaistaustainen, jonka syntymämaa on Viro, Venäjä, Iso-Britannia, Turkki tai Thaimaa. Näiden maiden kansalaisten kanssa suomalaiset ovat solmineet eniten avioliittoja viimeisimmän kymmenen vuoden aikana. Puolison kansalaisuus on ollut sama Suomeen muutettaessa, joka on tapahtunut viimeistään vuonna 2010.

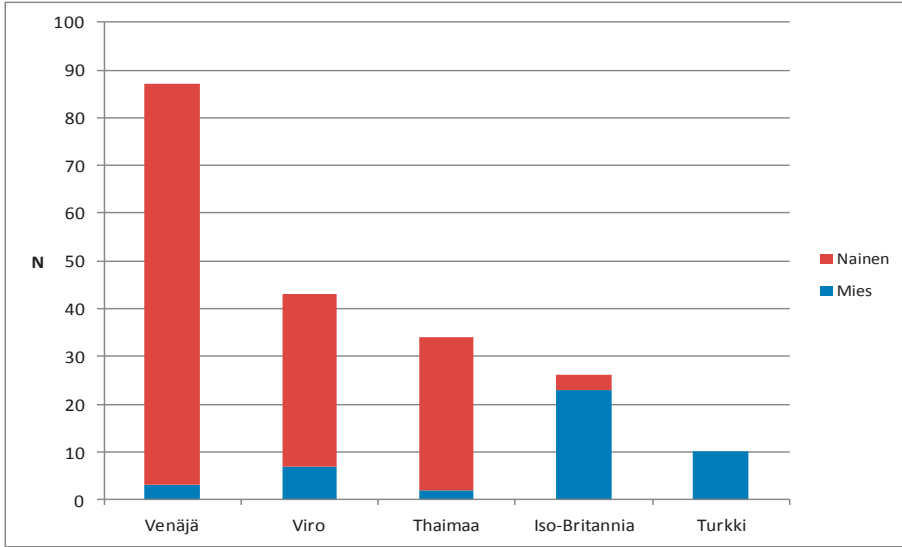
Otantaan kuuluvista suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista viidenes vastasi internetissä olevaan Webropol-kyselyyn. Suomalaisia vastaajia on 207 ja maahanmuuttajavastaajia 200. Kyselyn lisäksi haastateltiin viisi kyselyyn vastannutta suomalaista puolisoa, joista kunkin puoliso on kotoisin yhdestä tutkimukseen kuuluvasta syntymämaasta.

2. Vastaajien taustatiedot

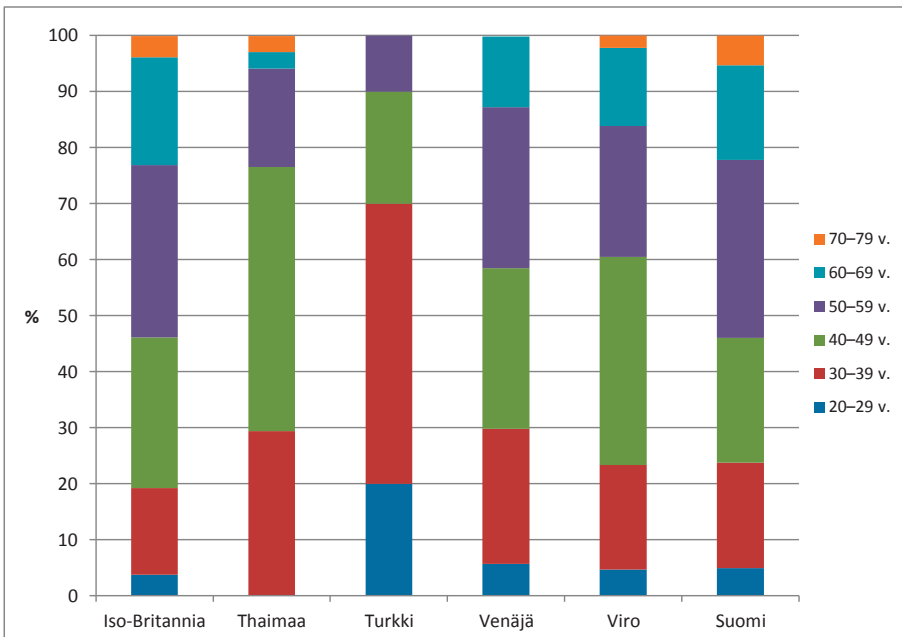
Kyselyyn vastanneista maahanmuuttajapuolisoista yli 40 prosenttia on syntynyt Venäjällä tai entisessä Neuvostoliitossa. Vähiten (5 %) on turkkilaissyntyisiä. Venäläis-, thaimaalais- ja virolaissyntyisistä vastaajista valtaosa on naisia. Brittiläissyntyisistä puolestaan valtaosa on miehiä, ja kaikki 10 turkkilaissyntyistä vastaajaa ovat miehiä. (Kuva 1.) Kaikista kyselyyn vastanneista suomalaispuolisoista niin ikään kolme neljäsosaa on miehiä.

Vastanneista maahanmuuttajista nuorimpia ovat turkkilaiset ja thaimaalaiset vastaajat. Esimerkiksi thaimaalaisista vajaat 80 prosenttia on alle 50-vuotiaita. Brittipuolisot ovat vanhimpia, heissä 60 vuotta täyttäneitä on muita enemmän. Suomalaiset vastaajat ovat keskimäärin yhtä iäkkäitä kuin brititkin. (Kuva 2.) Tämä johtuu siitä, että enemmistö eli suomalaiset miehet ovat selvästi naisia iäkkäämpiä. Naisista vajaat 80 prosenttia on alle 50-vuotiaita, miehistä puolestaan vain runsas kolmannes.

Monet Suomeen muuttavista ulkomaalaisista ovat hyvin koulutettuja. Eri maissa suoritettujen koulutusten rinnastaminen ei ole yksiselitteistä, mutta koulutusasteen mukaan tarkasteltuna kyselyyn vastanneista maahanmuuttajapuolisoista kaikki muut paitsi thaimaalaiset ovat suomalaisia vastaajia koulutetumpia. Thaimaalaisista yli puolella on enintään perusasteen koulutus. Kaikkein koulutetuimpia ovat venäläiset ja britit, joista kummastakin

Kuva 1. Kyselyyn vastanneiden maahanmuuttajapuolisoiden sukupuolijakauma syntymävaltion mukaan

Kuva 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma syntymämaan mukaan

yli 40 prosenttia on suorittanut vähintään korkeakoulututkinnon. Suomalaisilla vastaava osuus on neljännes. Suomalaisilla puolisoilla keskiasteen koulutus on selvästi yleisempi kuin maahanmuuttajilla. Sen on suorittanut suomalaisista vajaa puolet ja kaikista maahanmuuttajapuolisoista kolmannes.

3. Maahanmuuttajapuolisoiden asettuminen Suomeen

3.1. Suomeen muutto ja asumisaika

Lähes kaikki maahanmuuttajapuolisot ovat muuttaneet Suomeen syntymämaastaan. Kyselyyn vastanneista maahanmuuttajapuolisista jopa 70 prosentilla kaikkein tärkein Suomeen muuton syy on ollut avo- tai avioliitto suomalaisen kanssa. Toiseksi tärkeimpänä muuttosyyinä he mainitsivat työpaikan (12 %) ja kolmantena opiskelun (5 %). Myös Suomen turvallisuus on tärkeä tekijä, sillä yli viidennes vastaajista mainitsi sen toiseksi tai kolmanneksi tärkeimmäksi muuttosyyksi.

Suomalainen puoliso on ollut selvästi merkittävin Suomeen muuton syy kaikissa ikäryhmissä lukuun ottamatta alle 20-vuotiaana muuttaneita. Naisista kolme neljäsosaa on muuttanut puolison vuoksi Suomeen. Miehillä puoliso ei ole ollut yhtä tärkeä muuton syy kuin naisilla, mutta heistäkin runsas puolet on muuttanut puolison takia. Runsaalla neljänneksellä miehistä syynä on ollut työ.

Jopa 88 prosentille thaimaalaisista vastaajista puoliso on ollut tärkein muuttosyy Suomeen. Myös brittivastaajissa puolison vuoksi muuttaneita on keskimääräistä enemmän (77 %). Venäläisillä osuus on 71 prosenttia. Virolaisissa puolison vuoksi muuttaneita on keskimääräistä vähemmän (54 %). Heistä puolestaan on muita enemmän (23 %) työn vuoksi muuttaneita, joita myös briteistä on viidennes.

Kauimmin Suomessa ovat asuneet virolais- ja brittitaustaiset puoliset, joista noin neljännes on asunut maassa yli 20 vuotta. Lyhimmän aikaa Suomessa ovat puolestaan asuneet thaimaalaiset puoliset, joista melkein neljännes on asunut enintään 5 vuotta ja yhteensä 56 prosenttia on asunut enintään 10 vuotta.

Halukkuuteen hakea uuden kotimaan kansalaisuutta vaikuttavat mm. lähtömaan olosuhteet, esimerkiksi sosiaaliturva sekä turvallisuus- ja ihmisoikeustilanne. Jos Suomen olosuhteet koetaan selvästi lähtömaata paremmiksi, haetaan Suomen kansalaisuutta luultavasti todennäköisemmin, kuin jos oman kotimaan tilanne on niin hyvä, että sinne on ehkä ajatus myöhemmin palata. Suomen kansalaisia on paljon erityisesti venäläisissä vastaajissa (66 %), ja yli puolella (56 %) heistä on kaksoiskansalaisuus. Myös kuudella kymmenestä turkkilaisvastaajasta on Suomen kansalaisuus.

Seuraavaksi eniten Suomen kansalaisia on pitkään Suomessa asuneissa virolaistaustaisissa vastaajissa, joista yhteensä kolmannes on saanut Suomen kansalaisuuden ja viidennes on kaksoiskansalaisia. Vaikka brittipuolisotkin ovat asuneet maassa pitkään, on heissä kuitenkin muita vastaajaryhmiä vähemmän Suomen kansalaisia: vain 12 prosentilla on kaksoiskansalaisuus. Lyhimpään Suomessa asuneista thaimaalaisvastaajista yhteensä viidennesellä on Suomen kansalaisuus, ja kaksoiskansalaisia on kymmenesosa.

3.2. Puolisoiden tapaaminen ja yhdessä asuminen

Puolet sekä kyselyyn vastanneista suomalaisista miehistä että naisista on tavannut nykyisen maahanmuuttajapuolisonsa ulkomailla, pääasiassa tämän syntymämaassa. Jossain muussa Euroopan maassa toisensa on tavannut vain 5 prosenttia ulkomailla tavanneista pareista. Muita vastaajaryhmiä suurempi osa, kaksi kolmasosaa, britti- ja thaimaalais-syntyisten kanssa avioituneista suomalaisista on tavannut puolisonsa ulkomailla. Virolais-syntyisten kanssa avioituneista puolestaan runsas 70 prosenttia ja venäläisten kanssa avioituneista hieman yli puolet on tavannut puolisonsa Suomessa. Nämä kaksi ovat Suomen suurimmat maahanmuuttajaryhmät, joten todennäköisyys Suomessa tapaamiseen on muita ryhmiä suurempi.

Britit ja virolaiset vastaajat ovat asuneet Suomessa vastaajaryhmistä kauimmin ja thaimaalaiset puolestaan lyhimmän aikaa. Siten britit ja viro-

laiset ovat asuneet myös puolisonsa kanssa Suomessa muita maahanmuuttajaryhmiä pidempään: briteistä 15 prosenttia jopa yli 25 vuotta. Lyhimmän aikaa ovat puolestaan asuneet thaimaalaiset, joista vajaat 70 prosenttia on asunut puolisonsa kanssa Suomessa enintään 10 vuotta. Thaimaan matkailu onkin varsin uusi ilmiö. Suomalaisista vastaajista 86 prosenttia on asunut puolisonsa kanssa yhdessä Suomessa enintään 15 vuotta.

Suomalaiset naishaastateltavat ovat tavanneet puolisonsa Suomessa harrastuksen parissa tai nettipalstan kautta. Siinä vaiheessa ulkomaalais-syntyiset puoliset olivat jo asuneet Suomessa useita vuosia. Suomalaiset mieshaastateltavat sen sijaan ovat tavanneet puolisonsa tämän kotimaassa, ja tapaaminen oli liittynyt heidän työhönsä. Haastateltavien mukaan heille oli melko selvää, että perhe asuu Suomessa eikä puolison kotimaassa.

...osittain sen vuoksi, että molemmilla oli täällä työsuhteet ja opiskelusuhteet ja tutut sillä tavalla, ja sitten myös sen vuoksi, että tilanne Turkissa tällä hetkellä ei oo sillä tavalla hirveen kiva, jos kuuluu koulutettuun osaan väestöstä. Siellä on tällä hetkellä semmoinen aika, että kannattaa miettiä mitä sanoo kenestä ja semmosta. Ja tota tää mun mieheni perhe ei oo sillee hirveen uskonnollinen tai mitään semmosta. Ja sit hän on ollut sitä mieltä, että on helpompi olla Suomessa, että saa ajatella mitä ajattelee ja sanoa sen ääneen. (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

... Toki sitä aattelee, että jossakin vaiheessa sitä olisi mukava mennä Englantiin ja näyttää lapsille sitä kulttuuria... En kuitenkaan usko, että se olisi sellainen paikka, johon kuitenkaan asetuttaisiin lopullisesti. (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

Melkein neljännes suomalaisista vastaajista on asunut yhdessä puolisonsa kanssa myös ulkomailla, heistä 80 prosenttia enintään viisi vuotta. Valtaosa (80 %) ulkomailla asuneista kertoo myös asuneensa ulkomaisen puolisonsa kanssa tämän syntymämaassa. Brittipuolisoista jopa kaksi kolmasosaa on asunut puolisonsa kanssa muualla kuin Suomessa, useimmiten kotimaassaan Isossa-Britanniassa. Valtaosalla muista maahanmuuttajapuolisoista ei ole kokemusta asumisesta yhdessä ulkomailla. Tulos on odotetun kaltainen, sillä korkean elintason Iso-Britannia vetää maahanmuutta-

ja puoleensa, mutta muut tutkimusmaat ovat ennemminkin maastamuuttomaita esimerkiksi niiden alhaisemman elintason vuoksi.

Lähes puolessa suomalaisten ja maahanmuuttajien perheistä asuu alle 18-vuotiaita lapsia. Vajaat 60 prosenttia sekä suomalaisista että maahanmuuttajapuolisoista kertoo lisäksi itsellään tai puolisoillaan olevan lapsia, jotka asuvat joko muualla Suomessa tai ulkomailla. Neljänneksellä on tällaisia lapsia ulkomailla; thaimalaisista ja virolaisista puolisoista jopa noin kolmanneksella. Näiden perheiden kytkökset Suomen ulkopuolelle ovat todennäköisesti tavallistakin kiinteämmät. Pääasiassa nämä lapset asuvat vastaajien synnyinmaissa Thaimaassa ja Virossa.

3.3. Työssäkäynti ja muu toiminta

Kyselyyn vastanneilla maahanmuuttajapuolisoilla työllisyys ja muu toiminta vaihtelee paljon syntymämaittain (Taulukko 2). Valtaosa (90 %) on kuitenkin ollut jossain vaiheessa työelämässä Suomessa asumisensa aikana. Eniten työssäkäyviä on virolais- ja brittitaustaisissa, joiden työttömyys on alle 10 prosenttia, eli lähes yhtä alhainen kuin suomalaisillakin puolisoilla. Vähiten työssäkäyviä on thaimalaisissa puolisoissa (56 %), joista opiskelijoita tai työharjoittelijoita on vajaa viidennes. Heistä myös viidennes on työttömiä, kuten myös venäläisistä ja turkkilaisista. Vuonna 2011 noin puolet kaikista ulkomaan kansalaisista kuului työvoimaan. Työllisiä heistä oli noin 40 prosenttia ja työttömiä 11 prosenttia. Koko väestössä työttömien osuus oli 5 prosenttia. (Tilastokeskus 2013b.) Marraskuussa 2014 työttömyysaste oli jo 8,2 prosenttia (Tilastokeskus 2014b).

Taulukko 2.

Vastaajien pääasiallinen toiminta syntymämaan mukaan, %

Ulkomaalaistaustaisen puolison pääasiallinen toiminta	Syntymämaa					Ulkomaalais- taustaiset yhteensä	Suomalaiset puolisot
	Iso-Britannia	Thaimaa	Turkki	Venäjä	Viro		
Yrittäjä/ammattinharjoittaja	12			3	9	5	14
Johtava asema (palkansaaja)	8			1	5	3	8
Toimihenkilö	34	9	30	10	12	15	24
Työntekijä	15	46	40	48	44	43	27
Työssä olevat yhteensä, %	69	55	70	62	70	66	73
Työtön	8	21	20	20	7	16	5
Opiskelija/työharjoittelija	4	18	10	12	2	9	2
Muut	15	3		6	14	8	4
Eläkeläinen	4	3			7	3	17
Kaikki yhteensä	100	100	100	100	100	100	100
Vastaajat yhteensä, N	26	34	10	87	43	200	207

Brittivastaajissa on muita vastaajaryhmiä enemmän yrittäjiä (12 %), samoin virolaisissa (9 %). Briteissä muita enemmän on myös johtavassa asemassa olevia (8 %) ja varsinkin toimihenkilöitä, joita on hiukan yli kolmannes. Muista maahanmuuttajapuolisista, kuten myös suomalaisista puolisoista, eniten on suorittavan työn tekijöitä (taulukossa 3 työntekijä). Eläkeläisiä on suomalaisista vajaa viidennes, maahanmuuttajista vain muutama prosentti.

Venäläisissä vastaajissa työntekijöitä on lähes puolet. Osuus on kolminkertainen britteihin nähden, vaikka kummassakin ryhmässä korkeasti koulutettujen osuus on suuri. Venäläiset eivät siten ole koulutustaan vastaavassa työssä.

Perusasteen koulutuksen suorittaneista suomalaisista puolisoista alle puolet on työelämässä. Eniten (82 %) työssäkäyviä on puolestaan ammatti-

korkeakoulun suorittaneissa, mutta hyvin ovat työllistyneet myös ammatillisesti koulutetut ja korkeakoulutetut suomalaiset puoliset. Korkeakoulun jatkotutkinnon suorittaneissa työssäolevien osuus on pienempi kuin korkea-asteen perustutkinnon suorittaneissa.

Maahanmuuttajapuolisoista, jotka ovat suorittaneet enintään perusasteen koulutuksen, on työssä runsas kolmannes ja työttömänä vajaa kolmannes. Parhaiten ovat työllistyneet ammatillisen tutkinnon suorittaneet, joista lähes 80 prosenttia on työssäkäyviä. Korkeakoulututkinnon suorittaneet maahanmuuttajat sen sijaan eivät ole työllistyneet yhtä hyvin kuin suomalaiset puoliset, sillä työssäkäyviä on kaksi kolmasosaa eli melkein kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän kuin suomalaisissa puolisoissa. Myös ammattikorkeakoulun käyneistä maahanmuuttajapuolisoista vain 56 prosenttia on työssäkäyviä, mikä on paljon pienempi osuus kuin suomalaisilla puolisoilla (82 %). Vain runsaat 60 prosenttia työssäkävivistä maahanmuuttajapuolisoista kertoo nykyisen työnsä vastaavan omaa koulutustaan. Thaimaalaisilla osuus on muita vastaajaryhmiä pienempi, runsas puolet.

Työelämässä olevien suomalaisten puolisoiden yleisin (11 %) toimiala on sosiaali- ja terveysala, ja kymmenesosa työskentelee sekä kuljetuksen, liikenteen ja varastoinnin alalla sekä teollisuudessa. Myös maahanmuuttajapuolisoilla sosiaali- ja terveysala on yleinen, mutta vielä hieman enemmän heitä työllistää maahanmuuttajille tyypillinen matkailu-, majoitus- ja ravitsemisala (14 %). Taulukossa 3 esitetään vastaajien 10 yleisintä toimialaa.

Taulukko 3.

Työssäkäyvien vastaajien yleisimmät toimialat

<i>Suomalaiset puoliset</i>	%	<i>Maahanmuuttajapuoliset</i>	%
Sosiaali- ja terveysala	11	Matkailu-, majoitus- ja ravitsemisala	14
Kuljetus- ja liikenneala, varastointi	10	Sosiaali- ja terveysala	13
Teollinen työ	10	Koulutus	12
Rakentaminen	9	Muu palvelutoiminta	7
Tekninen toiminta	8	Teollinen työ	7
Maa-, metsä- ja kalatalous	6	Rakentaminen	6
Informaatio ja viestintä	6	Henkilöpalvelut	5
Muu palvelutoiminta	6	Tekninen toiminta	5
Tukku- ja vähittäiskauppa	6	Kiinteistöala	4
Koulutus	5	Tukku- ja vähittäiskauppa	4
Muut	77	Muut	77
Yhteensä	100	Yhteensä	100
Yhteensä, N	146	Yhteensä, N	123

Suomalaisten työssä olevien vastaajien työtilanne näyttää hyvin vakaalta: melkein kaikki kertovat, että heidän nykyinen työnsä tai yritystoimintansa jatkuu myös tulevaisuudessa. Virolaisilla puolisoilla työn jatkuvuus on yhtä turvattu kuin suomalaisillakin puolisoilla. Muita epävakaampi työtilanne sen sijaan näyttää olevan brittipuolisoilla, joista vain noin 70 prosenttia kertoo työsuhteensa jatkuvan toistaiseksi.

Suomalaisilla puolisoilla työttömyys on paitsi vähäisempää, myös lyhytkestoisempaa kuin maahanmuuttajapuolisoilla. Suomalaisilla pisimmät työttömyysjaksot ovat kestäneet alle kaksi vuotta, kun taas työttömistä maahanmuuttajapuolisoista yli puolella työttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään samaiset kaksi vuotta. Parhaimmassa työmarkkina-
asemassa olevilla britti- ja virolaistaustaisilla puolisoilla myös työttömyysjaksot ovat lyhempiä kuin muilla tutkimuksen maahanmuuttajapuolisoilla. Osalla venäläisistä vastaajista on kokemusta pitkistäkin työttömyysjaksoista: joidenkin työttömyys on kestänyt jopa yli viisi vuotta. Kaikki työttömät maahanmuuttajapuoliset eivät kuitenkaan ole ilmoittaneet oman työttömyytensä kestoja.

Haastateltujen kolmen suomalaisen naisen maahanmuuttajapuolisot ovat kaikki korkeasti koulutettuja. He ovat alun perin tulleet Suomeen työn takia jo useita vuosia ennen nykyisen puolisonsa tapaamista. Britti- ja turkkilaistaustainen puoliso on aikoinaan tullut Suomeen Nokian palvelukseen, ja kun Nokia on vähentänyt väkeä, hekin ovat joutuneet työttömiksi.

Ennen oli opiskelija, niin kun tuli kandidaattina tänne ja sitten opiskeli sen maisterin tutkinnon. Mut sen jälkeen on ollut töissä ensin siellä Aallossa tutkimusassistenttina ja sitten tämmöisessä pienemmässä firmassa jota mä en muista ja sitten Nokialla. Kuitenkin on ollut Nokialla jotain 6–7 vuotta... mutta kuului niihin Nokian hylkiöihin... Eli on ollut nyt sitten työttömänä tässä välissä ja sitten on ollut nyt tämmösessä... niin kun treeniyösuhteessa. Joo, harjoittelijana... et on epävarmaa, jatkuuko vai eikö jatku, mutta riippuu siitä budjettitilanteesta. (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

No hällä on niinku työsopimus, mutta hän aloitti viime syksynä opintovapaan. On tuonne joulukuun loppuun asti... No hän on aikanaan suorittanut batchelorin Englannissa ja nyt opiskelee sitä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. On ollut työttömyyttä. Hän tuli aikanaan Nokialle ja oli Nokian alihankkijalla. Sitten se pulju meni konkkaan – tai ei konkkaan, mutta vähensi ihmisiä reilusti. Hän oli pienen hetken työttömänä ja aloitti sitten oman yritystoiminnan. Ja yksi syy miksi aloitti tuon opiskelun on se, että tämä nykyinen työnantaja ei näytä kovin hyvältä, että ei pääse palaamaan siihen paikkaan enää takasin kuiteskaan joko oma yritys, ei kuitenkaan se sama mikä oli tossa välillä, tai sitten etsii muualta töitä. (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

Työmarkkinoilla tarvitaan työntekijöitä kaikilta koulutustasoilta. Väestön ikääntyessä vähenee erityisesti erilaisia käytännön taitoja hallitsevien työntekijöiden määrä. Työntekijöitä tarvitaan myös vähemmän ammattitaitoa vaativiin tehtäviin, jotta yhteiskunta toimisi saumattomasti tulevaisuudessa. Maahanmuuttajien palkkatason on luonnollisesti oltava samasta tehtävästä sama kuin kantaväestölläkin. Yhdenvertaisuuslaki (Finlex) tuli voimaan vuonna 2004.

Maahanmuuttajien koulutuksen hyödyntämiselle Suomessa on monenlaisia esteitä, mm. vaikeudet tutkintojen rinnastamisessa ja puutteet suomen kielen taidossa. Toisaalta tämän tutkimuksen maahanmuuttajat eivät

pääsääntöisesti ihonväritään poikkeaa selvästi suomalaisista, minkä tutkimuksissa on havaittu vielä enemmän aiheuttavan ennakkoluuloja työmarkkinoilla (mm. Jaakkola 2000; Dhalmann 2011).

3.4. Tiivistelmä

Venäläiset ovat enimmäkseen naisia ja keskimääräistä koulutetumpia. Yli 40 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon tai sitä ylempään tutkinnon. Puolison vuoksi on muuttanut Suomeen noin 70 prosenttia. Yhteensä kahdella kolmasosalla heistä on Suomen kansalaisuus, ja kaksoiskansalaisia on yli puolet. Suorittavan työn tekijöitä on muita enemmän. Työttömillä vastaajilla on ollut muita pidempiä työttömyysjaksoja.

Thaimaalaiset ovat enimmäkseen naisia, keskimääräistä nuorempia ja vähemmän koulutettuja. Heistä yli puolella on enintään perusasteen koulutus. Lähes 90 prosenttia heistä on muuttanut Suomeen suomalaisen puolison vuoksi, ja he ovat asuneet maassa lyhimpään. Thaimaalaissyntyisten suomalaisista puolisoista lähes 70 prosenttia on tavannut puolisonsa ulkomailta, pääasiassa Thaimaassa. Yhteensä vain viidenneksellä on Suomen kansalaisuus, ja kaksoiskansalaisia on kymmenesosa. Työssäkäyviä on keskimääräistä vähemmän, 56 prosenttia. Suorittavan työn tekijöitä on muita enemmän, lähes puolet, samoin opiskelijoita.

Virolaiset ovat enimmäkseen naisia. Heissä työn vuoksi muuttaneita on keskimääräistä enemmän (23 %), vaikka yli puolet heistäkin on muuttanut puolison vuoksi. Suomessa he ovat asuneet pitkään. Virolaissyntyisten suomalaisista puolisoista yli 70 prosenttia onkin tavannut puolisonsa Suomessa. Kolmanneksella on Suomen kansalaisuus, ja viidennes on kaksoiskansalaisia. Työssäkäyvien ja yrittäjien osuus on keskimääräistä suurempi ja työttömien osuus lähes yhtä alhainen kuin suomalaisilla, alle 10 prosenttia. Heidän työsuhteensa on yhtä vakaa kuin suomalaisillakin puolisoilla.

Britit ovat enimmäkseen miehiä, keskimääräistä vanhempia ja koulutetumpia. Yli 40 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon tai sitä ylempään tutkinnon. Puolison vuoksi muuttaneita on keskimääräistä enemmän (77 %). Työn vuoksi on muuttanut viidennes. Britit ovat asuneet maassa pitkään, mutta vain 12 prosentilla on kaksoiskansalaisuus. Kaksi kolmasosaa on asunut puolisonsa kanssa myös ulkomailla, useimmiten kotimaas-

saan Isossa-Britanniassa. Brittiläissyntyisten suomalaisista puolisoista lähes 70 prosenttia on myös tavannut puolisonsa ulkomailla, pääasiassa Isossa-Britanniassa. Työssäkäyvien ja yrittäjien osuus on keskimääräistä suurempi. Työttömien osuus on lähes yhtä alhainen kuin suomalaisilla, alle 10 prosenttia. Toimihenkilöiden osuus on selvästi muita ryhmiä suurempi, noin kolmannes. Työsuhde on keskimääräistä epävakaampi.

Turkkilaiset 10 vastaajaa ovat kaikki miehiä ja alle 60-vuotiaita. Puolet on tullut Suomeen muista syistä kuin puolison takia. Neljällä kymmenestä on korkea-asteen tutkinto, ja seitsemän kymmenestä on työelämässä. Valtaosalla nykyinen työ vastaa koulutusta. Kuudella kymmenestä on Suomen kansalaisuus.

Suomalaisista vastaajista suurempi osa (72 %) kuin maahanmuuttajista (65 %) on työelämässä, vaikka maahanmuuttajapuolisot ovat thaimaalaisia lukuun ottamatta suomalaisia koulutetumpia. Keskiasteen koulutus on vajaan puolella suomalaisista vastaajista, mikä on selvästi enemmän kuin maahanmuuttajilla. Korkeakoulu- tai sitä ylempi tutkinto on neljänneksellä. Suurin ryhmä ovat suorittavan työn tekijät. Yleisin (11 %) toimiala on sosiaali- ja terveysala, ja lähes yhtä moni työskentelee kuljetuksen, liikenteen ja varastoinnin alalla tai teollisuudessa. Työttömänä on viisi prosenttia, ja eläkeläisiä on vajaa viidennes.

Maahanmuuttajapuolisoista parhaiten ovat työllistyneet ammatillisen tutkinnon suorittaneet. Korkeakoulututkinnon – erityisesti ammattikorkeakoulututkinnon – suorittaneet ovat työllistyneet huomattavasti enemmän kuin suomalaiset puoliset. Valtaosa (90 %) maahanmuuttajapuolisoista on kuitenkin ollut Suomessa asumisensa aikana työelämässä. Eniten maahanmuuttajapuolisoita työllistää matkailu-, majoitus- ja ravitsemisala, ja yleisimpiin toimialoihin kuuluu myös sosiaali- ja terveysala.

4. Vastaajien asuminen

4.1. Asuinkunta ja -ympäristö

Suomessa asuvat maahanmuuttajat ovat keskittyneet voimakkaasti Etelä-Suomeen ja pääkaupunkiseudulle (Tilastokeskus 2014c), jossa heistä asuu puolet. Suomen koko naimisissa olevasta vieraskielisestä väestöstä hieman yli puolet asuu Uudellamaalla, valtaosa pääkaupunkiseudulla (45 %) (Tilastokeskus 2014a). Tämän tutkimusaineiston monikulttuuriset avioparit eivät ole alueellisesti aivan yhtä keskittyneitä. Sekä maahanmuuttajapuolisoista että suomalaisista puolisoista Uudellamaalla asuu kolmannes.

Asuinkunnan asukasluvun mukaan tarkasteltuna kaikista vastaajista vajaa viidennes asuu kunnissa, joissa asukkaita on enintään 10 000. Noin kolmannes asuu kunnissa, joissa asukkaita on yli 10 000, mutta enintään 50 000, runsas viidennes kunnissa, joissa asukkaita on yli 50 000:sta 200 000:een, ja vajaat 30 prosenttia asuu yli 200 000 asukkaan kaupungeissa. Helsingissä asuu kummastakin vastaajaryhmästä vajaat 15 prosenttia. Kärkikuntiin kuuluvat myös Espoo, Vantaa, Tampere ja Oulu. Kymmenen kärkikunnan alueella asuu yhteensä yli 40 prosenttia vastaajista.

Suomalaisista puolisoista yli puolet on elämänsä aikana asunut pääasiassa kaupunkiympäristössä. Asuinympäristö on hyvin samankaltainen nykyisessäkin asuinkunnassa, mutta kaupungit ja pienen kunnan taajamat ovat

hieman kasvattaneet osuuttaan. Maaseudulla asujien osuus on pysynyt saman suuruisena.

Maahanmuuttajapuolisoista huomattava osa, 80 prosenttia, on elänyt elämänsä (myös kotimaassaan) pääasiassa kaupunkiympäristössä. Nykyisin selvästi harvempi heistä asuu kaupungin keskusta-alueella, kun taas pienissä kunnissa ja erityisesti maaseudulla asuvien osuus on kasvanut. Yleisin asuinympäristö on kaupungin lähiö, jossa asuu brittimiehistä jopa 74 prosenttia. Eniten maaseudulla asuvia on thaimaalaisissa (34 %) ja venäläisissä (31 %) naisissa, vaikka heissäkin lähiöasukkaita on eniten. Monet maahanmuuttajanaiset avioituvat maaseutukunnissa asuvien miesten kanssa.

4.2. Muutto nykyiseen asuinkuntaan

4.2.1. Suomalaiset puoliset

Kyselyn vastaajilta tiedusteltiin heidän perheensä kolme tärkeintä muuttosyytä nykyiseen asuinkuntaan. Suomalaisista puolisoista kaikki eivät luonnollisesti ole aikuisiällä muuttaneet asuinkuntaan, vaan he asuvat edelleen syntymäkunnassaan tai siinä kunnassa, johon ovat muuttaneet lapsena vanhempiensa kanssa. Tällaisia henkilöitä suomalaisista puolisoista on melkein neljännes, mikä osoittaa sitoutumisen synnyinkuntaan olevan melko voimakas.

Muuttoliikkeisiin ovat vaikuttaneet erityisesti taloudelliset tekijät, joista tärkeimpiä ovat alueiden väliset työllisyys- ja tuloerot (mm. Virtanen 2003). Oma tai puolison työpaikka on ollut kaikkein tärkein muuttosyy noin 30 prosentilla kaikista suomalaisvastaajista. Sopivan asunnon löytyminen on puolestaan ollut tärkein muuttosyy 14 prosentille. Paluumuuttajia on neljä prosenttia, mutta jos mukaan luetaan vanhempiensa asuinkuntaan muuttaneet vastaajat, voidaan noin kymmenesosan suomalaispuolisoista katsoa olevan paluumuuttajia. Avo- tai avioliiton solmiminen on ollut tärkein muuttosyy viidellä prosentilla ja oma tai puolison opiskelu kuudella prosentilla. Esimerkiksi Yousfin (2005, 117) korkeasti koulutettujen puolisoitten perheitä käsittelevässä tutkimuksessa jopa 75 prosenttia vastaajista sanoi työllisyyden olleen melko tai erittäin tärkeä muuttopäätökseen vaikuttava tekijä.

Työpaikan vuoksi muuttaneista suomalaisista puolisoista runsas 70 prosenttia asuu kaupungeissa, joissa työmahdollisuudet ovat pieniä paikkakuntia monipuolisemmat. Maaseudulla asuu vain runsas kymmenesosa työn vuoksi muuttaneista. Myös opiskelun vuoksi muuttaneet asuvat kaikki kaupungeissa, joissa opiskelupaikatkin valtaosaltaan sijaitsevat.

Asumiseen liittyvien syiden vuoksi nykyiseen asuinkuntaan muuttaneet ovat sijoittuneet varsinkin kaupunkien lähiöihin. Työpaikkojen keskittyessä kaupunkeihin ei maaseudulla asuminen ole aina mahdollista, vaikka se asuinympäristönä olisikin mieluinen vaihtoehto. Lähiöasuminen onkin parhaimmillaan kaupunki- ja maaseutuasumisen välinen kompromissi, sillä asunnot siellä ovat yleensä keskusta-alueita edullisempia ja asuinympäristö puolestaan vehreämpi ja rauhallisempi.

Maaseudulla asuu yli 40 prosenttia paluumuuttajista ja niistä, jotka ovat muuttaneet asuinkuntaansa sukulaisten, pääasiassa omien vanhempiensa takia. Syntymä- tai lapsuuskunnassaan asuvista runsas kolmannes ja avo- tai avioliiton vuoksi muuttaneista vajaan 30 prosenttia asuu maaseudulla.

4.2.2. Maahanmuuttajapuolisot

Suomalaisista puolisoista poiketen avo- tai avioliitto on maahanmuuttajapuolisoilla ollut selkeästi tärkein muuttosyy paitsi Suomeen, myös nykyiseen asuinkuntaan. Noin puolet ilmoittaa sen tärkeimmäksi muuttosyyksien. Suuren osuuden selittää se, että moni on asunut maahanmuutostaan lähtien samassa kunnassa.

Toiseksi tärkeimpänä muuttosyyntä maahanmuuttajapuolisoilla on oma tai puolison työpaikka, joka yhteensä neljänneksellä on ollut tärkein muuttosyy. Lisäksi monella muulla vastaajalla työpaikka on ollut toiseksi tai kolmanneksi tärkein muuttosyy asuinkuntaan.

Kolmanneksi tärkeimpänä muuttosyyntä maahanmuuttajapuolisot mainitsevat sopivan omistus- tai vuokra-asunnon. Tämä syy on kuitenkin jo selvästi vähämerkityksisempi kuin puoliso ja työpaikka.

Puolison vuoksi muuttaminen ja työpaikka ovat niin dominoivia muuttosyyt, että kunnan palvelutarjonnan kaltaiset tekijät eivät näytä olleen maahanmuuttajapuolisoilla, kuten ei suomalaisillakaan puolisoilla, ratkaisevassa asemassa asuinkunnasta päätettäessä. Kunnan palveluilla ei siis ole

niin suurta merkitystä kuntaan vetävänä tekijänä. Myöskään hyvät maahanmuuttajapalvelut tai myönteinen suhtautuminen maahanmuuttajiin – joiden voisi ajatella olevan tärkeitä juuri maahanmuuttajille – eivät yhdelläkään vastaajalla ole olleet kaikkein tärkein muuttosyy. Toiseksi ja kolmanneksi tärkeimpinä muuttosyyinä ne kuitenkin mainitaan. Kaksi maahanmuuttajapuolisoista on muuttanut kuntaan jo lapsena omien vanhempiensa kanssa.

Puoliso on ollut kaikissa ikäryhmissä tärkein muuttosyy nykyiseen asuinkuntaan lukuun ottamatta enintään 20-vuotiaana muuttaneita. 40–49-vuotiaana muuttaneista puolison vuoksi on muuttanut eniten (60 %) ja työn vuoksi melkein viidennes. 20–29-vuotiaana muuttaneilla työ (31 %) on ollut tärkeämpi muuttosyy kuin muissa ikäryhmissä, vaikka heistäkin lähes puolet on muuttanut puolison vuoksi. 30–39-vuotiaana muuttaneista neljännes on muuttanut työn vuoksi.

Kuten suomalaisetkin puoliset, asuvat työn vuoksi nykyiseen asuinkuntaansa muuttaneet maahanmuuttajapuoliset pääasiassa (77 %) kaupungeissa. Opiskelun vuoksi muuttaneiden vastaava osuus on tätäkin korkeampi (88 %).

Asumiseen liittyvien syiden vuoksi muuttaneissa on vähemmän keskustaa-asukkaita kuin muista syistä muuttaneissa. Heitä on kuitenkin muita ryhmiä enemmän sijoittunut pienten kuntien taajamiin, joissa asuinympäristö on yleensä kaupunkiympäristöjä rauhallisempi, mutta sijainti ei ole kuitenkaan yhtä syrjäinen kuin haja-asutusalueilla.

Avo- tai avioliiton vuoksi muuttaneet ovat sijoittuneet tasaisesti erilaisiin asuinympäristöihin. Kolmannes heistä asuu maaseudulla, mikä on muita ryhmiä enemmän. Maaseudulla puolison löytäminen voi olla vaikeampaa kuin kaupungissa, joten puolisoa voidaan etsiä myös ulkomailta. Esimerkiksi maatilanjatkajana on usein perheen poika ja tyttäret etsivät työtä kaupungeista. Vuonna 2013 Suomen haja-asutusalueiden väestöstä 53 prosenttia oli miehiä (Tilastokeskus 2014d). Thaimaalaisista maaseudulla asuvista naisvastaajista jopa 82 prosenttia on muuttanut puolison vuoksi asuinkuntaansa. Venäläisnaisillakin osuus on 74 prosenttia.

4.3. Asuinkunnan ominaispiirteet ja palvelut

Kyselyn vastaajat arvioivat myös sitä, miten kuntia ja niiden palveluja koskevat myönteiset väittämät pitävät paikkansa heidän omassa asuinkunnassaan. Suomalaiset puoliset pitävät asuinkuntaansa erityisesti rauhallisena ja turvallisena sekä ovat myös sitä mieltä, että kunnassa on hyvät liikuntamahdollisuudet. Myös kunnan peruskoulu- ja kauppapalveluita sekä muita harrastusmahdollisuuksia vastaajat pitävät pääsääntöisesti hyvinä.

Varsinkin nykyisessä talouden matalasuhdanteessa on odotettua, että tyytymättömimpiä suomalaiset puoliset ovat asuinkuntansa työllistymismahdollisuuksiin. Noin 40 prosentin mielestä omassa asuinkunnassa ei ole hyviä työllistymismahdollisuuksia. Vajaa kolmannes ei myöskään pidä kuntansa julkista liikennettä toimivana eikä asumista edullisena. Nämä seikat kuitenkin jakavat vastaajia, sillä toisaalta yli 60 prosenttia on ainakin jossain määrin tyytyväinen kuntansa julkiseen liikenteeseen ja asumisen edullisuuteen. Nämä asiat vaihtelevatkin paljon mm. kunnan koon mukaan. Isoissa kaupungeissa julkinen liikenne on yleensä toimiva, mutta pienissä kunnissa kattavan julkisen liikenteen järjestäminen on haastavampaa. Pienissä kaupungeissa asuminen on puolestaan selvästi edullisempaa kuin isoissa kaupungeissa, varsinkin keskuskaupungeissa. Kaikkein vähiten suomalaisten vastaajien mielestä pitää paikkansa se, että kunnassa on hyvä johtamiskulttuuri tai vuokra-asuntojen tarjonta.

Maahanmuuttajapuolisoiden mielestä samat väittämät kuin suomalaistenkin mielestä pitävät parhaiten paikkansa heidän asuinkunnassaan. He korostavat kuitenkin suomalaisia enemmän kunnan rauhallisuutta ja turvallisuutta. Thaimaalaisista vastaajista jopa vajaat 90 prosenttia pitää asuinkuntaansa rauhallisena ja turvallisena. Thaimaalaiset ja venäläiset ovat pääsääntöisesti muita vastaajaryhmiä hieman tyytyväisempiä moniin kuntansa asioihin.

Myös maahanmuuttajapuolisot ovat kaikkein tyytymättömimpiä kuntansa työllistymismahdollisuuksiin, sillä yli 40 prosenttia on sitä mieltä, että kunnassa ei ole hyviä työllistymismahdollisuuksia. Maahanmuuttajien työllistyminen onkin usein vaikeampaa verrattuna kantaväestöön mm. kieliongelmiensa vuoksi. Muita tyytymättömimpiä työnsaantimahdollisuuksiin ovat brittipuolisot.

Ainoastaan alle puolet maahanmuuttajapuolisoista pitää asuinkuntansa kielenopetusta laadukkaana. Oikeus kielenopetukseen sisältyy kuitenkin kotouttamislain 20 §:ään:

”Suomen tai ruotsin kielen opetusta annetaan Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Luku- ja kirjoitustaidon opetusta annetaan Opetushallituksen luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.” (Finlex.)

Maahanmuuttajien kielikoulutuksen merkitystä kotoutumiselle on korostettu myös aiemmin lukuisissa tutkimuksissa (mm. Warinowski 2012). Silti sille ei kunnissa edelleenkään anneta tarpeeksi resursseja, ja niiden lisääminen nykyisen kaltaisessa talouden matalasuhdanteessa on kunnille vaikeaa. Tämäkin asia on kuitenkin yleensä järjestetty suurissa kunnissa paremmin, koska niissä maahanmuuttajien määräkin on paljon suurempi.

Maahanmuuttajapuolisot ovat monissa kuntansa asioita koskevissa mielipiteissään huomattavan epävarmoja. Esimerkiksi yli puolet ei osaa sanoa mielipidettään kuntansa tonttitarjonnasta, ja lähes puolet on tietämättömiä myös vuokra-asuntojen tarjonnasta. Maahanmuuttajien neuvontapalveluistakaan ei 44 prosenttia osaa kertoa mielipidettään. Tähän lienee yhtenä syynä se, ettei palveluille ole heidän kohdallaan ollut tarvetta eikä niitä pienimmissä kunnissa ole oletettavasti tarjollakaan.

4.4. Tiivistelmä

Kaikista vastaajista Uudellamaalla asuu kolmannes. Seuraavaksi eniten, kymmenesosa, asuu Pirkanmaalla. Helsingissä asuu kummastakin vastaajaryhmästä vajaat 15 prosenttia. Kärkikuntiin kuuluvat myös Espoo, Vantaa, Tampere ja Oulu. Kymmenen kärkikunnan alueella asuu yhteensä yli 40 prosenttia vastaajista.

Maahanmuuttajat perheineen keskittyvät suuriin asutuskeskuksiin, sillä vajaat 30 prosenttia vastaajista asuu yli 200 000 asukkaan kaupungeissa. Vajaa viidennes asuu puolestaan kunnissa, joissa asukkaita on enintään 10 000. Maahanmuuttajapuolisoista jopa neljäsosa asuu maaseudulla (vrt. suomalaisten puolisojen osuus 14 prosenttia).

Suomalaisista vastaajista melkein neljännes asuu edelleen syntymäkunnassaan tai siinä kunnassa, johon he ovat muuttaneet jo lapsena. Nykyiseen asuinkuntaansa muuttaneista suomalaispuolisoista noin 30 prosentilla kaikkein tärkein muuttosyy on ollut jommankumman puolison työpaikka. Seuraavaksi tärkeimpänä muuttoperusteena on ollut sopivan asunnon löytäminen. Maahanmuuttajapuolisoista puolet on muuttanut nykyiseen asuinkuntaansa puolison vuoksi. Toiseksi tärkeimpänä muuttosyynä heillä on työpaikka, ja kolmantena on asunto.

Suomalaiset vastaajat pitävät omaa asuinkuntaansa rauhallisena ja turvallisena sekä ovat sitä mieltä, että kunnassa on hyvät liikuntamahdollisuudet. Myös kunnan peruskoulu- ja kauppapalveluita sekä muita harrastusmahdollisuuksia vastaajat pitävät pääsääntöisesti hyvinä. Sen sijaan kunnan työllistymismahdollisuuksia he eivät pidä hyvinä.

Maahanmuuttajapuolisoista suomalaisiakin suurempi osa pitää asuinkuntaansa rauhallisena ja turvallisena. Myös työllistymismahdollisuuksiin tyytymättömiä on suomalaisia enemmän. Vain alle puolet pitää asuinkuntansa kielenopetusta laadukkaana. Monista kuntansa ominaisuuksista maahanmuuttajat ovat kuitenkin huomattavan epätietoisia, sillä yli 40 prosenttia ei osaa sanoa, onko heidän kunnassaan hyvät yritystoimintamahdollisuudet, hyvä johtamiskulttuuri tai hyvät maahanmuuttajien neuvontapalvelut. Maahanmuuttajat tarvitsevat siis tietoa asuinkuntansa asioista.

5. Vastaajien Suomessa viihtyminen

5.1. Tyytyväisyys elämään Suomessa

Ihmisen viihtymiseen omassa asuinpaikassaan vaikuttavat luonnollisesti monet erilaiset tekijät. Asunnon ja asuinympäristön ohella myös esimerkiksi sosiaalisilla kontakteilla sekä mielekkäällä toiminnalla ja toimeentulolla on suuri merkitys viihtymiseen ja tyytyväisyyteen. Maahanmuuttajalla on usein kantaväestöön verrattuna vielä enemmän haasteita, jotka voivat liittyä puutteelliseen kielitaitoon, kulttuuriin sopeutumiseen ja työllistymiseen.

Viihtyminen luonnollisesti vaikuttaa siihen, haluaako ihminen jatkossakin asua asuinpaikassaan vai toteutuisivatko tyydyttävämmän elämän edellytykset paremmin jossain muualla. Kun kyse on vapaaehtoisuuteen perustuvasta muutosta, vertaa muuttaja yleensä asuinpaikkansa veto- ja työntötekijöitä muuttokohteen veto- ja työntötekijöihin ja tekee sen jälkeen mahdollisen muuttopäätöksen (Lee 1966).

Lähes 90 prosenttia suomalaisista puolisoista ja yli 80 prosenttia maahanmuuttajapuolisoistakin on tyytyväisiä elämäänsä (erittäin tai melko tyytyväinen) Suomessa (Taulukko 4). Tyytymättömiä on vain viitisen prosenttia kaikista vastaajista. Maahanmuuttajapuolisoista venäläiset ja virolaiset ovat tyytyväisimpiä, venäläiset yhtä tyytyväisiä kuin suomalaisetkin. Vähiten

tyytyväisiä on turkkilaisissa puolisoissa, joista viisi vastaajaa kymmenestä on tyytyväinen elämäänsä Suomessa.

Taulukko 4.

Vastaajien tyytyväisyys elämäänsä Suomessa syntymämaan mukaan, %

Tyytyväisyys elämään Suomessa	Syntymämaa						Suomi
	Iso-Britannia	Thaimaa	Turkki	Venäjä	Viro	Ulkomaat yht. %	
Erittäin tyytyväinen	31	27	10	38	37	34	36
Melko tyytyväinen	38	58	40	51	44	48	53
Ei tyytyväinen eikä tyytymätön	15	12	30	8	14	12	6
Melko tyytymätön	12	3	10	3	5	5	3
Erittäin tyytymätön	4		10			1	2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	26	34	10	87	43	200	206

Suomalaisilta ja maahanmuuttajapuolisoilta kysyttiin, mihin asioihin Suomessa he ovat kaikkein tyytyväisimpiä ja toisaalta tyytymättömiä. Vastaajat saivat valita tärkeysjärjestyksessä kolme asiaa valmiiksi annetuista vaihtoehtoista tai kertoa omin sanoin, jos eivät löytäneet sopivaa vaihtoehtoa.

Suomalaisista puolisoista runsas viidennes ilmoitti olevansa kaikkein tyytyväisin Suomen turvallisuuteen. Turvallisuus nousi jo aiemmin esille kysyttäessä oman asuinkunnan ominaisuuksista. Turvallisuus saattaa ihmisten mielissä korostua varsinkin sellaisina aikoina, jolloin maailmalla on paljon konflikteja (ks. myös Kanninen 2010; Sjöblom-Immala 2013). Vajaa viidennes suomalaisista mainitsi sosiaaliturvan, runsas kymmenesosa koulutusjärjestelmän ja kymmenesosa luonnon. Nämä neljä tyytyväisyyden aiheita erottuivat selvästi muita tärkeämpinä, sillä ne mainittiin muita useammin myös toiseksi ja kolmanneksi tärkeimpänä tyytyväisyyden aiheena.

Virolaissyntyisen kanssa avioliitossa oleva naishaastateltava toteaa, että Suomessa asiat makrotasolla ovat hyvin, vaikka mikrotasolla voi olla ongelmia. Suomessa on myös yllättäviä hyviä asioita, joita ei tule ajatelleeksi:

...Siitä mä kyllä tykkään Suomesta tosi paljon, että lapsillekin opetetaan ja osataan etsiä tietoa ja saa etsiä tietoa, että kannustetaan siihen. Mun mieheni kertoo, että hän ei ole kertaakaan kuulu satuja koko elämässään, tai kerrottuja satuja kyllä, mutta ei luettu mitään lasten kirjaa koskaan. TV:stä on katsonut, mutta kirjoja ei oo löytynyt... Semmosta on se mikä Suomessa on todella hyvä ja hän tykkää tosi paljon myös, että jokaisesta asiasta saa vastauksen, jos soittaa vaikka Kelalle tai hammaslääkärille niin saa ajan... Ja bussit kulkee suht ajallaan... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Maahanmuuttajapuolisot korostavat Suomen turvallisuutta vieläkin enemmän kuin suomalaiset puolisot, sillä heistä lähes 30 prosenttia on kaikkein tyytyväisin Suomen turvallisuuteen. Turvallisuuden lisäksi maahanmuuttajien muutkin tyytyväisyyden aiheet ovat samoja kuin suomalaisilla puolisoilla eli sosiaaliturva, luonto ja koulutusjärjestelmä. Muut vaihtoehdot saavat heiltä selvästi vähemmän mainintoja (Taulukko 5). Vastajien kirjoittamissa kommentteissa nousevat esille myös yhteiskunnan toimivuus ja luotettavuus.

Oman syntymämaan turvallisuustilanne vaikuttaa todennäköisesti maahanmuuttajapuolisoiden mielipiteisiin Suomen turvallisuudesta. Erityisesti turkkilaiset ja venäläiset vastaajat ovat tyytyväisiä Suomen turvallisuuteen. Neljä kymmenestä turkkilaispuolisosta ja kolmannes venäläisistä pitää sitä kaikkein tärkeimpänä tyytyväisyyden aiheena Suomessa. Vain briteille turvallisuuden edelle kaikkein tärkeimpänä (19 %) tyytyväisyyden aiheena nousee Suomen koulutusjärjestelmä (Taulukko 5).

Taulukko 5.

Maahanmuuttajapuolisoiden tärkeimmät tyytyväisyyden aiheet syntymämaan mukaan, %

Tyytyväisyyden aihe	Syntymämaa					Yhteensä, %	Yhteensä, N
	Iso-Britannia	Thaimaa	Turkki	Venäjä	Viro		
Turvallisuus	15	23	40	33	23	28	54
Sosiaaliturva	12	18	20	17	17	16	32
Koulutusjärjestelmä	19	12		12	17	13	26
Luonto	15	6	10	11	10	10	20
Suomalainen elämäntapa	8	6	20	8	10	9	17
Työnsaantimahdollisuudet		12	10	4	10	6	12
Muut	31	23		15	13	18	35
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	
Yhteensä, N	26	34	10	84	42		196

Harva vastaajista on tyytyväinen asuinkuntansa työnsaantimahdollisuuksiin, ja erityisen tyytymättömiä ovat britit, joista yhdellekään työnsaantimahdollisuudet eivät ole tärkein tyytyväisyyden aihe Suomessa. Ison-Britannian työllisyys onkin ollut Suomea parempi. Eurostatin mukaan maaliskuussa 2014 työttömyysaste oli 6,6 prosenttia (TE-palvelut 2014).

Olen onnellinen, koska minulla on työ, puoliso, asunto, turvallinen maa ja hyvät työystävät. (N / Venäjä / – / 53 v.)

Infrastructure is generally reliable and robust. Key systems function well. (M / Iso-Britannia / Espoo / 43 v.)

Luonto, ei byrokratiaa, järjestetty systeemi jokaisella alalla. (M / Turkki / Helsinki / 33 v.)

Voi uskoa ihmisiä, kun ne kertovat että ne hoitavat asian. Luottamus on minulle keskeinen. Rauhallinen paikka Suomi on. Ja hyvät ihmiset. (M / Turkki / Helsinki / 36 v.)

Suomi on Tilastokeskuksen (2014e) mukaan EU:n kalleimpia maita. Yksityisen kulutuksen hintataso Suomessa vuonna 2013 oli Euroopan maista viidenneksi kallein ja EU:n jäsenmaista vain Tanskassa ja Ruotsissa oli kor-

keampi hintataso. Suomalaisilla puolisoilla selvästi eniten (39 %) tyytymättömyyttä aiheuttaakin Suomen hintataso, joka on useimmiten mainittu myös toiseksi tärkeimpänä tyytymättömyyttä aiheuttavana tekijänä. Seuraavaksi suurin tyytymättömyyden aihe ovat työnsaantimahdollisuudet (20 %), ja kolmantena on Suomen ilmasto, johon kaikkein tyytymättömin on vajaa kymmenesosa suomalaisvastaajista. Vain viidellä prosentilla maahanmuuttaja-asenteet ovat kaikkein suurin tyytymättömyyden aihe, mutta toiseksi ja kolmanneksi tärkeimpinä ne ovat useimmin mainittujen joukossa.

Tyytymättömyyttä aiheuttavista asioista suomalaisilla puolisoilla on selvästi enemmän mielipiteitä kuin tyytyväisyyden aiheista. Vastaajat ovat kommentoineet mm. korkeita veroja ja Suomessa harjoitettavaa politiikkaa, mm. päättäjien kykenemättömyyttä tehdä oikeanlaisia päätöksiä tai kantaa vastuuta tekemistään päätöksistä. Osittain tyytymättömyys kumpuaa vallitsevasta huonosta taloustilanteesta.

Pienyrittäjyyteen kannustaminen / tukeminen, ulkomaalaisten huono työllistyminen, koulutusjärjestelmän heikkeneminen ja siihen liittyvät yhteiskunnalliset linjaukset ja päätökset, työikäisten työhyvinvoinnin heikkeneminen ja sen parantamiseksi tehdyt toimenpiteet. (N / Suomi / Turku / 33 v.)

Älytön hallitus, paasaavat rahat ulkomaille huijareille Kreikkaan yms., mutta lastensairaalat, poliisi yms. jäävät ilman ja kaikenmaailman kukkahattutädit hyysäävät sellaisia maahanmuuttajia joilla ei ole tarkoituskaan kotiutua vaan käytetään järjestelmää törkeästi hyväksi ja samalla pilataan kunnollisten maahanmuuttajien maine. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 47 v. / thaimaalainen puoliso)

Verotus, työnantajamaksut, byrokratia... (M / Suomi / Pirkanmaa / 53 v. / virolainen puoliso)

Myös maahanmuuttajapuolisoissa Suomen hintataso aiheuttaa eniten (32 %) tyytymättömyyttä, mutta ei aivan yhtä paljon kuin suomalaisissa. Työnsaantimahdollisuuksiin sen sijaan maahanmuuttajat ovat suomalaisia tyytymättömämpiä (27 %), mutta heillä työttömien osuus onkin suomalaisia korkeampi. Kolmannella sijalla ovat asenteet maahanmuuttajia kohtaan (11 %), joka taas suomalaisilla puolisoilla ei ollut yhtä korkealla sijalla. Suo-

men ilmastoon tyytymättömien osuus on pienempi kuin suomalaisilla, vaikka voisi olettaa asian olevan päinvastoin. (Taulukko 6.)

Thaimaalais- ja virolaissyntyiset puoliset ovat muita vastaajaryhmiä tyytymättömämpiä Suomen hintatasoon: 42 prosenttia pitää sitä suurimpana tyytymättömyyden aiheena. Tämä on ymmärrettävää varsinkin thaimaalaisen kohdalla, joilla oman syntymämaan hintataso on huomattavasti alhaisempi. (Taulukko 6.)

Työnsaantimahdollisuuksiin ovat puolestaan muita tyytymättömämpiä britti- ja venäläispuolisot. Brittipuolisot ovat kuitenkin työllistyneet melko hyvin, joten he saattavat olla tyytymättömiä esimerkiksi työnsä sisältöön tai sen epävarmaan tulevaisuuteen.

Maahanmuuttaja-asenteisiin ovat muita tyytymättömämpiä (19 %) virolaissyntyiset vastaajat. Thaimaalaisilla tämä osuus on pienin, vain 3 prosenttia. Heillä puolestaan Suomen ilmastoon tyytymättömien osuus on suurin (12 %). (Taulukko 6.)

Taulukko 6.

Maahanmuuttajapuolisoiden suurimmat tyytymättömyyden syntymämaan mukaan, %

Tyytymättömyyden aihe	Syntymämaa					Yhteensä, %	Yhteensä, N
	Iso-Britannia	Thaimaa	Turkki	Venäjä	Viro		
Yleinen hintataso	30	42		27	42	32	56
Työnsaantimahdollisuudet	30	24	20	30	22	27	47
Asenteet maahanmuuttajia kohtaan	9	3	20	11	19	11	20
Ilmasto ja vuodenaikojen vaihtelu		12	10	7		6	10
Muut	31	19	50	25	17	24	42
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	
Yhteensä, N	23	33	10	73	36		175

Myös maahanmuuttajapuolisot ovat kirjoittaneet tyytymättömyyden aiheista selvästi enemmän kommentteja kuin tyytyväisyyden aiheista. Niissä esille nousevat myös nykyisen taloustilanteen seurauksena tehdyt päätökset ja myös suomalaisten sulkeutunut ”kansanluonne”.

Tyytymättömyys kohdistuu lähinnä tämänhetkisen taloustilanteen aiheuttamaan kuntien säästölinjaan, jossa ainakin omassa kunnassani tehdään välillä mielestäni vääräsuuntaisia linjauksia. (N / Viro / Uusimaa / 27 v.)

Terveystieteiden huolto, koulujen jatkuva lakkauttaminen, vanhusten hoito. (N / Venäjä / Kanta-Häme / 40 v.)

Ylisuuret tuloerot, johdon tolkkuttomat ansiotulot sekä järjestelmä, joka suosii em. vääristymiä, konsulttivetoinen demokratia, varojen haaskaaminen ”kehittämisen kehittämiseen” ja kaikenlaisiin turhanpäiväisiin projekteihin (ml. EU-hankkeet ja rakennerahastot ym.), samalla kun resurssit ei riitä perustehtävien hoitoon. Kuninkaan uudet vaatteet tulee mieleen. (N / Viro / Pirkanmaa / 63 v.)

Darkness in November, Finnish unfriendliness – simple things like saying ‘Hello’. (M / Iso-Britannia / Espoo / 40 v.)

Finnish is a ”small” nation, with a small nation mentality. Too introverted and isolated. (M / Iso-Britannia / Espoo / 43 v.)

5.2. Maahanmuuttajapuolisoiden suomen kielen taito

Maahanmuuttajan oikeus suomen kielen opiskeluun ja muihin kotoutumistoimiin on pitkään ollut Suomessa kaksijakoinen. Kotoutumissuunnitelmaan ja -tukeen oikeutetuille esimerkiksi pakolaistaustaisille muuttajille on järjestetty suomen kielen opetusta, mutta itsenäisesti työn, opiskelun tai puolison vuoksi Suomeen muuttaville ulkomaalaisille oli ennen kotoutumislain muutosta vähemmän tarjolla järjestettyä kielenopetusta. Nyt tilanne on parempi uuden kotoutumislain ansiosta. Tutkimuksen maahanmuuttajapuolisot ovat kuitenkin tulleet Suomeen ennen kotoutumislain muuttamista.

Kyselyyn vastanneiden maahanmuuttajapuolisoiden kielitaito on melko hyvä, sillä lähes 70 prosenttia heistä ilmoittaa ymmärtävänsä, puhuvansa ja kirjoittavansa suomea vähintään melko sujuvasti. Joissain tilanteissa tulkin apua tarvitsee vajaa kolmannes. Vain muutama vastaajista ilmoittaa, ettei osaa suomea lainkaan. Joukossa oli myös vastaajia, jotka ilmoittivat osaavansa suomea yhtä hyvin tai jopa paremmin kuin äidinkieltään. Henkilön

oma arvio kielitaidostaan on luonnollisesti jossain määrin subjektiivinen. Osalla ihmisistä on taipumus vähätellä omia taitojaan, kun osa puolestaan saattaa arvioida kielitaitonsa todellisuutta paremmaksi. Suomalaisen kanssa avioituneilla kielenoppimista helpottaa toki sekin, että heidän on mahdollista oppia ja käyttää kieltä arjessa.

Parhaiten suomea osaavat virolaistaustaiset puoliset, joista vajaat 60 prosenttia ilmoittaa kielitaitonsa olevan lähes äidinkielen veroinen. Kaikki virolaistaustaiset puoliset osaavat ilmoittamansa mukaan suomea vähintään niin hyvin, että pärjäävät rutiininomaisissa asiakaspalvelutilanteissa ilman tulkin apua. Vähiten suomen kieltä taitavat puolestaan brittitaustaiset puoliset, joista yhteensä yli neljänneksellä on melko puutteellinen suomen kielitaito: 15 prosenttia tarvitsee tulkkia asiakaspalvelutilanteissa eikä yli kymmenesosa osaa lainkaan suomea. Tämä on sikäli ymmärrettävää, sillä monesti Suomessa ja varsinkin kansainvälisissä työpaikoissa pärjää hyvin englannin kielellä, jolloin he eivät välttämättä koe tarvetta suomen kielen opiskeluun.

Osa Suomessa kauan asuneista maahanmuuttajapuolisoista kokee osavansa suomea jopa paremmin kuin äidinkieltään:

Kielitaitoa koskevasta kysymyksestä puuttui vaihtoehto ”osaan suomea paremmin kuin äidinkieltäni”. Olen asunut Suomessa 2/3 elämästäni, joten itseäni jurppii vuosi vuodelta enemmän kun ”kotoutumiseni” kyseenalaistetaan. (N / Venäjä / Espoo / 36 v.)

...olen kasvanut Suomessa ja myös omaksunut varsin suomalaisen identiteetin. Kysymysvaihtoehdoissa huomioni kiinnittyi mm. suomen kielen osaamistaitoon, joka itselläni on PAREMPI kuin äidinkieli. (N / Viro / Uusimaa / 27 v.)

Syynä virolaisten hyvään kielitaitoon lienee ainakin se, että virolaiset ovat asuneet Suomessa keskimäärin pidempään kuin muut maahanmuuttajapuolisot. Heistä 44 prosenttia on asunut Suomessa jo 16–25 vuotta. Lisäksi viron ja suomen kielet ovat samankaltaisia, mikä virolaisilla helpottaa suomen oppimista. Myös venäläistaustaiset puoliset osaavat suomea suhteellisen hyvin. Heistä yli kolmanneksella taito on lähes äidinkielen veroinen, ja 41 prosentillakin se on melko sujuva.

Kun haastateltavat suomalaiset puoliset kertoivat maahanmuuttajapuolisoinsa suomen kielen opiskelusta, tuli esille se, mistä monet maahanmuut-

tajat ovat suomen kielen opetusta kritisoineet: omaehtoisesti Suomeen tulleille yhteiskunnan tarjoamaa kielenopetusta ei ole juuri ollut tarjolla. Kielen oppiminen on vaatinut itseopiskelua, ja kurssitarjonta on ollut sirpaleista. Nyt kunnat ovat vähentäneet myös kansalais- ja työväenopistojen kielikursseja, vaikka niitä pitäisi päinvastoin lisätä, jotta työssäkäyvillä olisi enemmän mahdollisuuksia kielenopiskeluun.

Hän on kyllä tehnyt oikeastaan tosi kovaa työtä sen (kielitaidon) eteen... Siinä että hän on opiskellut vähän itseksensä ja Nokia oli ainakin alussa hyvä työnantaja, että ne piti suomenkielen kursseja työntekijöille... Sitten kun hän oli työttömänä kaksi vuotta, niin hän opiskeli sen ajan. Kävi sekä kielikursseilla ja avoimessa yliopistosta ja sitte opiskeli niin kun itsenäisesti... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Elikkä täällä ei varsinaista kielenopetusta ole ollut muuta kuin kansalaisopistossa kurssi... Työperäiset maahanmuuttajat on sillä lailla niin sanotusti väliinputoajia näissä syrjäseuduilla... Sanotaanko, että aika hyvä englantia ja itte ollaan opiskeltu sillain... Siinä on yksi kansalaisopiston kurssi ja mitä ollaan tässä itse ja mitä ollaan netin kautta tehty. Ja kun katsoo TV:stä Muumia ja jotakin suomen kielisiä juttuja, niin yritetään pikkuhiljaa. Mutta suomi on kyllä maailman vaikein kieli. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

... oli tällainen maahanmuuttajaopetus, että se löytyi 30 km päästä ja oli niin kun järjestettynä siinä suomen kielen kurssi ja sitten se kotouttaminen Hän on tällä hetkellä... asiointitulkki... tällä hetkellä työvoimatoimiston palveluksessa alkukartoittajana virallisesti. (M / Suomi / Pirkanmaa / 64 v. / venäläinen puoliso)

Myös muu yhteiskuntaan kotoutuminen on haastateltujen puolisoilla hoitunut pääsääntöisesti muita kanavia kuin virallisia kotoutumispalveluita käyttämällä, esimerkkinä samankaltaisen taustan ja kielen omaavan mentorin käyttäminen yhteiskuntaan perehdyttämisessä.

No ei, ei oikeastaan ollut (maahanmuuttajapalveluita)... Enimmäkseen yliopiston kautta on apua saanut. En tiedä, oliko se Erasmus silloin jo vai joku muu, mutta sen kautta sai asunnot ja semmosta. Taitaa ollut aika paljon apua

ihan omalta professorilta... Mut oikeastaan aika vähän semmoisia kaupungilta ja valtiolta palveluja... Kuului jossain vaiheessa sellaiseen opiskelijapiiriin... joka niin kun kerää eri maista tulleita opiskelijoita ja nuoria ja järjestää erilaisia tapahtumia ja semmosta... Mutta sitten vasta äskettäin on käynyt semmoisen ruotsinkielisen projektin... Eli se on tällöinen järjestö, joka on järjestänyt tommosta, että ne tuo yhteen maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ja sitten suomea tai ruotsia puhuvia eri-ikäisiä suomalaisia henkilöitä, jotka toimii niin kuin mentorina vuoden. Ja siinä hän on ollut niin kuin viime vuonna mukana... Ja hän sai vanhemman eläkkeellä olevan herrasmiehen, jonka on tavannut kerran kuukaudessa, ja he ovat tehneet asioita yhdessä... ja heillä oli sama työtausta. (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

5.3. Tiivistelmä

Lähes 90 prosenttia kyselyyn vastanneista suomalaisista puolisoista ja yli 80 prosenttia maahanmuuttajapuolisoista on tyytyväisiä elämäänsä Suomessa. Tyytymättömiä on vain viitisen prosenttia kaikista vastaajista. Maahanmuuttajapuolisoista venäläiset ja virolaiset ovat kaikkein tyytyväisimpiä.

Suomalaiset puoliset ovat kaikkein tyytyväisimpiä Suomen turvallisuuteen (22 %), sosiaaliturvaan (19 %), koulutusjärjestelmään (12 %) ja luontoon (10 %). Eniten tyytymättömyyttä (39 %) suomalaisilla puolisoilla aiheuttavat maan korkea hintataso ja työnsaantimahdollisuudet (20 %). Kolmantena on Suomen ilmasto, johon vajaa kymmenesosa on kaikkein tyytymättömin.

Maahanmuuttajapuolisoilla tärkeimmät tyytyväisyyden aiheet ovat samoja kuin suomalaisillakin. Suomen turvallisuus on kaikkein tärkein tyytyväisyyden aihe erityisesti venäläisille ja turkkilaisille vastaajille. Neljä kymmenestä turkkilaispuolisosta ja kolmannes venäläisistä pitää sitä tärkeimpänä tyytyväisyyden aiheena Suomessa. Turvallisuus on ykkösenä kaikilla muilla vastaajaryhmillä paitsi briteillä, joista viidennes pitää kaikkein tärkeimpänä Suomen koulutusjärjestelmää.

Maahanmuuttajapuolisoissa Suomen hintatasoon tyytymättömiä on suomalaisia puolisoita vähemmän (32 %). Kaikkein tyytymättömiä siihen ovat thaimaalais- ja virolaissyntyiset puoliset (42 %). Työnsaantimahdollisuuksiin maahanmuuttajapuolisot ovat puolestaan suomalaisia tyyty-

mättömämpiä (27 %). Suurin (30 %) tämä osuus on britti- ja venäläispuolisoilla.

Virolaisista vastaajista jopa viidennes on kaikkein tyytymättömin maahanmuuttaja-asenteisiin, kun sen sijaan thaimaalaisilla tämä osuus on vain kolme prosenttia. Heistä puolestaan muita suurempi osa (12 %) on tyytymättömin Suomen ilmastoon.

Parhaiten suomen kieltä osaavat virolaistaustaiset puoliset, joista vajaat 60 prosenttia ilmoittaa kielitaitonsa olevan lähes äidinkielen veroinen. Vähiten suomen kieltä taitavat puolestaan brittitaustaiset puoliset, joista 15 prosenttia tarvitsee tulkkia asiakaspalvelutilanteissa ja yli kymmenesosa ei osaa lainkaan suomea.

6. Vastaajien suunnitelmat muuttaa asuinkunnan ulkopuolelle

6.1. Muuttosuunnitelmat eri vastaajaryhmissä

Suomeen muuttaneista ulkomaalaisista arviolta viidennes palaa myöhemmin kotimaahansa tai muuttaa johonkin kolmanteen maahan (mm. Myrskylä 2010). Myös kyselyn vastaajilta tiedusteltiin, onko heidän perheessään suunniteltu muuttoa pois nykyisestä asuinkunnasta, joko Suomen sisällä tai ulkomaille. Kunnan sisäisiä muuttoaikeita ei tiedusteltu.

Neljännes kaikista kyselyyn vastanneista suomalaisista (27 %) ja maahanmuuttajapuolisoista (25 %) ilmoittaa perheensä suunnitelleen koko perheen tai jonkun perheenjäsenen muuttoa pois asuinkunnasta. Moni perhe on miettinyt sekä Suomen sisäistä että ulkomaille muuttoa, ja samassa perheessä saattaa olla monia erilaisia muuttovaihtoehtoja. Kyse on joissain tapauksissa myös siitä, että ensin muutetaan Suomen sisällä työpaikan takia ja myöhemmin eläkeiässä on tarkoitus muuttaa ulkomaille. On hyvä huomioda, että kyseessä ovat vain perheen toisen puolison ilmoittamat muuttosuunnitelmat.

Muuttosuunnitelmat ulkomaille ovat vastaajien perheissä yleisempiä kuin suunnitelmat Suomen sisäisestä muutosta. Omaa tai koko perheensä muuttoa toiseen Suomen kuntaan on suunnitellut kymmenesosa sekä suomalaisista puolisoista että maahanmuuttajapuolisoista. Ulkomaille muuttoa

on suunnitellut noin 15 prosenttia kummastakin vastaajaryhmästä (Taulukko 7). Yli 80 prosenttia kaikista tutkimuksessa mukana olevista puolisoista ei siis ole suunnitellut muuttoa pois Suomesta. Vähiten muuttosuunnitelmia ulkomaille on venäläisillä puolisoilla (8 %), eniten puolestaan turkkilaisilla (30 %) ja thaimaalaisilla (27 %).

Taulukko 7.

Vastaajien muuttosuunnitelmat, %

<i>Muuttosuunnitelmat</i>	<i>Suomalaiset puoliset</i>	<i>Maahanmuuttajapuolisot</i>
Perheen muutto toiseen kuntaan	10	9
Perheen muutto ulkomaille	15	16
Oma muutto toiseen kuntaan	1	1
Oma muutto ulkomaille	1	1
Puolison muutto toiseen kuntaan	0	0
Puolison muutto ulkomaille	1	0
Lapsen/lasten muutto toiseen kuntaan	3	1
Lapsen/lasten muutto ulkomaille	2	2
Muu suunnitelma	1	2
Ei muuttosuunnitelmia	73	75
Yhteensä, N	207	200

Kaksi maahanmuuttajapuolisoa on suunnitellut muuttavansa itse ulkomaille, koska heidän avioliittonsa on päättynyt eroon. Muuten vaikuttaa siltä, että eronneisuus tässä tutkimusaineistossa on hyvin vähäistä, tai sitten vastaajat eivät halua siitä kertoa.

Turkkilaisista maahanmuuttajapuolisoista jopa puolella on muuttosuunnitelmia asuinkunnan ulkopuolelle, mutta heitä on aineistossa vain 10 henkilöä. Turkkilaistaustaisen kanssa naimisissa olevista 11 suomalaisesta puolisoista niin ikään yli puolet suunnittelee muuttoa asuinkunnan ulkopuolelle (Taulukko 8).

Myös thaimaalaisista puolisoista keskimääräistä useammalla on muuttosuunnitelmia (29 %). Suomalaisista puolisoista puolestaan keskimääräistä enemmän muuttosuunnitelmia on niillä, joilla on brittitäustainen puoliso.

Iso-Britannia onkin perinteisesti vetänyt maahanmuuttajia puoleensa, ja maan kansalaisen puolisona maahan muuttava saa luonnollisesti muita muuttajia enemmän tukea ja tietoa maassa pärjäämiseen.

Maahanmuuttajapuolisoista kaikkein vähiten muuttosuunnitelmia on venäläisillä puolisoilla (21 %). Myös venäläisten kanssa naimisissa olevista suomalaisista muuttosuunnitelmia on keskimääräistä harvemmallalla. Selvästi vähiten muuttosuunnitelmia on kuitenkin virolaisten kanssa avioituneilla suomalaisilla, joista alle viidennes suunnittelee muuttoa asuinkunnan ulkopuolelle. Itse virolaistaustaisista puolisoista muuttoa suunnittelee suurempi osa, lähes neljännes.

Taulukko 8.

Vastaajien muuttosuunnitelmat maahanmuuttajapuolison syntymämaan mukaan, %

Maahanmuuttajapuolison syntymämaa	Onko muuttosuunnitelmia?					
	Maahanmuuttajat			Suomalaiset		
	Ei	Kyllä	Yhteensä, N	Ei	Kyllä	Yhteensä, N
Iso-Britannia	77	23	26	68	32	28
Thaimaa	71	29	34	70	30	44
Turkki	50	50	10	36	64	11
Venäjä	79	21	87	77	23	84
Viro	77	23	43	82	18	40
Yhteensä	75	25	200	73	27	207
Yhteensä, N	151	49	100	152	55	100

Omaa tai koko perheen muuttoa ulkomaille on suunnitellut 16 prosenttia suomalaisvastaajista ja 17 prosenttia maahanmuuttajavastaajista. On siis huomattava, että yli 80 prosenttia kaikista tutkimuksessa mukana olevista perheistä ei ole suunnitellut muuttoa pois Suomesta. Maahanmuuttajapuolisoista vähiten (8 %) suunnitelmia ulkomaille muutosta on venäläistaustaisilla. Sen sijaan thaimaalaisista hieman yli neljänneksellä on muuttosuunnitelmia ulkomaille, samoin neljällä kymmenestä turkkilaispuolisosta (Taulukko 9). Valtaosa vastaajien ilmoittamista muuttosuunnitelmista on myös hyvin selkiytymättömiä. Useimmat heistä eivät osanneet kertoa, minne tai

milloin he mahdollisesti ovat muuttamassa. Vaikuttaa hyvin todennäköiseltä, etteivät useimmat kerrotuistakaan suunnitelmista koskaan toteudu, mikä tietenkin Suomen kannalta olisi myönteinen asia.

Taulukko 9.

Maahanmuuttajapuolisoiden muuttosuunnitelmat ulkomaille syntymämaan mukaan, %

Syntymämaa	Onko muuttosuunnitelmia ulkomaille?		
	Ei	Kyllä	Yhteensä, N
Iso-Britannia	81	19	26
Thaimaa	73	27	34
Turkki	60	40	10
Venäjä	92	8	87
Viro	79	21	43
Yhteensä	83	17	
Yhteensä, N	166	34	200

Maahanmuuttajapuolisoiden muuttosuunnitelmat eivät näyttäisi olevan selkeästi yhteydessä heidän suomen kielen taitonsa kanssa. Kielitaidon mukaan tarkastellen muuttosuunnitelmia on keskimääräistä enemmän niillä, joiden kielitaito on keskitasoa, eli he selviävät ilman tulkkia rutiininomaisissa asiakaspalvelutilanteissa. Vähiten muuttosuunnitelmia näyttää olevan niillä maahanmuuttajapuolisilla, joilla on huono kielitaito tai jotka eivät osaa kieltä lainkaan. Heitä tosin on maahanmuuttajapuolisissa yhteensä alle 10 prosenttia. Myös lähes äidinkielen veroisesti suomea osaavista keskimääräistä pienemmällä osalla on muuttosuunnitelmia. Eri vastaajaryhmistä parhaimmaksi kielitaitonsa arvioivatkin virolaisvastaajat, joilla on keskimääräistä vähemmän muuttosuunnitelmia ulkomaille.

Halukkuus muuttaa pois asuinkunnasta on maahanmuuttajapuolisilla yhteydessä Suomessa asuttuun aikaan. Muuttohalukkuus on suurempi niillä maahanmuuttajilla, jotka ovat asuneet Suomessa vasta lyhyen aikaa. Enintään 5 vuotta Suomessa asuneista kolmanneksella on muuttosuunnitelmia, kun puolestaan 16–20 vuotta asuneilla muuttohalukkaiden osuus on enää alle viidennes.

Vastaajan koulutuksen mukaan tarkasteltuna suomalaisista puolisoista vähiten muuttosuunnitelmia on kaikkein koulutetuimmilla (korkeakoulun jatkotutkinnot) ja toisaalta vähiten koulutusta saaneilla (perusasteen koulutus) vastaajilla. Näistä ryhmistä valtaosa ei suunnittele muuttavansa pois nykyisestä asuinkunnastaan. Korkeakoulun jatkotutkinnon suorittaneita on suomalaisissa puolisoissa tosin vain 12 henkeä. Maahanmuuttajapuolisoista puolestaan ammatillisesti koulutetut ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat muita vähemmän suunnitelleet muuttoa asuinkuntansa ulkopuolelle.

Eniten muuttosuunnitelmia suomalaisista puolisoista on lukion suorittaneilla, joita aineistossa on kuitenkin vain 7. Jatkokoulutusta haluavien onkin usein lähdeittävä opiskelujen perässä muulle paikkakunnalle, ellei omassa kunnassa ole halutun alan opiskelupaikkaa. Myös korkeakoulututkinnon suorittaneissa suomalaispuolisoissa muuttosuunnitelmia on keskimääräistä useammalla (33 %). Tämä taas voi viitata siihen, että omaa koulutusta vastaavaa työpaikkaa voi olla vaikea löytää omasta asuinkunnasta.

Vaikka lopullinen päätös muutosta onkin yleensä perheen aikuisten tekemä, on perheen lapsilla usein vaikutusta vanhempiensa muuttopäätöksiin. Vanhemmat saattavat huomioida esimerkiksi lastensa sosiaaliset verkostot, ja erityisesti lasten opiskelupaikka voi merkittävästikin vaikuttaa siihen, muuttaako perhe vai pysykö paikallaan. Vanhemmat kuitenkin viime kädessä tekevät päätöksen muutosta. Ne suomalaisten ja maahanmuuttajapuolisoiden perheet, joissa ei ole alaikäisiä lapsia, eivät juurikaan eroa muuttosuunnitelmien suhteen perheistä, joissa lapsia on.

Myös perheen muilla sosiaalisilla kontakteilla, kuten omilla vanhemmillä, on usein merkittävästi vaikutusta perheen asuinpaikan valintaan. Varsinkin pienten lasten perheille isovanhempien apu lastenhoidossa voi olla korvaamaton arjen sujumisen kannalta. Haastateltavilta suomalaisilta puolisoilta kysyttiin myös heidän omien ja puolisoitensa vanhempien vaikutusta perheen asuinpaikan valintaan sekä yhteydenpitoa maahanmuuttajapuolison vanhempiin. Varsinkin naishaastateltavien vanhemmilla vaikuttaa olevan selvä rooli perheiden elämässä, ja he ovat vaikuttaneet perheiden asuinpaikan valintaan. Maahanmuuttajapuolisoiden vanhempiin pidetään tiiviisti yhteyttä mm. Skype:n välityksellä, ja heitä myös tavataan pari kertaa vuodessa.

Omat vanhemmat asuu Oulussa ja miehellä isä Englannissa. Ollaan käyty suunnilleen kerran vuodessa ja he joskus täällä päin. Ja vaikka hänen äitinsä oli iäkäs, niin osas käyttää Skypeä... Ollaan me alettu katsoa Englannista, josko sinne mentäis vähäksi aikaa, siellä kuitenkin on parempi työllisyystilanne. Mutta ajatus kuitenkin on, että palataan takas, on se lasten kannalta kuitenkin parempi, että isovanhemmat ovat lähellä... (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

(Vanhemmat) Helsingissä... Skype on käytössä aika ahkerasti ja tota facebook... Aika paljon (puoliso) pikkuveljen kanssa (yhteydessä), melkein päivittäin ja sitten vanhempien kanssa ehkä viikottain. Ja sitten hänellä on myös tädit ja serkut siellä niin kun heidänkin kanssa... Ollaan käyty siellä ehkä kerran vuodessa tai mieheni vähän useimmin. Ja sitten hän on yleensä jäänyt, ehkä kuukaudeksi tai jotain... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

(Omat vanhemmat) tässä näin. Sisko on puolentoista kilsan päässä ja vanhemmat on 13 kilsan ja velipoika on 14 kilsan päässä... Ollaan puhuttu, että pitempiä aikoja vois olla (Venäjällä) ja jos löytäis työtäkin... Joo, ei se tuota, ei se mikään ylitsepääsemätön kysymys ole. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

Kyllä mä oon syntyperäisiä, asunut koko ikäni täällä. He (puolison vanhemmat) kävi täällä kaksi kertaa vuodessa Suomessa, vapaalla viisumilla. Juhannuksena ja jouluna yleensä he oli viikko puolitoista kaksi täällä. Ja nyt tää skaippi on sitten helpottanut yhteyden pitoa... (M / Suomi / Pirkanmaa / 64 v. / venäläinen puoliso)

Omat vanhemmat Espoossa, mikä vaikutti sinne muuttoon... (N / Suomi / Espoo / 31 v. / virolainen puoliso)

Kun tarkastellaan vastaajien muuttosuunnitelmia heidän pääasiallisen toimintansa mukaan, on työssäkäyvistä suomalaisista puolisoista vajaalla 30 prosentilla muuttosuunnitelmia asuinkuntansa ulkopuolelle. Eniten muuttosuunnitelmia on opiskelijoilla, joista kolme neljästä suunnittelee muuttoa pois asuinkunnastaan (Taulukko 10). Myös maahanmuuttajapuolisoista opiskelijat ovat suurin (32 %) muuttohalukkaiden ryhmä. Tässä elämänvaiheessa muuttoalttius onkin suuri, koska työpaikan sijainti määrää monella tulevan asuinpaikan. Myös työttömänä olevista suoma-

laisista puolisoista muuttosuunnitelmia on yli kolmanneksella. Heidän tilanteensa onkin jossain määrin samankaltainen kuin opiskelijoilla, eli he joutuvat mahdollisesti muuttamaan työpaikan perässä muualle. Työssäkäyvien ja työttömien maahanmuuttajien välillä ei ole eroa muuttohalukkuudessa.

Kaikkein vähiten muuttosuunnitelmia asuinkunnan ulkopuolelle on eläkkeellä olevilla suomalaisilla puolisoilla, joista vain kymmenesosa suunnittelee muuttoa pois nykyisestä asuinkunnastaan. Kun vastaajat pohtivat mahdollista ulkomaille muuttoa, on useampi vastaaja kertonut haaveestaan muuttaa eläkepäiviksi lämpimämpään ja edullisempaan asuinpaikkaan. Päätös muualle asettumisesta tehdään mahdollisesti jo ennen eläkkeelle jäämistä, eikä muuttoalttius enää eläkeikäisenä ole kovin suuri. Vuonna 2013 kuntien välisessä muutossa ja maastamuutossa 65 vuotta täyttäneiden muuttajien osuus oli vain muutama prosentti (Tilastokeskus 2014c).

Taulukko 10.

Vastaajien muuttosuunnitelmat pääasiallisen toiminnan mukaan, %

<i>Pääasiallinen toiminta</i>	<i>Onko muuttosuunnitelmia?</i>			
	<i>Suomalaiset puoliset</i>		<i>Maahanmuuttajapuolisot</i>	
	<i>Ei</i>	<i>Kyllä</i>	<i>Ei</i>	<i>Kyllä</i>
Työssä	72	28	73	27
Opiskelija/työharjoittelija	25	75	68	32
Työtön	64	36	74	26
Työelämän ulkopuolella	75	25	100	
Eläkeläinen	89	11		
Muu			100	
Yhteensä, %	73	27	76	25
Yhteensä, N	152	55	151	49

Työpaikalla tai sen puuttumisella voi luonnollisesti olla suuri merkitys muuttopäätöksiin. Erityisesti nuoret, joilla ei vielä ole muuta perhettä huomioitavana, ovat usein valmiita muuttamaan työpaikan tai parempien työnsaantimahdollisuuksien vuoksi. Varsinkin niiden, jotka ovat jo aiemmin

muuttaneet opiskelunsa takia, on usein helpompi muuttaa myöhemmin myös työpaikan vuoksi. Kynnys muuttaa uudelleen alenee (mm. Karjalainen 1989).

Kaikista vastaajista, joiden nykyinen työ tai yritystoiminta jatkuu toistaiseksi, yli 70 prosentilla ei ole suunnitelmia muuttaa pois nykyisestä asuinkunnastaan. Työ luonnollisesti sitoo asuinpaikkaan. Työssäkävivistä suomalaisista puolisoista vajaan 40 prosenttia ja maahanmuuttajapuolisoista vajaa kolmannes käy töissä asuinkuntansa ulkopuolella. Tilastokeskuksen (2013d) mukaan vuonna 2010 noin kolmasosa kaikista työllisistä pendelöi eli kävi töissä oman asuinkuntansa ulkopuolella.

Kun tarkastellaan muuttosuunnitelmia vastaajien asuinkunnan asukasluvun ja asuinympäristön mukaan, on suomalaisista puolisoista selvästi eniten muuttosuunnitelmia niillä, jotka asuvat kaupungeissa, joiden asukasluvu on yli 100 000 mutta alle 200 000. Heistä lähes puolet on suunnitellut muuttoa pois asuinkunnasta. Vähiten muuttohalukkuutta on puolestaan sellaisilla suomalaisilla, jotka asuvat toisaalta pikkukaupungeissa (10 001–20 000 asukasta) ja toisaalta Helsingissä. Asuinympäristön mukaan tarkasteltuna muuttohalukkaimpia ovat puolestaan ne suomalaiset puoliset, jotka asuvat kaupunkien lähiöissä (Taulukko 11).

Maahanmuuttajapuolisoilla muuttohalukkuudessa eri vastaajaryhmien välillä ei ole eroa yhtä paljon kuin suomalaisilla. Pääsääntöisesti heidän muuttohalukkuutensa myös suomalaisista poiketen lisääntyy sen mukaan, mitä suurempi heidän asuinkuntansa on asukasluvultaan. Kaikkein eniten muuttosuunnitelmia on niillä maahanmuuttajilla, jotka asuvat yli 200 000 asukkaan kaupungeissa. Kuitenkin 10 001–20 000 asukkaan kunnissa asuvilla on selvästi enemmän muuttosuunnitelmia kuin seuraavaksi suuremman kokoluokan kunnissa asuvilla. Myös asuinympäristön mukaan tarkastellen on havaittavissa, että pienten kuntien taajamissa ja maaseudulla asuvilla on selvästi vähemmän muuttosuunnitelmia kuin kaupungeissa asuvilla (Taulukko 11). Esimerkiksi venäläisistä vastaajista, joilla on vähiten muuttohalukkuutta, asuu maaseudulla kolmannes, ja kaikista maaseudulla asuvista yli puolet on venäläisiä. Jos maaseudulle muutetaan esimerkiksi puolisosiksi maatilalle, on maatalouselinkeino hyvin paikkaan sitova asumismuoto.

Taulukko 11.

Puolisoiden muuttosuunnitelmat asuin ympäristön mukaan, %

Nykyinen asuin ympäristö	On muuttosuunnitelmia			
	Suomalaiset, %	Maahanmuuttajat, %	Suomalaiset, N	Maahanmuuttajat, N
Kaupungin keskusta-alue	25	27	40	34
Kaupungin lähiö	31	29	93	91
Pienen kunnan taajama	21	17	29	24
Maaseutu	22	20	45	51
Yhteensä, N	55	49	207	200

Lähtömuuttosuunnitelmat ovat selvässä yhteydessä myös siihen, kuinka tyytyväisiä puolisot ovat elämäänsä Suomessa. Erittäin tyytyväisistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisista vain kymmenesosalla on lähtömuuttosuunnitelmia. Osuus kasvaa sitä suuremmaksi, mitä tyytymättömmiä vastaajat ovat. Elämäänsä tyytymättömillä lähtömuuttosuunnitelmia on selvästi yli puolella.

6.2. Muuton syyt ja kohteet

Monen vastaajan perheessä on mietitty sekä toiseen kuntaan muuttoa että ulkomaille muuttoa. Suomen sisäisiä ja ulkomaille muuton motiiveja ei ole tarkoin kyetty erottelemaan, koska vastaajat eivät ole niitä itse erottelleet. Useimmilla vastaajilla muuttosuunnitelmien taustalla on myös monia eri syitä. Joillain vastaajilla muuton kohde riippuu työnsaannista.

Eniten suunniteltuun poismuuttoon vaikuttavat työsyyt, jotka on maininnut yli puolet niistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisista, joilla on lähtömuuttosuunnitelmia asuinkunnastaan (Taulukko 12). Edullisempi hintataso on kummassakin vastaajaryhmässä toiseksi tärkein muuton syy, maahanmuuttajapuolisista lähes puolella. Suomalaisille puolisille kolmanneksi tärkeimmät muuttosyyt ovat opiskelu, pääasiassa lasten opiskelu, ja kunnan paremmat palvelut, johon kuuluvat myös maahanmuuttajapalvelut. Maahanmuuttajapuolisille puolestaan kolmanneksi tärkein syy on tyy-

tymättömyys nykyiseen asumiseen eli asuntoon, asuinalueeseen tai asuin-kuntaan. Se on tärkeä lähtömuuton syy myös suomalaisille puolisoille.

Kunnan paremmat palvelut eivät maahanmuuttajapuolisoille ole lähes-kään yhtä tärkeitä muuttosyytä kuin suomalaisille puolisoille. Vaikka kun-nan palvelut eivät olisikaan kovin merkittävä vetotekijä, voi niillä kuitenkin olla merkitystä kunnasta työntävänä tekijänä.

Ilmasto ei näyttäisi olevan merkittävä lähtömuuton syy kummassakaan vastaajaryhmässä, mikä ilmeni myös Sjöblom-Immolan (2012) tutkimuk-sessa.

Taulukko 12.

Vastaajien ilmoittamat muuttosyyt nykyisestä asuinkunnasta, %

<i>Muuton syy</i>	<i>Suomalaiset puoliset</i>	<i>Maahanmuuttajapuolisot</i>
Työpaikka/työnsaantimahdollisuudet	56	55
Edullisempi hintataso	42	47
Opiskelu	36	20
Paremmat palvelut	36	16
Tyytymättömyys nykyiseen asumiseen	35	27
Asuu omat tai puolison vanhemmat	35	24
Uudet kokemukset	27	16
Asuu sukulaisia tai ystäviä	29	20
Myönteisemmät maahanmuuttaja-asenteet	18	14
Paluumuutto	13	14
Avioero	5	6
Asuu jommankumman lapsia	5	4
Miellyttävämpi ilmasto	4	2
N	55	49

6.2.1. Suomen sisäinen muutto

Suosituin muuttokohde kyselyyn vastanneilla suomalaisilla puolisoilla on Helsinki tai jokin pääkaupunkiseudun pienempi kunta. Pääkaupunkiseu-dulla luonnollisesti työmahdollisuuksia on eniten ja palvelutarjonta on mo-

nipuolisinta. Myös maahanmuuttajapuolisoilla pääkaupunkiseutu on suosituin muuttokohde, mutta yhtä suuri osa muuttaisi myös johonkin muuhun Suomen suurimmista kaupungeista. Suomalaisista puolisoista poiketen maahanmuuttajat eivät ole maininneet lainkaan pienempiä kuntia mahdollisena muuttokohteena. Huomattavan moni Suomen sisäistä muutto suunnittelevista vastaajista ei ilmoita perheensä muuttokohdetta. Keskittymistä tapahtuu, ja kunnat joutuvat siis kamppailemaan Helsingin vetovoimaa vastaan.

Mahdollisen muuton ajankohdat ovat sekä suomalaisilla että maahanmuuttajapuolisoilla yhtä epäselviä kuin muuton kohteetkin. Muuttokohteen määrää esimerkiksi työpaikan löytyminen. Usealle vastaajalle muutto on ajankohtainen vasta eläkeiässä.

Takaisin Helsinkiin, heti kun talous antaa myötä. (N / Suomi / Espoo / 38 v. / englantilainen puoliso)

Kuopion seutu, jos työtä sieltä löytyy. (M / Suomi / Keski-Suomi / 39 v. / thaimaalainen puoliso)

Emme tiedämme milloin emmekä tiedämme minne, kaikki riippuu siitä, löydänpö minä työpaikan ja mistä? (N / Venäjä / Pirkanmaa / 43 v.)

Considering a move to a larger city, no date. (M / Iso-Britannia / Varsinais-Suomi / 41 v.)

Suomalaisten puolisoitten perheistä vain kolmella voi sanoa olevan muuton ajankohta selvillä. Yksi perheistä on muuttamassa vuonna 2014 pieneen kuntaan, koska he rakentavat sinne taloa. Kaksi perhettä puolestaan aikoo samana vuonna muuttaa Helsinkiin tai pääkaupunkiseudulle.

Maahanmuuttajapuolisoitten perheistä neljällä on muita vastaajia selkeämmät suunnitelmat Suomen sisäisestä muutosta. Yksi perheistä muuttaa Tornioon työpaikan takia, kun opiskelut päättyvät. Toinen perhe on muuttamassa Lappeenrantaan, koska he ovat tyytymättömiä nykyiseen asumiseen. He muuttavat myös parempien työnsaantimahdollisuuksien toivossa. Kaksi perhettä aikoo muuttaa Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle mm. työsyiden, parempien palveluiden, myönteisempien maahanmuuttoasenteiden ja asumiseen tyytymättömyyden takia.

6.2.2. Ulkomaille muutto

Ulkomaille suuntautuvan muuton kohteina suomalaiset mainitsevat lähinnä puolisonsa syntymämaahan. Perheen lasten muutoissa, joiden syynä mainitaan usein opiskelu, on sen sijaan mainittu muitakin muuttokohteita.

Ulkomaille muutttoa suunnittelevat maahanmuuttajapuolisoiden perheet ovat miettineet muitakin muuttokohteita kuin maahanmuuttajapuolison syntymämaata. Vastaajista viisi kertoo perheensä suunnittelevan muutttoa Espanjaan tai muualle Etelä-Eurooppaan. Muuton motiivina on mainittu mm. tulevien eläkepäivien viettäminen ilmastoltaan Suomea lämpimämmässä maassa. Kolme vastaajista puolestaan mainitsee mahdollisena kohteena Saksan tai Pohjois-Amerikan.

Back to UK. Who knows when: when wife agrees (i.e. never). (M / Iso-Britannia / Espoo / 42 v.)

Somewhere warmer. Southern Europe. Hopefully in 7–10 years, but probably never. (M / Iso-Britannia / Oulu / 57 v.)

Viroon, viimeistään silloin kun lapsi, jota odotan nyt, on kouluikäinen. (N / Viro / Helsinki / 28 v.)

To Thailand someday in the future... maybe. (M / Thaimaa / Tampere / 44 v.)

We are considering moving to the place with more international environment, for example Toronto, Berlin. (N / Venäjä / Helsinki / 28 v.)

Niillä suomalaisilla ja maahanmuuttajapuolisoilla, jotka ovat suunnitelleet pelkästään ulkomaille muutttoa, tärkein muuton syy on Suomea edullisempi hintataso. Sen mainitsee suomalaisista yli puolet ja maahanmuuttajapuolisoista yli 60 prosenttia. Toiseksi tärkeimpänä yksittäisenä muuttosyynä kummallakin vastaajaryhmällä ovat työsyyt. Kun kaikki ulkomailla asuvat sukulaiset kuitenkin otetaan huomioon, on sukulaisten merkitys työsyitäkin suurempi (Taulukko 13). Taulukossa 14 puolestaan esitetään perheen ulkomaille muutttoa suunnittelevien maahanmuuttajapuolisoiden mainitsemat muuttosyyt.

Taulukko 13.

Vain ulkomaille muuttoon suunnittelevien vastaajien ilmoittamat muuttosyyt, %

<i>Muuton syy</i>	<i>Suomalaiset puoliset</i>	<i>Maahanmuuttajapuoliset</i>
Edullisempi hintataso	52	62
Työpaikka/työnsaantimahdollisuudet	44	38
Asuu sukulaisia tai ystäviä	44	31
Paremmat palvelut	36	8
Asuu omat tai puolison vanhemmat	32	23
Uudet kokemukset	32	15
Tyytymättömyys nykyiseen asumiseen	28	15
Opiskelu	24	23
Myönteisemmät maahanmuuttaja-asenteet	24	15
Paluumuutto	4	15
Ero	4	4
Asuu jommankumman lapsia	4	8
Ilmasto	8	4
N	25	25

Taulukko 14.

Perheensä ulkomaille muuttoa suunnittelevien maahanmuuttajapuolisoiden muuttosyyt

<i>Syntymämaa</i>	<i>Mahdollisen ulkomaille muuton syy</i>
Iso-Britannia	Vanhemmat ja muut sukulaiset tai ystävät, edullisempi hintataso, ilmasto Avioero, tyytymättömyys nykyiseen kuntaan, palvelut, työnsaantimahdollisuudet, maahanmuuttaja-asenteet Lämpimämpi ilmasto Hiljainen ja syrjäinen paikka kaukana kaupungeista
Thaimaa	Tyytymättömyys nykyiseen asumiseen ja asuinkuntaan, puolison sukulaiset tai ystävät, edullisempi hintataso, myönteisemmät maahanmuuttaja-asenteet, lämpimämpi ilmasto Tyytymättömyys nykyiseen asuinkuntaan, edullisempi hintataso Edullisempi hintataso, sukulaiset ja ystävät Ruoka, edullisempi hintataso, vanhemmat, tyytymättömyys nykyiseen asumiseen Työpaikka, opiskelu, paluumuutto, sukulaiset tai ystävät, puolison vanhemmat, edullisempi hintataso Puolison työpaikka
Turkki	Oma ja puolison työpaikka Edullisempi hintataso, paremmat palvelut, myönteisemmät maahanmuuttaja-asenteet, työpaikka, sukulaiset tai ystävät, lasten opiskelu, paluumuutto
Venäjä	Edullisempi hintataso, lämpimämpi ilmasto, uudet kokemukset Työpaikat, lasten opiskelu, edullisempi hintataso, uudet kokemukset Lasten asuinpaikka, edullisempi hintataso Puolison työpaikka Hintataso, työnsaantimahdollisuudet, maahanmuuttajapalvelut ja -asenteet
Viro	Edullisempi hintataso Puolison työpaikka Kiinteistöjen hintataso Työnsaantimahdollisuudet, lasten opiskelu, edullisempi hintataso, vanhemmat ja muut sukulaiset tai ystävät Lasten asuinpaikka Lasten opiskelu, edullisempi hintataso, tyytymättömyys asumiseen, työnsaantimahdollisuudet, uudet kokemukset Opiskelu, paluumuutto, vanhemmat ja muut sukulaiset tai ystävät Paluumuutto

Kirjoittamisissaan kommenteissa vastaajat tuovat esille mm. Suomen heikon työllisyystilanteen ja osa maahanmuuttajista myös sen, etteivät he Suomesta saa omaa kokemustaan vastaavaa työtä. Jossain tapauksessa kysymys on jopa rasistisesta syrjinnästä.

Asuinkuntamme heikon työtilanteen vuoksi voi olla, että joudumme harkitsemaan muuttoa mieheni kotimaahan... (N / Suomi / Oulu / 32 v. / turkkilainen puoliso)

Suomessa ollaan tietty aika ja sitten kun taloudelliset resurssit on riittävät ja muuta vastaavaa, niin näkisin kyllä Thaimaan sellaisena käypänä vaihtoehtona... Jos saat Thaimaahan sen rahan (eläke), joka olisi 300 euroa kuukaudessa siihen aikahan, niin sillä pärjää siellä... (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

I plan to find work in my home country. As a foreigner, I am severely underpaid for my qualifications. (M / Iso-Britannia / Varsinais-Suomi / 38 v.)

... seeing my Finish university colleagues finding the jobs in the field of my interest, in the same places where I've volunteered or had an internship gives me a signal, that there are not enough space in Finland for everyone and someone must go. Probably me. (N / Venäjä / Helsinki / 29 v.)

During my 11 years in Finland I have experienced an increase in racial abuse. Sometimes this takes the form of direct attack but it mostly occurs through pernicious methods either amongst the general population or within the workplace. I intend to leave the country. (M / Iso-Britannia / Pohjois-Savo / 45 v.)

Joissain perheissä on mietitty myös perheen asumista väliaikaisesti tai osan vuodesta ulkomailla, ja maahanmuuttajapuolison vanhempien avun tarve saattaa edellyttää perheen jakautumista kahteen maahan ainakin väliaikaisesti.

Kun pääsen eläkkeelle, voisin muuttaa talveksi Thaimaahan, vaimoni olisi varmaan onnellinen! Minä myös. (M / Suomi / Varsinais-Suomi / 62 v. / thaimaalainen puoliso)

Kun vaimoni jää piakkoin – toivottavasti – eläkkeelle, tarkoituksemme on viettää puoli vuotta (kesäkausi) Virossa, jossa hänellä on vapaa-ajan asunto. (M / Suomi / Pirkanmaa / 75 v. / virolainen puoliso)

... jos hän (puoliso) joutuu kuukausiksi lähtemään sinne järjestämään asiat, niin sitten pitää löytää joku ratkaisu siihen... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Maahanmuuttajapuolisoiden suomen kielen taidon ja ulkomaille muuttohalukkuuden välillä ei ole selkeää yhteyttä. Seuraava pienellä paikkakunnalla asuva vastaaja aikoo kuitenkin lähteä Suomesta, koska hän pitää hyvin suurena ongelmana sitä, ettei ole saanut suomen kieltä puutteellisesti osavana tarpeeksi tulkkipalveluja. Kieliongelmat ovat koskeneet ainakin avoliittoneuvontaa ja julkisia terveydenhuoltopalveluita.

The pressure experienced as the foreign half of a multicultural couple in Finland has resulted in the break up of the family. Very poor counselling services for a couple seeking to reconcile differences through mediation if the non native speaker is at a disadvantage linguistically and no offer of help is made for an interpreter. Access to healthcare services is poor in terms of managing to get an appointment and subsequently explaining complex medical circumstances to healthcare professionals within the public system as most only speak or want to speak Finnish... (M / Iso-Britannia / Pohjois-Savo / 45 v.)

Jos maahanmuuttajapuolisolla on ulkomailla asuvia lapsia, on luonnollista, että Suomessa asuva perhe haluaisi muuttaa siihen maahan, missä lapset asuvat. Ne tutkimuksessa olevat maahanmuuttajapuolisoiden perheet, joilla on lapsia ulkomailla, eivät kuitenkaan juuri muuttosuunnitelmiseen eroa niistä perheistä, joilla ei ole ulkomailla asuvia lapsia. Perheen asumis- ja muuttopäätökset perustuvatkin moniin eri tekijöihin, kuten seuraavastakin sitaatista ilmenee. Lasten takia ei siis juurikaan muuteta pois Suomesta.

Mä oon muutamia tapauksia tuossa nähnyt, kun on tultu Suomehen sillai, että on ollut 12–14-vuotiaita ja kun on murrosikäisiä ja niillä jää kaikki kaverit sinne ja sitten Suomesta kaverin kattominen kun on outo maa ja outo kieli, niin ei se oo helppoo... Tärkeämpi on tuo taloudellinen tuki ja että pojalla on mahdollisuus käydä sellaisia kouluja kun pitää käydä ja että se arki pyörii... (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

6.2.3. Mikä estäisi lähtömuuton Suomesta?

Ne vastaajat, joiden perheessä oli harkittu ulkomaille muuttoa, saivat kertoa, mikä Suomessa tai heidän perheensä tilanteessa pitäisi muuttua, jotta perhe jäisi Suomeen asumaan. Useimmiten sekä suomalaiset että maahanmuuttajapuoliset mainitsevat paremmat työnsaantimahdollisuudet tai paremman työpaikan.

Paremmat työnsaantimahdollisuudet yleensä etenkin maahanmuuttajilla. Nuorilla paremmat opiskelu- ja työnsaantimahdollisuudet. (N / Suomi / Jyväskylä / 59 v. / turkkilainen puoliso)

...arvostavampi asenne korkeakoulutettuja maahanmuuttajia kohtaan olisi iso asia. (N / Suomi / Tampere / 32 v. / venäläinen puoliso)

Paremmat yrittämisen edellytykset. (M / Suomi / Varsinais-Suomi / 52 v. / thaimaalainen puoliso)

Erittäin tyytymätön elämäänsä Suomessa on aikaisemmin pitkään Saksassa asunut mies, joka korkeasta koulutuksestaan huolimatta on työttömänä. Vastaaja on pettynyt erityisesti työnsaantivaikeuksiin, kalliiseen hintatasoon ja päättäjiin. Hän kertoo perheensä palaavan Saksaan, missä työllisyys on vielä suhteellisen hyvä.

Korkeasti koulutettuna, vankka työkokemus ulkomailla... mutta työpaikkaa Suomesta on mahdotonta löytää. Jos löytyisi voitaisiin mahdollisesti jäädä, muuten parasta poistua paikalta... Asumis- ja muut elinkustannukset järjestöjen korkeat verrattuna vaikkapa Saksaan. Kunnallinen terveyshuolto täysin olematonta... ELY-keskukset tarjoavat ainoastaan järjestömiä ja osalta naurettavia ns. jatkokoulutuspaikkoja, joiden kautta saa mahdollisesti luvan työskennellä palkatta puolivuotta ja sen jälkeen takaisin kortistoon... Poliitikkojen toiminta kuvastaa lähinnä täydellistä osaamattomuutta, mutta ”suomiserkut” nielevät kaikki mukisematta... Eli mahdollisimman nopeasti pois, muuten menee rahat ja terveys. Oli suuri harkintavirhe saapua takaisin Suomeen! (M / Suomi / Helsinki / 56 v.)

Suuri osa kommentteista ja muutosehdotuksista liittyy asioihin, joille ei ole juurikaan mitään tehtävissä. Tällainen on tietenkin Suomen ilmasto,

mutta lähes yhtä vaikeaa on vaikuttaa Suomen korkeaan hintatasoon aina-
kaan lyhyellä aikavälillä.

*Sää Suomessa on surkeaa syksystä kevääseen, samoin eläminen eläkeläisenä
on ainakin tällä hetkellä paljon kalliimpaa Suomessa kuin vaimon synnyin-
maassa. (M / Suomi / Tampere / 46 v. / thaimaalainen puoliso)*

Monet vastaajat ovat erittäin tyytymättömiä poliitikkoihin ja päätöksentekoon varsinkin nykyisessä taloustilanteessa, ja he haluaisivat parempia päätöksentekijöitä. Suomalaisen sulkeutuneisuus tuli esille myös suomalaisten vastaajien kommentoissa. He tuovat esiin sen, että suomalaisten tulisi olla avoimempia kohtaamaan maahanmuuttajia.

*Statens attityd till befolkningen och företagande. (M / Suomi / Uusimaa / 52 v.
/ venäläinen puoliso)*

Suomalaiset ovat ihmisinä, toisin kuin Manner-Euroopassa tai Kaakkois-Aasiassa, vaikeita lähestyä, vieraan henkilön kanssa ei keskustella, verkottuminen vaikeaa, synkkämielisiä, itseensä sulkeutuneita. (M / Suomi / Helsinki / 56 v).

Muutama vastaaja mainitsee, että voisi jäädä Suomeen, mikäli omat sukulaiset tulisivat tänne asumaan. Myös lasten opiskelun jatkuminen Suomessa voisi olla joillekin syy jäädä maahan. Samoin ystäväystyminen suomalaisten kanssa vaikuttaisi maassa viihtymiseen. Muutama vastaaja sanoo, ettei mikään saisi heitä jäämään Suomeen.

Ei Mikään. Suomi on Sarvikuonojen maa. (N / Thaimaa / Satakunta / 50 v.)

6.3. Tiivistelmä

Noin neljännes kaikista kyselyyn vastanneista suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista ilmoittaa perheensä suunnitelleen koko perheen tai jonkun perheenjäsenen muuttoa pois asuinkunnastaan. Moni vastaaja kertoo perheensä miettineen sekä Suomen sisäistä että ulkomaille muuttoa. Suurin osa sekä suomalaisista että maahanmuuttajapuolisoista ei osaa kertoa tarkkaa muuttokohdetta tai perheensä muuton ajankohtaa. Muuttojen

toteutuminen vaikuttaa siten epävarmalta. Vain muutamalla vastaajalla sekä suomalaisista että maahanmuuttajista on selkeät suunnitelmat muut-
tokohteesta ja ajankohdasta.

Omaa tai koko perheen muuttoa toiseen kuntaan on suunnitellut noin kymmenesosa ja ulkomaille muuttoa noin 15 prosenttia sekä suomalaisista että maahanmuuttajapuolisoista. Yli 80 prosenttia kaikista tutkimuksessa mukana olevista perheistä ei siten ole suunnitellut muuttoa pois Suomesta. Vähiten muuttosuunnitelmia ulkomaille on venäläisillä puolisoilla (8 %), eniten puolestaan turkkilaisilla (30 %) ja thaimaalaisilla (27 %).

Elämänsä erittäin tyytyväisistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista vain kymmenesosalla on lähtömuuttosuunnitelmia, kun taas elämänsä tyytymättömistä lähtömuuttosuunnitelmia on selvästi yli puolella. Muuttosuunnitelmia on enemmän niillä maahanmuuttajilla, jotka ovat asuneet Suomessa vasta lyhyen aikaa. Enintään viisi vuotta Suomessa asuneista kolmanneksella on muuttosuunnitelmia, kun puolestaan 16–20 vuotta asuneilla muuttohalukkaiden osuus on enää alle viidennes.

Eniten muuttosuunnitelmia on niillä suomalaisilla puolisoilla, jotka asuvat kaupungeissa, joiden asukasluku on yli 100 000 mutta alle 200 000. Heistä lähes puolet on suunnitellut muuttoa pois asuinkunnastaan. Vähiten muuttohalukkuutta on puolestaan sellaisilla suomalaisilla, jotka asuvat toisaalta pikkukaupungeissa (10 001–20 000 asukasta) ja toisaalta Helsingissä. Maahanmuuttajapuolisoilla puolestaan kaikkein eniten muuttosuunnitelmia on niillä maahanmuuttajilla, jotka asuvat yli 200 000 asukkaan kaupungeissa. Pienten kuntien taajamissa ja maaseudulla asuvilla on selvästi vähemmän muuttosuunnitelmia kuin kaupungeissa asuvilla.

Suomalaisista puolisoista eniten muuttosuunnitelmia on etenkin opiskelijoilla (75 %) ja työttömillä (36 %). Myös maahanmuuttajapuolisoista opiskelijoilla on eniten (32 %) lähtömuuttosuunnitelmia. Niillä työssäkäyvillä maahanmuuttajilla, joiden nykyinen työsuhde on toistaiseksi jatkuva, on selvästi vähemmän muuttohalukkuutta kuin niillä, joiden työsuhde on määräaikainen.

Eniten suunniteltuun muuttoon vaikuttavat työsyöt, jotka on maininnut yli puolet niistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista, joilla on lähtömuuttosuunnitelmia asuinkunnastaan. Edullisempi hintataso on muuttosyyinä yli 40 prosentille kummassakin vastaajaryhmässä. Suomalaisille puo-

lisoille kolmanneksi tärkeimmät muuttosyyt ovat opiskelu, pääasiassa lasten opiskelu, ja kunnan paremmat palvelut. Maahanmuuttajapuolisoille puolestaan kolmanneksi tärkein syy on tyytymättömyys nykyiseen asumiseen. Paremmat kunnan palvelut ovat suomalaisille puolisoille tärkeämpi lähtömuuton syy kuin maahanmuuttajapuolisoille. Halukkuuteen muuttaa ulkomaille vaikuttavat ennen muuta Suomea edullisempi hintataso, ulkomailla asuvat sukulaiset ja työsytyt.

Suomalaisilla vastaajilla suosituin muuttokohde Suomen sisällä on Helsinki tai jokin pääkaupunkiseudun pienempi kunta. Myös maahanmuuttajapuolisoilla pääkaupunkiseutu on suosituin muuttokohde, mutta yhtä suuri osa muuttaisi johonkin muuhun Suomen suurimmista kaupungeista. Maahanmuuttajat eivät suomalaisvastaajien tavoin mainitse muuttokohteen lainkaan pienempiä Suomen kuntia.

Ulkomaille suuntautuvan muuton kohteina suomalaiset vastaajat mainitsevat lähinnä vain puolisonsa syntymämaan. Maahanmuuttajatkin ovat etupäässä miettineet muuttoa syntymämaahansa, mutta myös muita muuttokohteita on pohdittu, esimerkiksi Espanjaa tai muuta Etelä-Eurooppaa, Saksaa tai Pohjois-Amerikkaa. Useat vastaajat eivät ilmoita myöskään ulkomaille muuton tarkkaa kohdetta tai ajankohtaa.

7. Vastaajien palautteet ja kehittämisehdotukset

Kyselyn vastaajat saivat antaa vapaasti palautetta maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskevista asioista. He saivat kertoa myös muista asioista, jotka ovat kokeneet ongelmaksi omassa asuinkunnassaan tai Suomessa yleisesti, ja sen, miten näitä asioita voisi heidän mielestään parantaa. Palautteet ja kritiikki liittyvät enimmäkseen maahanmuuttajien työllistämispalveluihin, suomen kielen opetukseen ja kuntien peruspalveluihin, mutta myös maahanmuuttoasenteisiin, suomalaisen yhteiskuntaan ja päätöksentekoon, suomalaisiin ihmisiin ja asumiskustannuksiin.

7.1. Maahanmuuttajien työllistämispalvelut

Työllistyminen ja maan kielen oppiminen ovat olennaisimpia tekijöitä, jotka vaikuttavat maahanmuuttajan yhteiskuntaan integroitumiseen. Siten myös niihin liittyvät ongelmat herättävät vastaajissa eniten tyytymättömyyttä ja sen myötä ajatuksia siitä, miten työllistämispalveluita ja kielenopetusta voitaisiin parantaa.

Työ- ja elinkeinotoimiston palveluille antaa kritiikkiä moni vastaaja. Esimerkiksi puolison vuoksi Suomeen muuttavat ulkomaalaiset ovat pitkälti olleet oman aktiivisuutensa ja puolisonsa avun varassa kielenopetuksen ja

työnsaannin suhteen (myös mm. Sjöblom-Immala 2012; Lumio 2014, 40). Jotkut venäläiset vastaajat tai heidän puolisonsa ovat kokeneet, että venäläisiä kohdellaan ennakkoluuloisemmin kuin monia muita maahanmuuttajaryhmiä.

Työvoimatoimisto täys 0 kokemuksia on vaimon työnsaannissa itse on työt hankittu (M / Suomi / Keski-Pohjanmaa / 66 v. / venäläinen puoliso)

Työvoimatoimiston toiminta lähes ala-arvoista maahanmuuttaja-asioissa... joudun toistuvasti olemaan kaikessa mukana kun kukaan ei halua tehdä mitään plus se että kaikissa tuissa ym. aina huono kun minä työssä, puoliso joutuu taistelemaan ”oikeuksistaan” lähes aina. Hän on myös saanut aivan ”erilaista kohtelua” venäläisyytensä takia verrattuna moneen muuhun maahanmuuttajaan verrattuna... Ongelmana on vaan meidän jäykkä, tehoton verkosto, TE-keskukset, kela, kontrolloimattomat kaupalliset palvelun tarjoajat... (M / Suomi / Helsinki / 53 v. / venäläinen puoliso)

Muuttaessani Suomeen jouduin käymään läpi ja opettelemaan kaikki Suomen jokapäiväiset asiat itse. Apuna oli vain oma aviomieheni. Sen ajan työvoimatoimistossa haastattelussa ensimmäisenä tuli vastaan se ehdotus, että ehkä aviomieheni löytää minulle työt... Kotiutumissuunnitelmain... oli minun oma näkemys siitä, kuinka ja mistä löydän itselleni työt. (N / Venäjä / Kanta-Häme / 40 v.)

Maahanmuuttajat ovat oman kielensä ja kulttuurinsa asiantuntijoita verrattuna suomalaisiin. Maahanmuuttajia pitäisi hyödyntää enemmän kaupassa, vientiteollisuudessa yms... On tuhlausta jättää voimavara käyttämättä... (M / Suomi / Pirkanmaa / 43 v. / venäläinen puoliso)

Toimivia koulutus- ja työllistymisesimerkkejä Suomeen voidaan saada muista maista, esimerkiksi Saksasta.

Just tulin työmatkalta Saksasta... työllisyystilanne on paljon parempi. Nuorisotyöttömyyskin on alle 3 %... Ammatillinen koulutus on sellainen duaali-systeemi. Siinä opiskelija etsii ensin työpaikan, jotta voi mennä kouluun opiskelemaan. Ja se tapahtuu sillä lailla, että ne käy 1–2 päivää koulussa ja sitten ne on työpaikalla ja työnantaja sitten maksaa korvausta siitä työskentelystä... (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

7.2. Suomen kielen opetus ja tulkkauspalvelut

Työllistymispalveluiden ohella maahanmuuttajien suomen kielen opetus herättää paljon tyytymättömyyttä kyselyn vastaajissa. Kielenopetusta ei koskaan tunnu olevan saatavilla riittävästi ja tarpeeksi laadukkaana. Tyytymättömyyttä aiheuttaa mm. intensiivimuotoinen kielenopiskelu, jota ei koeta riittävän perusteelliseksi opetusmenetelmäksi kielen kunnolliseen oppimiseen. Hankaluuksia aiheuttaa myös se, että suomen kielen kursseja ei järjestetä tarpeeksi sellaiseen aikaan, jolloin myös työssäkäyvillä olisi mahdollisuus osallistua opetukseen.

Maahanmuuttopalvelut ovat aika heikot. Minusta intensiivi kieliopiskelu on täysin järjetöntä, niissä ei opi kieltä riittävän hyvin. (N / Venäjä / Helsinki / 46 v.)

Espoon kaupunki voisi tarjota työssäkäyville ulkomaalaisille enemmän Suomen ja ruotsin kielen kursseja ilta-aikaan, esim. työväenopistojen kautta. Kursseja on harmillisen vähän! (N / Suomi / Espoo / 39 v. / englantilainen puoliso)

Mielestäni suurin osa esim. TE-keskusten kielikursseista joita kaupalliset toimijat pitävät ovat pääsääntöisesti täysin tehottomia maahanmuuttajille... Ymmärrettävä, että kielen opiskelu aloitettava kirjaimesta A. (M / Suomi / Helsinki / 53 v.)

Vaikka minulla on työ, suomen kielen taso ei koskaan paranne, jos ei uusittaa tietoa ja taitoa silloin tällöin. Olisi hyvä, jos olisi mahdollisuus saada etäopiskelua, koska minulla on 3-vuoroinen työaika. (N / Venäjä / Kymenlaakso / 50 v.)

Osa vastaajista odottaisi saavansa enemmän palveluja ja tiedotteita englannin kielellä. Heissä on mm. brittipuolisoita, joilla motivaatio suomen kielen opiskeluun ei välttämättä ole suuri, koska heidän omalla äidinkielellään pärjää hyvin lähes kaikkialla maailmassa. Harvinaisempaa kieliryhmää edustava maahanmuuttaja ei sen sijaan välttämättä odotakaan saavansa palvelua omalla äidinkielellään, mikä voi lisätä hänen motivaatiotaan suomen kielen oppimiseen. Kuitenkin myös muille kieliryhmille toivottiin enemmän palveluita, esimerkiksi oman äidinkielen opetusta.

...In the past, we have had difficulty getting marriage counselling and service at the police station in English which, although I don't expect to be offered, would make getting through life here easier. (M / Iso-Britannia / Varsinais-Suomi / 42 v.)

Medical services available in English would be great. (N / Venäjä / Uusimaa / 29 v.)

Try not to make learning the Finnish language so central to migrant employment and integration. (M / Iso-Britannia / Helsinki / 50 v.)

Tulkkauspalvelut ovat erityisesti haja-asutusalueella riittämättömät. (M / Suomi / Kainuu / 47 v. / venäläinen puoliso)

7.3. Kuntien peruspalvelut

Maahanmuuttajien kotoutumiseen tarkoitettujen palvelujen ohella varsinkin kunnan peruspalvelujen toimivuudella ja kunnassa tehdyillä päätöksillä on paljon vaikutusta siihen, miten ihmiset kotikunnassaan viihtyvät. Se, miten palvelut vastaavat heidän omia ja perheensä tarpeita, vaikuttaa osaltaan myös halukkuuteen asua kunnassa. Eniten kyselyn vastaajat nostavat esille terveyspalveluiden puutteita ja niiden kehittämistarpeita. Ongelmiksi koetaan mm. pitkät jonotusajat ja palveluiden keskittäminen. Tähän uusi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos (sote-uudistus) tuo suurempien palvelukeskusten myötä parempia palveluja myös maahanmuuttajille.

Terveyspalveluita parannettava palkkaamalla enemmän osaavia lääkäreitä. (N / Venäjä / Lappi / 60 v.)

Kunnallinen terveyshuolto täysin olematonta, esim. hammaslääkäriin pääsee noin 6 kuukauden odotusajan jälkeen? (M / Suomi / Helsinki / 56 v. / thaimaalainen puoliso)

Vantaan ei kannattaisi keskittää terveyspalveluita pariin isoon mammuttilaitokseen... (N / Viro / Vantaa / 40 v.)

Pitää järjestää terveysturismia eli saada Suomeen itse maksavia asiakkaita/potilaita eli ulkomaalaisia, jotta niiltä saaduilla rahoilla voimme kehittää kunnan palvelua/palvelua kuntalaisille! (N / Venäjä / Pirkanmaa / 44 v.)

Vastaajat tuovat esille lisäksi mm. lasten ja vanhusten palvelut ja julkisen liikenteen kehittämisen. Esille tuotiin myös se, ettei kaikkia maahanmuuttajia tulisi asuttaa samalle alueelle. Vastaajat antoivat myös kritiikkiä Suomessa harjoitettavasta politiikasta sekä ilmaisivat tyytymättömyytensä päätöksentekijöihin.

Päivähoitomahdollisuudet ja kotihoidontuki myös tärkeitä houkuttimia. (N / Suomi / Helsinki / 35 v.)

Kunnalla asuville ikäihmisille pitää järjestää enemmän toimintaa esim. päivätoiminta ja sen lisäksi työikäisille kuntoutusta myös. (N / Venäjä / Pirkanmaa / 44 v.)

Kylätalot ja kylätilat ovat suunnattoman tärkeitä, kuntien kannattaisi antaa ihmisille tilaa touhuta ja järjestää. (N / Suomi / Helsinki / 36 v.)

Mielestäni olisi erittäin tärkeää, että kaikkia maahanmuuttajia ei sijoitettaisi samaan osaan kaupunkia, vaan eri puolille, jotta vältettäisiin syntyvät ”ulko-maalaiden alueet”. (N / Suomi / Oulu / 23 v.)

Kehäkolmosen sisäpuoli ei ole koko Suomi. Tyhmää asuttaa kaikki ihmiset samaan pisteeseen. (M / Suomi / Lappi / 58 v.)

Julkisen liikenteen kehittäminen olisi ensiarvoisen tärkeää. (M / Suomi / Vantaa / 30 v.)

... Kansalaisia ei kuunnella, kumarrellaan EU:n päin. Omat kansalaiset unohdetaan ja jätetään kärsimään. Ei ole tulevaisuutta tällä maalla. Julkiset kulut sen kun kasvavat ja paisuvat vaikka yksityissektori (joka rahoittaa julkiset menot) pienenee... (N / Suomi / Oulu / 49 v.)

7.4. Maahanmuuttaja-asenteet

Kyselyn vastaajat eivät varsinaisesti kerro itseensä tai muihin maahanmuuttajiin kohdistuneesta rasismista, mutta esimerkiksi virkamiesten ja työnantajien asenteissa olisi edelleen parantamisen varaa.

Virkamiehillä poliisilaitoksessa, maistraatissa, pitäisi olla neutraalinen asenne maahanmuuttajiin kohtaan. (M / Turkki / Oulu / 43 v.)

Yrittäjien asennetta maahanmuuttajiin voisi pyrkiä parantamaan... (M / Suomi / Vantaa / 32 v.)

... Myönteistä asennetta ja suhtautumista toisiin ihmisiin olisi parannettava ja valittamista vähennettävä. Edes kunnan kustannuksia tällaiset parannukset eivät juurikaan lisäisi. (N / Suomi / Etelä-Savo / 69 v.)

Kaupungille sen verran, että myös maahanmuuttajataustaisille annettaisi mahdollisuus edetä uralla, olisi rohkeutta palkata maahanmuuttajia myös johtotehtäviin. (N / Viro / Turku / 46 v.)

Ei vain kantäväestöllä, vaan myös osalla maahanmuuttajista tai maahanmuuttajien kanssa avioliitossa olevilla voi olla melko ennakkoluuloinen asenne muita maahanmuuttajia, erityisesti turvapaikanhakijoina tai pakolaisena tulleita kohtaan (ks. myös Sjöblom-Immala 2013). Eri syistä maahanmuuttaneiden valmiudet sopeutua yhteiskuntaan ovat lähtökohdiltaan hyvin erilaisia, jolloin heille on suunnattu myös erilaisia palveluja. Koska pakolaistaustaiset tarvitsevat yleensä maassaolon alkuvaiheissa intensiivistä tukea, myös rahallista tukea, kokee osa ihmisistä heidän olevan ns. yhteiskunnan vapaamatkustajia.

Nykyinen maahanmuuttopolitiikka on tuhoisaa, koska tulijoissa on paljon vapaamatkustajia... Kuntien ei tule vastaanottaa pakolaisstatuksella asutettaviksi koska kaupunkipaikoissa on nähtävissä slummiutuminen ja keskittyminen... Maassa maan tavalla ja vain Suomen laki on noudatettava säännöstö tai pois Suomesta... (M / Suomi / Pirkanmaa / 65 v.)

Jos aviopuoliso on suomalainen, jäädään jotenkin ilman mitään apua mistä voisi anoa tietoa ja mitä kaikkea ”avustuksia” voisi saada. Pakolaisilla ja täysi ulkomaalaisperheille on tällaiset avut järjestetty. (M / Suomi / Varsinais-Suomi / 56 v.)

Kunnassa ei ole rasisteja siitä syystä, että kaikki ovat työperäisiä maahanmuuttajia ja osa naimisissa suomalaisen kanssa... (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 47 v.)

...otetaan oikeanlaisia maahanmuuttajia. Että työperäinen maahanmuutto ja tällainen näin, niin mä näen että ei syntyis todennäköisesti mitään ongelmia... Mutta ne ketkä tulee turistina, niin niille paapatahan kaikki. Se on lottovoitto

syntyä pakolaiseksi Suomeen... (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

7.5. Maahanmuuttobyrokratia

Suomen maahanmuuttobyrokratia koetaan usein tarpeettoman hankalaksi. Kansalaisuuden saamisessa vastaajat kokevat ongelmaksi joko liian tiukat kielitaitovaatimukset tai kansalaisuushakemuksen kalliin hinnan. Yksi vastaajista kertoo, että he olivat lähes pakotettuja menemään naimisiin voidakseen asua yhdessä Suomessa.

Oon aatellut hakea Suomen kansalaisuutta, mutta se tökkäsi siihen, kun tarvitaan kirjallinen todistus siitä, että on suorittanut suomenkielen kurssin. Koen sen epäoikeudenmukaiseksi sen takia, että oon asunnut täällä 22 vuotta, viro on suomen sukulaiskieli ja mun perhe on suomenkielinen. (N / Viro / Pohjois-Pohjanmaa / 46 v.)

Haluaisin hakea kaksoiskansallisuuden, mutta minun mielestä 400€ on liian kallis kun mietitään, että olen yli 13 vuotta ollut töissä ja maksanut veroja... (M / Iso-Britannia / Pohjois-Savo / 36 v.)

... Det är hemskt ledsamt för oss båda att vi erbjöds valet från magistratet att antingen skaffa gemensamma barn eller gifta oss eller så inte bo i Finland. Vi valde att gifta oss för att underlätta vardagen... (N / Suomi / Helsinki / 38 v.)

7.6. Suomalaiset ihmiset

Monet maahanmuuttajat kokevat vieraaksi suomalaisten tietynlaisen ”kansanluonteen”, johon liittyy hiljaisuus ja rauhallisuus, usein ujouskin. Näiden ominaisuuksien takia suomalaisia voidaan pitää epäsosiaalisina tai epäkohdeltiaina. Työkavereiden puhumattomuus voidaan tulkita jopa salailuksi (Heikkilä & Pikkarainen 2008, 100). Suomalaisuuteen liitetään myös epäyhteisöllisyys, johon yhteisöllisestä kulttuurista tulevan on usein vaikea sopeutua.

... the number of social and cultural factor make is especially challenging in Finland. It seems that Finns favor quite particular sort of behavior and in oder

to fit in one needs follow the certain way of "ceremonies", which in my case are the absolutely the opposite of what I am in reality. (N / Venäjä / Helsinki / 29 v.)

Finland is a good place, very clean, very safe, good wages and education system. Negative side is the long winter and the people are not social and sometimes impolite... It is not easy for an immigrant to adapt to the shy Finnish people... You also have to many alcoholics... its very strange to see so many drunks on the streets. But overall Finland is great and I will stay here for the rest of my life. (M / Iso-Britannia / Helsinki / 30 v.)

Suomalaiset ovat ihmisinä, toisin kuin Manner-Euroopassa tai Kaakkois-Aasiassa, vaikeita lähestyä, vieraan henkilön kanssa ei keskustella, verkottuminen vaikeaa, synkkämielisiä, itseensä sulkeutuneita. (M / Suomi / Helsinki / 56 v. / thaimaalainen puoliso)

7.7. Asumisen kustannukset

Kyselyn vastaajien tyytymättömyys Suomen korkeaan hintatasoon tuli jo aiemmin esille. Pääkaupunkiseudulla asuvat vastaajat tuovat esille tyytymättömyytensä erityisesti asumisen kalleuteen. Siellä asumiskustannukset ovatkin nousseet selvästi muuta maata nopeammin.

Asumisen kustannuksia pakko saada kuriin, muuten sosiaaliset ongelmat kasvavat. (M / Suomi / Vantaa / 30 v.)

Harkitsemme muuttoa vaimoni työpaikan läheisyyteen, mutta todennäköisesti vastaavanlaisen asunnon hankkiminen edellyttäisi Lotto-voittoa (Espoo, Keilaniemi-Tapiola?) ja valtion varainsiirtopoliitikka panee harkitsemaan muuttojen mielekkyyttä Suomessa! (M / Suomi / Vantaa / 60 v.)

7.8. Tiivistelmä

Useat vastaajat kritisoivat työ- ja elinkeinotoimiston palveluita. Heidän mukaansa puolison vuoksi Suomeen muuttavat ulkomaalaiset eivät saa työ- ja elinkeinotoimistosta tarpeeksi apua työllistymiseensä, vaan ovat pitkälti oman aktiivisuutensa ja puolisonsa avun varassa. Myös Suomen kielen opetus herättää vastaajissa paljon tyytymättömyyttä. Kursseja ei ole riittävästi,

niitä ei järjestetä tarpeeksi työssäkäyville sopivaan aikaan eikä intensiivimuotoinen opetus ole riittävän perusteellinen kielen kunnolliseen oppimiseen.

Kuntien palveluista tuodaan esille mm. terveystalveluiden toimivuus ja kehittäminen, lasten ja vanhusten palvelut sekä julkisen liikenteen kehittäminen. Myös se mainitaan, ettei kaikkia maahanmuuttajia tulisi asuttaa samalle alueelle. Osa vastaajista moittii Suomessa harjoitettavaa politiikkaa ja ilmaisee tyytymättömyytensä päätöksentekijöihin. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvat tuovat esille tyytymättömyytensä korkeisiin asumiskustannuksiin.

Kantaväestön ja työnantajien asenteissa maahanmuuttajia kohtaan on edelleen parantamisen varaa. Toisaalta jotkut maahanmuuttajat arvostelevat itsekin turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanottoa ja pitävät työperäisiä maahanmuuttajia paremmin Suomeen kotoutuvina.

Suomen maahanmuuttobyrokratia koetaan usein tarpeettoman hankalaksi. Kansalaisuuden saamisessa vastaajat kokevat ongelmaksi joko liian tiukat kielitaitovaatimukset tai kansalaisuushakemuksen kalleuden.

Monet maahanmuuttajat kokevat vieraaksi suomalaisten tietynlaisen ”kansanluonteen”, johon liittyy mm. hiljaisuus, rauhallisuus ja usein ujouskin. Suomalaisia voidaan pitää myös epäsosiaalisina tai epäkohteliaina. Suomalaisuuteen liitetään myös epäyhteisöllisyys.

8. Monikulttuurinen liitto suomalaispuolisoiden näkökulmasta

Kahden ihmisen välisen liiton onnistuminen riippuu monesta asiasta, joista osa ei liity mitenkään siihen, että puoliset ovat eri maista kotoisin. Monikulttuurisen parin elämään vaikuttavat kuitenkin myös sellaiset tekijät, joita omanmaalaisen kanssa avioituneet eivät yleensä koe. Ne voivat olla elämää rikastuttavia, mutta voivat aiheuttaa myös lisähaasteita puolisoitten väliseen kanssakäymiseen. Haastatelluilta suomalaisilta puolisoilta kysyttiin heidän omista kokemuksistaan monikulttuurisen liiton eduista ja haasteista sekä onnistumisen edellytyksistä yleisesti. Monikulttuurisen liiton haasteista puhuttaessa useimmin esille nostetaan puolisoitten väliset suuret kulttuuriset ja uskonnolliset erot.

8.1. Monikulttuurisen liiton edut ja onnistumisen edellytykset

Suomalaiset naishaastateltavat näkevät monikulttuurisen liiton etuna mm. mahdollisuuden tutustua puolisonsa erilaiseen kulttuuriin, mitä he pitävät elämää rikastuttavana asiana. Myös ystäväpiiri on ulkomaalaistaustaisen puolison myötä usein kansainvälisempi kuin se muuten olisi. Perheen lap-

set yleensä oppivat luonnostaan kummankin vanhempansa kielen, ja perhe voi juhlistaa kummankin kulttuurin juhlapäiviä.

...Itselleni on ollut enemmän positiivista, että on oppinut uusia asioita ja sillä tavalla. Ja myös hänen myötä on tullut muun maan kansalaisia sillä tavalla kaveriksi, että hänellä on niin kun amerikkalainen paras kaveri ja semmosta ja kenialainen kaveri on tullut sillä tavalla kaupan päälle... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

On se mielenkiintoista seurata, kun lapset oppii kummankin kielen ja sitten on tämmösiä, että jouluna voi viettää joulua kahtena päivänä. Voi juhlistaa kumpaakin kulttuuria! Ja kyllähän se rikastuttaa, ei sitä jotain rugbya seurais, jos toinen ei ois tuonut sen tyyppisiä asioita kotiin. (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

Monissa kulttuureissa sukupuolten välinen roolijako on perinteisempi kuin Suomessa, ja perheessä kotityöt jaetaan selkeämmin miesten ja naisten töihin. Maahanmuuttajapuolisoiden lähtömaista Suomea perinteisempiä tässä mielessä ovat Thaimaa ja Turkki, kun taas Viro, Venäjä ja varsinkin Iso-Britannia ovat lähempänä suomalaista kulttuuria. Haastateltavien suomalaisten puolisoiden näkökulma riippuu siitä, kumpaa sukupuolta he itse edustavat. Thaimaalaisen naisen kanssa naimisissa oleva suomalaismies näkee roolijaon vain positiivisena, kun taas turkkilaisen kanssa avioliitossa olevalle suomalaisnaiselle on tärkeää, että perheen työt jaetaan tasa-arvoisesti sukupuoleen katsomatta.

Suomessa on tää liika tasa-arvokysymys tai muu vastaava ja sitten on sitä ”omaa aikaa” tai muuta vastaavaa. Niin se on mukavaa, kun emäntäkin kysyi, että miksei Suomessa mies saa olla mies ja nainen nainen? Kyllä se niin paljon helpottaa, että on sellainen tietynmallinen vanhanaikainen roolijako että on naisten työt ja miesten työt, niin silloin ei kumpikaan astu kenenkään reviirille ja se helpottaa elämistä. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

Alussa meillä oli jotain semmosia kiivaita keskusteluja siitä, että kenen pitää hoitaa mitä töitä täällä. Mä laitoin aika nopeasti sille, että mulla on semmonen feministinen agenda, että haluan jakaa mahdollisemman tasaisesti. Sitten

tuli jossain vaiheessa semmosta, että hän otti sen tosi kirjaimellisesti ja oli sitä mieltä, että pitää kaikki jakaa tasan, rahat ja kotityöt ja kaikki. Mutta nyt on löytynyt aika hyvin semmonen sujuva arkirytm. (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Kulttuurierojen aiheuttaessa suurimmat monikulttuurisen liiton haasteet on luonnollista, että myös haastateltavat näkevät puolisoiden kulttuurien samankaltaisuuden liiton onnistumista edesauttavana tekijänä. On myös helpompaa, jos puolisoiden lähtökohdat ovat samankaltaiset, millä voidaan tarkoittaa paitsi kulttuurista samankaltaisuutta, myös lapsuuden perheen sosioekonomisen aseman samankaltaisuutta. Jo monikulttuurisen liiton alkuvaiheessa on hyvä myös valmistautua liitossa mahdollisesti eteen tuleviin haasteisiin. (Anglé 2014.)

Meillä ainakin perheet on aika samoista lähtökohdista... ettei varmaan sellaista isoa kulttuuriero, verrattuna jos tulisi aivan jostain Aasiasta tai Afrikasta. Meillä ei hirveenä ole ollut sellaisia konflikteja niin sanotusti. Aika samat tällaiset perusperiaatteet, mutta se, että tutustuu toiseen kulttuuriin, eli jos asutaan Suomessa, niin käydään porukalla siellä toisessa kulttuurissa ja yritetään ymmärtää mikä on siitä kulttuurista ja mikä on siitä persoonasta. Aina ei voi lähteä sen kulttuurin kautta... (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

Pitää olla valmistautunut, että tulee tiettyjä erimielisyyksiä, täytyy asennoitua oikein. Suunniteltava etukäteen alkuvaiheessa, muuten tulee vääriä odotuksia. (N / Suomi / Espoo / 31 v. / virolainen puoliso)

Turkkilaisen kanssa avioitunut haastateltava arvostaa puolisossaan sosiaalisuutta ja hänen kulttuuriinsa kuuluvaa yhteisöllisyyttä ja vieraanvaraisuutta eli juuri niitä asioita, joiden puutteesta monet maahanmuuttajapuolisot suomalaisia ja suomalaista kulttuuria kritisoivat.

Semmonen sosiaalisuus... Siitä mä kyllä tykkään ainakin mun miehessä hirveesti, joka on semmonen niin kun haluaa, ja on sillä tavalla lähellä tosi luontevasti, mitä ehkä ei suomalaiset... Ja semmonen kyllä yhteisöllisyys... Niillä on aika semmonen tiukka vieraanvaraisuus... Jos siellä on bussi hukassa, kyllä

joku auttaa löytämään. Mutta ainakin sitä ystävällisyys on, niin kun aina voi kysyä, ja ihmiset auttaa ihan mielellään. Se on myös mukavaa, mitä voisin Suomeen tuoda, on ehkä semmonen joka on yllättänyt mun perheeni ja ehkä muakin, että Turkissa on aika vahva semmonen kunnioitus niin kun vanhempia kohtaan ja myös vanhempia sukulaisia... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Thaimaalaisia naisia pidetään perheestään huolehtivina puolisoina (mm. Sirkkilä 2014). Myös thaimaalaisen naisen kanssa avioitunut mieshaastateltava kertoo, että hänen vaimonsa on ahkera, yritteliäs ja hyvin kotoutunut. Suomalainen haastateltava pitää Sirkkilän (2014) haastattelemien suomalaismiesten tavoin omaa vaimoaan aktiivisena ja tahtovana naisena.

Jos puhutaan rouvasta, niin se on maahanmuuttajana tämän kotiutumisen suhteen malliesimerkki. Onnistuu suomalaiset ruuat ja kutoo sukkaa... Ja kaikenmoiset työsystemit ja muut, niin tarttuu kiinni ja asenne on kohdallaan... Mun ei oo tarvinnut niin sanotusti tarvinnut ääntäkään korottaa. Ehkä se, että alussa sovittiin asiat näin että kumpikaan ei oo kuuro, niin ei tarvitse huutaa... Sisko ja vanhemmat, niin ne tykkää yli kaiken ja se on päässy niinku perheeseen sisälle. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

Osa liiton onnistumisen edellytyksistä ei luonnollisesti eroa minkä tahansa liiton onnistumisen edellytyksistä. Rakkauden ja perheen puolesta on tehtävä töitä ja yritettävä parhaansa. Puolisoiden on pyrittävä löytämään yhteistä aikaa ja tekemistä. Myös asioista puhuminen ja joustavuus tarvittaessa ovat tärkeitä.

... ollaan yritetty miettiä jotain jonkinlaisia pelisääntöjä... Ollaan yritetty just silleen, että löydetään yhteistä aikaa ja yhteistä tekemistä... Ollaan myös silleen aika hyvin onnistettu puhumaan asioista, just niin kun selvitetty semmost, jos on pakko tehdä jotain mun perheen juttuja, tai sitten mä olen yrittänyt myös kysyä ja olla vähän ymmärtäväinen, jos hän joutuu hoitamaan jotain perheen asioita... Ollaan yritetty niin kun molemmin puolin vähän joustaa. (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Kyllä se on se ykkönen (rakkaus)... Ja sitten että tehdään yhden talouden eteen töitä kummatkin niin... (M / Suomi / Pirkanmaa / 64 v. / venäläinen puoliso)

8.2. Monikulttuurisen liiton haasteet ja epäonnistumisen mahdollisuudet

Monikulttuurisissa avioliitoissa potentiaalisia riidanaiheita on enemmän kuin yksikulttuurisissa liitoissa, koska itsestäänselvyyksiä on vähemmän (Lainiala & Säävälä 2012, 58). Monikulttuurisessa parisuhteessa ongelmia aiheuttavat todennäköisimmin suuret erot puolisoitten kulttuureissa, uskonnoissa ja arvoissa. Myös sukupuoliroolit ja lasten kasvatusta voivat olla erimielisyyden lähteitä (mm. Heikkilä 2014).

Tutkimuksen maahanmuuttajapuolisoiden kulttuurit eroavat jonkin verran suomalaisesta kulttuurista. Eniten suomalaisesta kulttuurista poikkeava turkkilainen kulttuuri, ja Turkissa väestö on valtaosaltaan muslimeja. Turkilaisen kanssa avioliitossa oleva suomalaisnainen kuitenkin kertoo, ettei hänen miehensä perhe ole lainkaan uskonnollinen, joten asia ei ole aiheuttanut ongelmia heidän perheessään. Kaikki haastateltavat kertovat, että kummankaan vanhemmat eivät ainakaan avoimesti ole vastustaneet lapsensa valintaa solmia avioliitto ulkomaalaisen kanssa.

Kyllä niitä varmaan löytyy just erilaisista arvoista ja semmosista, että jos olisi paljon uskonnollisia ja semmosia. Mutta onneksi meillä ei ole sillä tavalla... Sitten tietysti voisi liittyä tommosiin kulttuuriin, että jos tulee niin kun hirveen paljon semmosta, että pitää olla eri maissa tai semmosta niin se tietysti voi olla semmonen kompastuskivi... onneksi nyt molemmat perheet on ottanut sillä tavalla ihan suopeasti vastaan, että sekin olisi ollut muuten iso kompastuskivi... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

...Jos toinen on muslimi, niin se on tosi vaikea ja buddhalaisuus on enemmän sellainen elämäntapa. Meillä ei uskonnosta tuu mitään... Mutta äärimmäisen varovainen kannattaa olla jos menee ulkomaalaisen kanssa naimisiin. Jos on vanhempi nainen ja Turkin poika, niin sen tietää mitä siinä on takana ja se on tällaista... (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

... On paljon helpompaa (kuin suomalaisen vaimon kanssa)... Mä sanon näin, että Aasiasta voisi tulla venepakolaisia vaikka kuinka paljon ja ne kyllä sopeutuu, se ei haittaa yhtään. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

Ehkä se on se kyläyhteisön kyttäminen, se on se vaikein hyväksyä että erityisesti tarkkaillaan mitä tekee... Ehkä se suurin vaikeus oli maahanmuuttoviraston kanssa... koska he anto määrääjäksi viisumin ja sitten ei tätä oleskelulupapäätöstä tehty, niin sitten piti muuttaa takaisin Venäjälle. Plus sitten että heillähän oli oma proseduurinsa sen suhteen, että ollaanko tosissaan... (M / Suomi / Pirkanmaa / 64 v. / venäläinen puoliso)

Koska työllistyminen ja kieli voivat olla maahanmuuttajille ongelmia, ne saattavat heijastua myös perhe-elämään. Työttömyys voi kuitenkin rasittaa yhtä lailla parisuhdetta, vaikka henkilöillä olisi sama tausta.

Ehkä enemmän tämmöiset just käytännön arkipäivän ongelmat ja työpaikkojen löytäminen... On kyllä tää työllistymistilanne ja kieli... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Kun monikulttuurinen perhe asuu Suomessa ja ulkomaalaistaustaisen puolison suku ulkomailla, perheet tapaavat toisiaan luonnollisesti harvemmin verrattuna siihen, että välimatka olisi lyhyt. Tämän vuoksi ei suomalaisella puolisollla – eikä ehkä perheen lapsillakaan – muodostu kovin läheisiä suhteita ulkomaalaistaustaisen puolison sukulaisiin. Jos vielä yhteinen kieli puuttuu, on läheisten suhteiden luominen vaikeaa. Ulkomaalaistaustainen puoliso voi myös potea lähes jatkuvaa koti-ikävää, mikäli hänen suhteensa omiin vanhempiin on läheinen tai nämä ovat esimerkiksi avun tarpeessa. Jos perheen lapset kuitenkin osaavat ulkomaalaistaustaisen vanhempiensa kieltä, helpottanee se hänen kotoutumistaan ja perheen pysymistä Suomessa.

Ehkä se on tuo välimatka hänen perheeseensä, ehkä aiheuttaa väärinymmärryksiä ja ei ikinä tuu semmoista suhdetta. Ja tietyllä tavalla meidän perhe on ulkopuolinen siinä porukassa ja lasten ainoat serkut on siellä. Tietenkin sitä aktiivisemmin voisi olla yhteydessä, mutta... (N / Suomi / Oulu / 31 v. / englantilainen puoliso)

Ehkä myös se, että jaksaa hän sitä koti-ikävä, se on tietysti semmonen mikä on aina välillä mietityttänyt... ja ehkä sitten toi kahden maan ja kahden perheen kombinoiminen tai yhdistäminen on vaikeaa... (Puoliso) on jäänyt niin kun vähän kahden maan loukkuun. Jos hän on täällä, niin hänellä on perhettä ikävä, jos hän on Turkissa, niin sitten hänellä on ikävä tänne... (N / Suomi / Helsinki / 29 v. / turkkilainen puoliso)

Pitkästä välimatkasta ulkomaalaistaustaisen puolison perheeseen voi tosin leikkimielisesti ajatellen olla myös hyötyä:

Tietysti tämä on mun henkilökohtainen näkemys, mutta maahanmuuttajapuoliso ei sano, että mä lähdän äidin luokse... (M / Suomi / Pirkanmaa / 64 v. / venäläinen puoliso)

Monikulttuurista liittoa ei kannata solmia hetken mielijohteesta, ja moineen asiaan on hyvä valmistautua ennen lopullisen päätöksen tekemistä. Siinä määrin suuresta elämänmuutoksesta on kysymys.

Mä olen yrittänyt sitä kavereille sanoa, että ei se tämmönen... sanotaanko näin, että kansainvälinen liitto vaatii enemmän töitä ja enemmän ymmärtämystä tällai näin, eikä tarvitse ”keskustella” parisuhteen tilanteesta, vaan se tiedetään suurin piirtein, mikä se on. En suosittelen kellekkään sellaiselle joka ei oo tosissaan. (M / Suomi / Etelä-Pohjanmaa / 46 v. / thaimaalainen puoliso)

Lainialan ja Säävälän (2012, 58–59) tutkimuksen mukaan yleisimmät ristiriidat eivät liity arvoihin, uskontoon, mustasukkaisuuteen, työhön tai opiskeluun tai riitelyyn toisen vanhemmista tai sukulaisista, vaan ne liittyvät kotitöiden jakamiseen, raha-asioihin, vapaa-ajan käyttöön, seksiin, läheisyyden puutteeseen ja lasten kasvatukseen. Eli samoihin ristiriitoihin kuin missä tahansa liitossa.

8.3. Tiivistelmä

Suomalaiset naishaastateltavat näkevät monikulttuurisen liiton etuna mm. mahdollisuuden tutustua puolisonsa erilaiseen kulttuuriin. Ystäväpiiri on ulkomaalaistaustaisen puolison myötä usein kansainvälisempi kuin se muuten olisi, ja myös perheen lapset kansainvälistyvät luonnostaan ja oppivat kummankin vanhempansa kielen.

Tutkimuksen maahanmuuttajapuolisoiden kulttuurit eroavat jonkin verran suomalaisesta kulttuurista. Haastateltavat näkevätkin puolisoiden kulttuurien samankaltaisuuden auttavan liiton onnistumista. Myös puolisoiden samankaltaiset perhetaustat helpottavat elämää. Monikulttuurisen liiton alkuvaiheessa on hyvä tutustua puolison taustaan ja valmistautua liitossa mahdollisesti eteen tuleviin haasteisiin.

Monikulttuurisen avioliiton yksi hankaluus on se, että kaukana asuvat maahanmuuttajapuolison vanhemmat ja muu suku voivat jäädä vieraaksi suomalaiselle puolisolle, jopa perheen lapsille. Ulkomaalaistaustainen puoliso voi myös potea koti-ikävää Suomessa asuessaan.

9. Yhteenveto

Tutkimuksessa selvitettiin monikulttuuristen avioparien Suomessa viihtymistä ja mahdollisia muuttosuunnitelmia muualle Suomeen ja ulkomaille. Nettipohjaiseen kyselyyn vastasi 207 suomalaista ja 200 ulkomaalaistaustaista puolisoa, jotka ovat kotoisin Venäjältä, Virosta, Isosta-Britanniasta, Turkista ja Thaimaasta. Maahanmuuttajapuolisoista eniten (44 %) on venäläistaustaisia. Virolaisia on runsas viidennes, thaimaalaisia vajaa viidennes, brittejä runsas 10 prosenttia ja turkkilaisia viisi prosenttia. Suomalaispuolisoista kolme neljäsosaa on miehiä, kaikista maahanmuuttajapuolisoista puolestaan yli kolme neljäsosaa on naisia. Venäläiset, virolaiset ja thaimaalaiset ovat enimmäkseen naisia, britit ja turkkilaiset miehiä.

Melkein 90 prosenttia suomalaisista vastaajista ja runsas 80 prosenttia maahanmuuttajavastaajista on tyytyväisiä elämäänsä Suomessa

Suomalaisista puolisoista 89 prosenttia ja maahanmuuttajapuolisoista 82 prosenttia on (erittäin tai melko) tyytyväisiä elämäänsä Suomessa. Tyytymättömiä (melko tai erittäin tyytymätön) on vain viitisen prosenttia kaikista vastaajista. Maahanmuuttajapuolisoista venäläiset ja virolaiset ovat tyytyväisimpiä, venäläiset ovat yhtä tyytyväisiä kuin suomalaisetkin. Vähiten

tyytyväisiä on turkkilaisissa puolisoissa, joista puolet on tyytyväisiä elämänsä Suomessa.

Tyytyväisimpiä vastaajat ovat Suomen turvallisuuteen ja sosiaaliturvaan, tyytymättömmimpiä korkeaan hintatasoon ja huonoihin työnsaantimahdollisuuksiin

Sekä suomalaiset puoliset että maahanmuuttajapuolisot ovat kaikkein tyytyväisimpiä Suomen turvallisuuteen ja sosiaaliturvaan. Seuraavina ovat Suomen koulutusjärjestelmä ja luonto. Erityisesti turkkilaiset ja venäläiset vastaajat ovat tyytyväisiä Suomen turvallisuuteen. Vain briteistä suurempi osa nostaa koulutusjärjestelmän turvallisuuden edelle kaikkein tärkeimpänä tyytyväisyyden aiheena. Myös omaa asuinkuntaansa kaikki vastaajat pitävät ennen kaikkea rauhallisena ja turvallisena. Myös kunnan liikuntamahdollisuuksiin sekä peruskoulu- ja kauppapalveluihin he ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä.

Eniten tyytymättömyyttä sekä suomalaisissa että maahanmuuttajapuolisoissa aiheuttavat Suomen korkea hintataso ja työnsaantimahdollisuudet. Hintatasoon ovat kaikkein tyytymättömmimpiä thaimaalais- ja virolaissyntyiset, työnsaantimahdollisuuksiin puolestaan britit ja venäläiset. Seuraavaksi eniten tyytymättömyyttä aiheuttaa Suomen ilmasto, johon muita tyytymättömmämpiä ovat thaimaalaiset. Maahanmuuttaja-asenteisiin tyytymättömmimpiä ovat virolaiset, kaikkein vähiten thaimaalaiset.

Neljänneksellä suomalaisista ja maahanmuuttajavastaajista on suunnitelmia, jotka koskevat koko perheen tai jonkun perheenjäsenen muuttoa pois asuinkunnasta

Kyselyyn vastanneista suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista neljännes kertoo, että heidän perheessään on suunniteltu koko perheen tai jonkun perheenjäsenen muuttoa pois nykyisestä asuinkunnasta. Valtaosa suunnitelmista on kuitenkin hyvin jäsentymättömiä, eivätkä vastaajat kerro tarkkaa muuttokohdetta tai ajankohtaa. Vaikuttaa siis epävarmalta, toteutuvatko muuttosuunnitelmat koskaan. Moni vastaaja kertoo myös miettineensä sekä Suomen sisäistä että ulkomaille muuttoa.

Kaikista suomalaisista puolisoista ja maahanmuuttajapuolisoista kymmenesosa on miettinyt omaa tai koko perheensä muuttoa toiseen Suomen

kuntaan. Ulkomaille muuttoa suunnitelleita on enemmän: noin 15 prosenttia kummastakin vastaajaryhmästä. Yli 80 prosenttia kaikista tutkimuksessa mukana olevista perheistä ei siis ole suunnitellut muuttoa pois Suomesta. Vähiten muuttosuunnitelmia ulkomaille on venäläisillä puolisoilla (8 %), eniten puolestaan turkkilaisilla (30 %) ja thaimaalaisilla (27 %).

Jos keskimäärin noin viidenneksen kaikista tänne tulleista ulkomaalaistaustaisista päätyy lopulta lähtemään Suomesta, on ulkomaalaistaustaisten puolisoiden lähtöhalukkuus tässä tutkimuksessa vähäisempää. Paitsi että suomalainen puoliso on Suomeen vetävä tekijä, on se myös tänne kiinnittävä tekijä.

Lähtömuuttohalukkuutta on erityisesti opiskelijoilla ja työttömillä, muuttohalukkuuteen vaikuttavat myös tyytyväisyys elämään, asuinpaikan koko ja työsuhteen vakaus

Muuttosuunnitelmat ovat selvässä yhteydessä siihen, kuinka tyytyväisiä puoliset ovat elämäänsä Suomessa. Erittäin tyytyväisistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista vain kymmenesosalla on suunnitelmia muuttaa pois asuinkunnastaan. Maahanmuuttajapuolisoista venäläiset ja virolaiset ovat elämäänsä kaikkein tyytyväisimpiä.

Varsinkin maahanmuuttajapuolisoilla on muuttosuunnitelmia sitä enemmän, mitä suuremmassa kaupungissa he asuvat. Suomalaisilla puolisoilla Helsinki on puolestaan poikkeus, sillä siellä asuvilla muuttosuunnitelmia on yhtä vähän kuin pienissä kunnissa asuvilla. Suomalaisista puolisoista erityisesti kaupunkien lähiöissä asuvilla on muita enemmän muuttosuunnitelmia. Vähiten muuttosuunnitelmia on sellaisilla suomalaisilla ja maahanmuuttajapuolisoilla, jotka asuvat pienten kuntien taajamissa.

Muita enemmän muuttosuunnitelmia on opiskelijoilla ja työttömillä, koska työpaikan vuoksi on ehkä lähdeittävä pois asuinkunnasta. Myös niillä suomalaisilla vastaajilla, joiden työsuhde ei ole jatkuva, on selvästi enemmän muuttosuunnitelmia kuin niillä, joilla on vakaa työsuhde. Työ luonnollisesti sitoo asuinpaikkaan. Kaikkein vähiten muuttosuunnitelmia on eläkeläisillä, joiden ei tarvitse huomioida työpaikan sijaintia asuinpaikkaa valitessaan. Osa vastaajista haaveileekin muutosta eläkepäiviksi Suomea lämpimämpään ja edullisempaan maahan.

Koulutuksen mukaan tarkastellen vähiten muuttosuunnitelmia on ammatillisen koulutuksen saaneilla maahanmuuttajapuolisoilla, jotka ovat

myös parhaiten työllistyneitä. Eniten muuttosuunnitelmia suomalaisista puolisoista on lukion suorittaneilla, joita aineistossa on kuitenkin vähän. Jatkokoulutusta haluavien onkin usein lähdeittä opiskelujen perässä toiselle paikkakunnalle, ellei omassa kunnassa ole halutun alan opiskelupaikkaa. Myös korkeakoulututkinnon suorittaneissa suomalaispuolisoissa muuttosuunnitelmia on keskimääräistä useammalla, mikä taas voi viitata siihen, että omaa koulutusta vastaavaa työpaikkaa voi olla vaikea löytää omasta asuinkunnasta. Muuten koulutuksen ja muuttosuunnitelmien välillä ei ole selkeää yhteyttä.

Vähiten muuttosuunnitelmia asuinkunnan ulkopuolelle on venäläis-taustaisilla, eniten turkkilais- ja thaimaalaistaustaisilla

Maahanmuuttajapuolisoista vähiten muuttosuunnitelmia asuinkunnan ulkopuolelle on venäläistaustaisilla; turkkilaisilla ja thaimaalaisilla niitä on puolestaan eniten. Erot tulevat esille erityisesti ulkomaille muutossa. Turkkilaisien kohdalla ei kuitenkaan voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, sillä heitä on tutkimuksessa vain 10 henkeä.

Turkin ja Thaimaan olosuhteet, kulttuurit, ilmasto ja hintataso poikkeavat eniten Suomen vastaavista, jolloin näistä maista Suomeen muuttavilla henkilöillä sopeutuminen uuteen kotimaahan voi kestää kauemmin kuin Suomen kaltaisista maista tulevilla. Toisaalta Kaakkois-Aasiasta tulevia pidetään yleisesti hyvin Suomeen sopeutuvina. Oma syntymämaa on kuitenkin varsinkin thaimaalaisilla kaukana, joten vierailu siellä ei kovin usein ole mahdollista. Muuttosyynä erityisesti thaimaalaisilla ja heidän suomalaisilla puolisoillaan korostuvat Thaimaan halvempi hintataso ja lämpimämpi ilmasto. Muuttosuunnitelmat ovat yhteydessä myös maassa asuttuun aikaan, ja thaimaalaiset ovat asuneet Suomessa lyhimpään. Aika on parhaimpia paikkaan kiinnittäjiä.

Hyvin vähän muuttosuunnitelmia ulkomaille on venäläisillä puolisoilla, ja keskivälille muuttohalukkuudessa sijoittuvat kauimmin Suomessa asuneet britti- ja virolaisvastaajat. Kulttuurillisesti nämä maat eivät eroa Suomesta yhtä paljon kuin Aasian maat. Suomen rajanaapureista muuttajien on myös lyhyen etäisyyden vuoksi suhteellisen helppo vieraila syntymämaassaan, ja esimerkiksi Suomen palkkataso on korkeampi kuin Venäjällä ja Virossa. Suomen kielen taidon ja muuttosuunnitelmien välillä ei ole sel-

vää yhteyttä, sillä muuttohalukkuus ei eroa hyvin kieltä osaavilla virolaisilla ja toisaalta huonoimmaksi taitonsa arvioivilla briteillä.

Tärkeimpiä muuttosyitä asuinkunnasta ovat työsyyt ja ulkomaille muuttossa Suomea edullisempi hintataso

Eniten suunniteltuun asuinkunnasta muuttoon vaikuttavat työ tai työnsaantimahdollisuudet, jotka on maininnut yli puolet niistä suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisoista, joilla on lähtömuuttosuunnitelmia omasta asuinkunnastaan. Ulkomaille suuntautuvassa muuttossa muuton motiivina on erityisesti Suomea edullisempi hintataso. Merkittäviä muuttosyitä ovat myös sukulaiset ja työsyyt.

Kunnan paremmat palvelut ovat suomalaisille puolisoille tärkeämpi asuinkunnasta muuton syy kuin maahanmuuttajapuolisoille. Palveluihin on huomattavasti helpompi vaikuttaa kuin esimerkiksi maan hintatasoon, kyse on vain tahdosta. Niihin panostaminen voi kuitenkin tuoda panostuksen moninkertaisena takaisin: kunta saa pitää asukkaansa ja maahanmuuttajat kotoutuvat nopeammin.

Kaksi maahanmuuttajapuolisoa on suunnitellut muuttavansa ulkomaille, koska heidän avioliittonsa on päättynyt eroon. Eronneisuus tässä tutkimusaineistossa on kuitenkin vähäistä. Voi kuitenkin olla kysymys myös siitä, että vastaajat eivät halua kertoa erosuunnitelmistaan tai eroamassa olevat ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn.

Maahanmuuttajapuolison muutto pois Suomesta on todellinen mahdollisuus siinä tapauksessa, että avioliitto suomalaisen kanssa päättyy eroon.

Suomen sisällä muuton kohteena pääkaupunkiseutu, ulkomailla maahanmuuttajapuolison syntymämaa

Suomalaisilla vastaajilla suosituin muuttokohde Suomen sisällä on Helsinki tai jokin pääkaupunkiseudun pienempi kunta. Myös maahanmuuttajapuolisoilla pääkaupunkiseutu on suosituin muuttokohde, mutta yhtä suuri osa heistä muuttaisi johonkin muuhun Suomen suurimmista kaupungeista. Maahanmuuttajat eivät mainitse muuttokohteenaan lainkaan pienempiä Suomen kuntia kuten suomalaiset. Vain muutamalla vastaajalla sekä suomalaisista että maahanmuuttajista on selkeät suunnitelmat muuton ajankohdasta ja kohteesta.

Ulkomaille suuntautuvan muuton kohteina suomalaiset vastaajat mainitsevat lähinnä vain puolisonsa syntymämaan. Maahanmuuttajatkin ovat etupäässä miettineet muuttoa syntymämaahansa, mutta myös muihin maihin, esimerkiksi Espanjaan tai Etelä-Eurooppaan, Saksaan tai Pohjois-Amerikkaan. Useat vastaajat eivät ilmoita myöskään ulkomaille muuton tarkkaa kohdetta tai ajankohtaa.

Valtaosa kerrotuista muuttosuunnitelmista on huomattavan epävarmoja niin muuttokohteen kuin ajankohdankin suhteen. Edes se, muuttaako perhe Suomen sisällä vai ulkomaille, ei välttämättä ole selkiytynyt.

Vastaajat kritisoivat erityisesti maahanmuuttajien työllistämispalveluita ja puutteita suomen kielen opetuksessa

Työ- ja elinkeinotoimiston palveluita kritisoi moni vastaaja. Puolison vuoksi Suomeen muuttavat ulkomaalaiset eivät ole saaneet työllistymiseensä tarpeeksi apua työ- ja elinkeinotoimistosta, vaan ovat pitkälti jääneet oman aktiivisuutensa ja puolisonsa avun varaan.

Myös suomen kielen opetus herättää vastaajissa erityisen paljon tyytymättömyyttä. Kursseja ei ole riittävästi tai niitä järjestetään yleensä päiväsaikaan, jolloin työssäkäyvä ei voi niihin osallistua. Intensiivimuotoista opetusta ei pidetä riittävän perusteellisena kielen kunnolliseen oppimiseen. Myös muunkielisiä palveluja toivotaan nykyistä enemmän.

Kuntien muista palveluista nostetaan esille mm. terveystieteiden toimivuus ja kehittäminen, lasten ja vanhusten palvelut sekä julkisen liikenteen kehittäminen. Esille tuodaan myös se, ettei kaikkia maahanmuuttajia tulisi asuttaa samalle alueelle. Osa vastaajista moittii Suomessa harjoitettavaa politiikkaa ja ilmaisee tyytymättömyytensä päätöksentekijöihin. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvat tuovat esille tyytymättömyytensä korkeisiin asumiskustannuksiin.

Kantaväestön ja työnantajien asenteissa maahanmuuttajia kohtaan on edelleen parantamisen varaa. Toisaalta jotkut maahanmuuttajat arvostelevat itsekin turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanottoa ja pitävät työperäisiä maahanmuuttajia paremmin Suomeen kotoutuvina.

Suomen maahanmuuttobyrokratia koetaan usein tarpeettoman hankalaksi. Kansalaisuuden saamisessa vastaajat kokevat ongelmaksi joko liian tiukat kielitaitovaatimukset tai kansalaisuushakemuksen kalleuden.

Monet maahanmuuttajat vierastavat suomalaisten tietynlaista ”kansanluonnetta”, johon liittyy mm. hiljaisuus, rauhallisuus ja usein ujouskin. Suomalaisia voidaan pitää myös epäsosiaalisina tai epäkohteliaina. Suomalaisuuteen liitetään myös epäyhteisöllisyys.

Maahanmuuttaja-asenteisiin ja palveluiden laatuun voidaan vaikuttaa, hintatasoon ja ilmastoon ei

Ulkomaille muutossa edullisempi hintataso on selvästi merkittävin muutostyy, mutta Suomen on erittäin vaikea kilpailla hintatasoltaan edullisten maiden kanssa. Myös työpaikkojen puute on vaikeasti ratkaistava asia, ja erityisen vaikea se on nykyisessä taloustilanteessa. Täysin mahdotonta on muuttaa Suomen ilmastoa tai ratkaista sitä asiaa, että maahanmuuttaja ei pitkän välimatkan takia voi kovin usein tavata omia vanhempiaan tai muita sukulaisiaan. Monissa ulkomaille muuton syissä on siis kyse ulkomaiden vetotekijöistä, ei vain Suomen tai sen kuntien työntekijöistä.

Moniin asioihin voimme kuitenkin vaikuttaa, jotta maahanmuuttajat viihtyisivät täällä paremmin. Maahanmuuttaja-asenteitamme voimme muuttaa positiivisemmiksi, kuten myös yleisesti pyrkiä suhtautumaan avoimemmin ja kohteliaammin kanssaihmiisiimme. Myös työnantajat voisivat suhtautua ennakkoluulottomammin työtä hakeviin maahanmuuttajiin, arvostaa heidän koulutustaan ja antaa heille samat mahdollisuudet työssä etenemiseen kuin muillekin työntekijöille. Myös kunnat voivat varmasti vaikuttaa maahanmuuttajapalveluidensa ja peruspalveluidensa laatuun, mikäli tahtoa siihen on.

10. Johtopäätökset

Palveluilla ja niiden turvaamisella on merkitystä kunnassa viihtymiseen Tutkimuksen mukaan monikulttuurisille perheille kunnan palvelut, maahanmuuttajapalvelut tai maahanmuuttaja-asenteet vaikuttavat harvemmillä ratkaisevasti muuttopäätökseen, eikä palveluista yleensä tiedäkään ennen kunnassa asumista. Ne vaikuttavat kuitenkin kunnassa viihtymiseen. Kunnassa pitävinä tai poistyyöntävinä tekijöinä julkisten palveluiden merkitys on suurempi kuin varsinaisena muuttosyynä.

Parit arvostavat Suomessa myös sosiaaliturvaa sekä laadukasta ja korkeatasoista koulutusjärjestelmää. Tärkeinä pidettyjen palveluiden alasajo voi-kin kostautua kunnille menetettyinä asukkaina. Suurimmassa osassa maamme on edelleen turvallista ja rauhallista elää, mitä tutkimukseen vastaajat arvostavat. Kunnat kuitenkin asuinalueina erottuvat toisistaan palvelutarjonnallaan ja harjoittamallaan politiikalla, joten palvelut olisi jatkossakin tärkeä turvata kuntalaisille. Tällöin alueellisuus, ts. kuntakeskus-maaseutu- ulottuvuus, olisi myös huomioitava palvelujen tarjonnassa. Kunnat ovat siten avainasemassa siinä, miten monikulttuuriset parit Suomessa viihtyvät.

Kuntien yhteistyö yhtenä ratkaisuna palvelujen saatavuuteen

On luonnollista, etteivät pienet kunnat pysty tarjoamaan samanlaisia palveluja kuin väestöpohjaltaan isommat kunnat, ja siksi kuntien yhteistyö on-

kin tärkeää. Näin voidaan turvata monipuolisten palvelujen saatavuus eri alueilla. Pienten kuntien on myös tärkeää tehdä itseään tunnetuksi varsinkin, jos niillä on jokin vetovoimatekijä, jolla ne erottautuvat muista kunnista.

Maahanmuuttajien kotoutumiseen panostettava heti alussa

Koska lähtömuuttohalukkuus on maassaolon alkuvaiheessa suurempaa, on tärkeää siten heti alusta lähtien panostaa maahanmuuttajien kotouttamiseen. Onnistunut kotoutuminen ja sitä kautta myös työllistyminen kiinnittävät kuntaan parhaiten. Tästä hyvänä esimerkkinä on Närpiö, joka on kääntänyt väestö-, työllisyys- ja elinkeinokehityksensä taantumasta nousuun suhtautumalla myönteisesti vierasmaalaisiin ja houkuttelemalla heitä aktiivisesti paikkakunnalle töihin (Björklund & Mattila 2013). Myös hyvään asumiseen ja monipuoliseen asuntotarjontaan on luonnollisesti kiinnitettävä huomiota. Kuntien tulisi panostaa entistä enemmän varsinkin maahanmuuttajien työllistämispalveluihin, samoin eri osapuolten yhteistyöhön (kunnat, yrittäjät, järjestöt).

Riittävä ja laadukas kielikoulutus kotoutumisessa avainasemassa

Maahanmuuttajien kielikoulutuksen merkitystä kotoutumiselle on korostettu jo aiemmin lukuisissa tutkimuksissa. Työllistyminen Suomessa on hyvin vaikeaa ilman kielen hyvää hallintaa. Tämä asia olisi vihdoin saatava kuntoon. Nykyisessä kireässä taloustilanteessa on palveluja kuitenkin vaikea ylläpitää ja varsinkaan lisätä. Tässä valtio voisi tulla enemmän avuksi, etteivät maahanmuuttajat olisi eriarvoisessa asemassa asuinpaikkansa vuoksi. Kielenopetuksen tulisi olla alkeista lähtevää, perusteellista ja pitkäkestoista. Kaikille maahanmuuttajille intensiivimuotoinen opiskelu ei riitä kielen kunnolliseen oppimiseen. Myös opetuksen laatuun ja opettajien ammattitaitoon kannattaa kiinnittää huomiota. Opetusta pitäisi järjestää myös iltai-aikaan, jotta työssäkäyvilläkin olisi mahdollisuus siihen osallistua. On myös työnantajia, jotka tulevat vastaan maahanmuuttajien kielikoulutuksessa sallimalla kielenopetuksen myös työpaikalla ja jopa työaikana (Mattila & Björklund 2013). Myös internet tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia interaktiiviseen sekä ajasta ja paikasta riippumattomaan kielenopetukseen.

Ihmiset ovat kielen oppijoina erilaisia, joten nopeasti kielen omaksuville tulisi antaa mahdollisuus edetä nopeampaan tahtiin. Myös kurssien sisältöjä voisi räätälöidä kohderyhmän mukaan. Riittävän ja laadukkaan kielenopetuksen hyödyt sekä maahanmuuttajalle että yhteiskunnalle ovat niin suuret, että panostus kannattaa pitemmän päälle.

Maahanmuuttajille tarpeen mukaan omakielisiä palveluja

Vaikka maahanmuuttaja pääsisikin aloittamaan suomen kielen opiskelun mahdollisimman pian maahan tultuaan, tulisi maassaolon alkuvaiheessa olla tarvittaessa saatavilla ainakin englanninkielisiä ja mahdollisuuksien mukaan myös maahanmuuttajan omakielisiä tiedotteita ja palveluja. Näiden puuttuessa tulisi olla riittävästi tarjolla tulkkipalveluja. Jos kunta on pieni, kannattaa tehdä yhteistyötä muiden kuntien kanssa, minkä uusi sote-ratkaisu mahdollistaa.

Suomalaisen puolison tuki kotoutumisessa merkittävä

Suomalaisen puolison merkitystä maahanmuuttajan kotoutumiselle ja Suomessa viihtymiselle ei pidä aliarvioida. Suomalainen puoliso ja hänen sosiaaliset kontaktinsa kiinnittävät myös maahanmuuttajapuolisoa Suomeen, mikäli avioliitto on onnellinen ja toimiva. Avioliiton onnellisuutta ei tutkimuksessa selvitetty, mutta jotain voi päätellä siitä, että vain muutama vastaaja ilmoitti erosta tai välirikosta.

Arjessa puoliso toimiikin arvokkaana apuna suomen kielen opettamisessa ja perehdyttämisessä maan toimintakulttuuriin. On kuitenkin mahdollista, että päävastuu kotouttamisesta jätettäisiin puolisolle. Jatkuvasti tulkkina ja asioiden hoitajana toimiminen on uuvuttavaa ja voi johtaa ristiriitoihin avioliitossa (Anglé 2014).

Työtehtävien kielitaitovaatimuksissa joustoa

Monissa työtehtävissä kielitaitovaatimukset ovat tarpeettoman tiukat. Olisikin hyvä miettiä, mitkä ovat kunkin työn realistiset kielitaitovaatimukset ja voisiko niistä joustaa. Eri asia ovat esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät tekijät tai erityisen vastuulliset tehtävät. Näihinkin perehdyttämisessä voitaisiin käyttää avuksi tulkkeja esimerkiksi ostopalveluna. Myös saman kulttuuritaustan omaavan mentorin käyttäminen on osoit-

tautunut hyväksi ratkaisuksi sekä työtehtäviin että myös yhteiskuntaan pehdyttämisessä.

Alueiden asuntorakenne ja soveltuvien tilojen järjestäminen kanssakäymiselle

Kaikkia maahanmuuttajia ei pitäisi sijoittaa kunnissa samalle alueelle, ettei syntyisi liian eriytyneitä asuinalueita ja sen myötä sosiaalisia ongelmia (esim. Dhalmann 2011; Rasinkangas 2013). Kuntien kaavoituspolitiikalla voidaan siten vaikuttaa siihen, mihin esimerkiksi rakennetaan vuokra-asuntoja. Maahanmuuttajien keskinäinen kanssakäyminen ja siihen soveltuvien tilojen järjestäminen on luonnollisesti tärkeää. Parhaiten he kuitenkin kotoutuvat, kun ovat arjessa kantaväestön joukossa. Myös maahanmuuttajien ja kantaväestön yhdessä tekeminen lisää ymmärrystä puolin ja toisin. Tästä yhtenä esimerkkinä ovat taloyhtiöiden pihatalkoot.

Median rooli tiedottamisessa ja ennakkoluulojen kitkemisessä

Eri syistä maahan muuttaneiden valmiudet sopeutua yhteiskuntaan ovat lähtökohdiltaan hyvin erilaisia. Esimerkiksi pakolaisuudesta ja sen perusteista eivät monet kantasuomalaiset, mutta eivät monet maahanmuuttajakaan, tiedä tarpeeksi. Koska pakolaistaustaiset tarvitsevat yleensä maassalon alkuvuosina intensiivistä tukea ja myös taloudellista kotoutumistukea, saattaa osa kantaväestöstä ja maahanmuuttajista pitää pakolaistaustaisia yhteiskunnan vapaamatkustajina. Ennakkoluulojen kitkemisessä auttaa avoin ja totuudenmukainen tieto. Tässä asiassa media voisi olla enemmän avuksi. Esimerkiksi Yleisradio ja Siirtolaisuusinstituutti voisivat tehdä aiheesta opetussarjan. Näin ainakin tietämättömyydestä johtuvia ennakkoluuloja voitaisiin poistaa.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta haavoittuvista lähtökohdista johtuvat ongelmat eivät pääsisi kasautumaan ja kotoutuminen lähtisi kunnolla käyntiin. Muista kuin pakolaissyistä maahan muuttaneiden asenteita lieventää varmasti se, jos heillä itselläänkin on mahdollisuus saada tarvitsemiaan palveluja. Näitä palveluja on lakimuutoksen myötä myös lisätty.

Koulu asennekasvattajana, maahanmuuttajille enemmän tietoa Suomesta ja suomalaisuudesta

Asenteet omaksutaan jo lapsena, joten monikulttuurisuusopetus ja asennekasvatus tulisi aloittaa jo päiväkodissa, viimeistään ala-asteella. Myös maahanmuuttajien olisi hyvä saada enemmän tietoa Suomesta ja suomalaisuudesta, esimerkiksi suomalaisten tavasta olla kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa, ettei siten esimerkiksi seurassa hiljaa oleva suomalainen välttämättä ajattele maahanmuuttajasta kielteisiä asioita tai halua olla hänelle epäkohtelias. Mitä enemmän syntyy kohtaamisia kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä, sitä enemmän syntyy myös keskinäistä ymmärrystä. Maahanmuuttajiin tutustuminen auttaa hälventämään myös työnantajien ennakkoluuloja ja edesauttaa heidän palkkaamista avoimiin työpaikkoihin.

Koko ajan lisääntyvät myös suomalaisten kansainväliset kontaktit, ja uusi sukupolvi on aina edellistä kansainvälisempi. Kouluihin voidaan hankkia maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvää opetusmateriaalia. Esimerkiksi Siirtolaisuusinstituutissa (2014) on valmistunut kaksi opetuspakettia, esikoululaisille ja alakoululaisille sekä yläkoulujen ja lukioiden opettajille.

Monikulttuurisilla pareilla kantaväestöä matalampi kynnyksellä ulkomaille muuttoon

Tyytymättömyys palveluihin ei ehkä johda välittömään muuttoon, mutta mahdollisuuden tarjoutuessa kuntaansa tyytymätön saattaa jollain aikavälillä muuttaa sellaiseen kuntaan tai jopa ulkomaille, jossa tarjoutuu paremmat elämisen mahdollisuudet. Varsinkin monikulttuurisilla pareilla on kantaväestöä matalampi kynnyksellä muuttaa ulkomaille, koska toinen puoliso on sen jo kerran tehnyt ja kontaktit ulkomaille ovat olemassa. Monet ovat myös aiemmin asuneet yhdessä ulkomailla. Varsinkin suomalaisten ja brittien liitoissa on suhteellisen helppo lähteä Isoon-Britanniaan, joka on muuttajille vetovoimainen maa.

Valtaosa tyytyväisiä elämäänsä Suomessa

Vaikka Suomessa vielä riittää kehitettävää valtion ja kuntien palveluissa, on valtaosa monikulttuuristen avioparien puolisoista tyytyväisiä elämäänsä Suomessa. Asettuminen Suomeen ja täällä asuminen myös jatkossa näyttää

monille selvältä, ja Suomessa onkin korkea elintaso ainakin toistaiseksi. Muuttoa suunnitelleidenkin suunnitelmat ovat hyvin selkiytymättömiä eivätkä välttämättä koskaan toteudu, mikä tietenkin Suomen kannalta olisi myönteinen asia. Niillä, joilla ilmenee halua muuttaa pois Suomesta, ei se välttämättä johdu lainkaan Suomen työntekijöistä, vaan kotimaahan vetävät esimerkiksi sukulaiset ja koti-ikävä.

Tutkimuksessa vähiten muuttosuunnitelmia on venäläisillä ja virolaisilla, jotka ovat kaikkein tyytyväisimpiä Suomessa asumiseen. Etäisyys syntymämaahan on lyhyt etenkin virolaisilla ja ilmasto samankaltainen kuin Suomessa. Maiden olosuhteet ovat myös lähellä Suomen olosuhteita, mutta Viron palkkataso on Suomea alhaisempi ja sosiaaliturva huonompi.

Eniten lähtömuuttosuunnitelmia on turkkilaisten ohella thaimaalaisilla, jotka ovat asuneet Suomessa lyhyemmän aikaa kuin muut vastaajaryhmät ja joilla myös koulutustaso ja työllisyysaste ovat muita heikompia. Pääosa heistä on naisia. Thaimaalaisille myös Suomen kallis hintataso, suhteellisen kylmä ilmasto ja epäyhteisöllisyys voivat olla asioita, joihin on vaikea tottua. Myös useat thaimaalaisten kanssa naimisissa olevat miehet suhtautuvat myönteisesti Thaimaahan muuttoon varsinkin eläkeiässä.

Brittipuolisoiden muuttohalukkuus tässä tutkimuksessa sijoittuu edellisten ryhmien puoleen väliin. Elämänsä tyytyväisten osuus ei ole niin suuri kuin useimmilla muilla ryhmillä, vaikka britit ovat hyvin koulutettuja ja heidän työllisyytensä on hyvä. Toisaalta heillä on eniten määräaikaista työsuhteita, ja he ovatkin tyytymättömiä työnsaantimahdollisuuksiin, mikä heidän kohdallaan voi tarkoittaa myös omaa kokemusta tai koulutusta vastaavan työn saamista. Heillä suomen kielen taito on vastaajaryhmistä puutteellisin, vaikka he ovatkin asuneet Suomessa pisimpään.

Länsimaana Suomi on olosuhteiltaan hyvin samankaltainen kuin Iso-Britannia, mikä ehkä vaikuttaa siihen, ettei briteillä ole merkittävää halukkuutta lähteä Suomesta, vaikka Iso-Britannia vetovoimainen maa onkin. Moni tutkimuksen suomalais-brittiläinen aviopari onkin jo aiemmin asunut yhdessä Isossa-Britanniassa, ja suomalaisista puolisoista muita enemmän muuttosuunnitelmia onkin niillä, joilla on brittitaustainen puoliso. Taloudellinen tilanne vaikuttaa kuitenkin muuttoihin, eikä työllisyys Isossa-Britanniassakaan ole tällä hetkellä hyvä.

Oppia muista maista

Suomessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa on monia tekijöitä, joita on vaikea tai mahdotonta muuttaa. Tällaisia ovat esimerkiksi korkea hintataso, ilmasto ja byrokratia.

Vaikka suomalainen yhteiskunta onkin suhteellisen byrokraattinen, on se samalla myös toimiva ja luotettava. Enemmän voisimme kuitenkin etsiä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja yhteiskunnista, joissa asiat toimivat hyvin, mutta samalla esimerkiksi hintataso on kohtuullinen. Vanhat toimintatavat kannattaa ainakin tarkistaa aika ajoin ja miettiä, voisiko tehdä jotain toisin byrokratian ja kustannusten vähentämiseksi. On hyvä kuitenkin muistaa yhden naishaastateltavan sanat:

”Asiat Suomessa makrotasolla ovat edelleen hyvin, vaikka mikrotasolla olisikin ongelmia.”

11. Toimenpide-ehdotuksia kunnille

Maahanmuuttajien kotoutumista edistäisi, jos kuntiin perustettaisiin paikallisia toimielimiä, joissa olisivat edustettuina kunnan viranomaiset, kantaväestö ja maahanmuuttajat. Tällaisella ns. kaksisuuntaisella kotoutumisprosessilla kotoutuminen toteutuisi tehokkaasti. Näin saataisiin ns. ruohonjuuritason tieto käyttöön monipuoliseen aluekehittämiseen (bottom-up-malli). Tätä mallia voitaisiin soveltaa laajemmin myös kuntien väliseen yhteistyöhön ns. seudullisena toimintana. Laissa kotoutumisen edistämisestä (Finlex) kehoitetaan kuntia ja muita paikallisia viranomaisia tukemaan paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistämään myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Esitetty malli veisi tätä tavoitetta eteenpäin maamme kunnissa.

Kuntien kannattaisi kotouttamisasioissa tehdä myös yhteistyötä, minkä nykyinen kotoutumislakikin mahdollistaa. Kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnat voivat yhdessä ja yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa asettaa paikallistason neuvottelukunnan.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasona. Kunnissa olisi syytä olla kotoutumisasioihin perehtynyt yhdyshenki-

lö, jolloin asiointi olisi joustavampaa maahanmuuttaja-asiakkaille – kyseessä olisi siis ns. yhden luukun periaate. Yhdyshenkilö voisi ohjata asiakasta eteenpäin kunnan palvelujärjestelmässä. Maahanmuuttaja tarvitseekin apua sitä enemmän, mitä heikompi suomen/ruotsin kielen taito hänellä on.

Kuntien palvelurakenne, kuten järjestettävä suomen/ruotsin kielikoulutus, on keskeinen osa maahanmuuttajien kotoutumisessa. Kuntien tulisi huomioida kielitaidoiltaan eritaustaisten yksilöiden koulutus ja räätälöidä kielenopetusryhmiä sen mukaan, osaako maahanmuuttaja jo jonkin verran suomen/ruotsin kieltä vai ovatko maamme viralliset kielet täysin vieraita. Nyt kunnat ovat kuitenkin vähentäneet myös kansalais- ja työväenopistojen kielikursseja, vaikka niitä pitäisi päinvastoin lisätä, jotta myös työssäkäyvät pystyisivät paremmin osallistumaan kielenopiskeluun.

Kunnat ja laajemmin niiden työnantajat voisivat olla esimerkkeinä siitä, että maahanmuuttajataustainen työntekijä voisi opiskella suomen/ruotsin kieltä osin työaikanaan, kuten on tehty Närpiössä (Mattila & Björklund 2013). Kunnat voisivat myös osoittaa maahanmuuttajille enemmän harjoittelupaikkoja, joissa he voisivat käyttää myös omaa äidinkieltään, sillä työmarkkinoilla on keskeinen asema kotoutumisessa.

Työllistämisessä voidaan tietysin varauksin hyödyntää esimerkiksi Helsingin kaupungilla käytössä olevaa ns. positiivisen syrjinnän mallia: työhönotossa voidaan ottaa huomioon hakijan etninen tausta palkkaamalla tehtävään työmarkkinoilla aliedustettuun ryhmään kuuluva henkilö, vaikka tämä ei olisi aivan yhtä pätevä kuin paremmin edustettuun ryhmään kuuluva (Helsingin kaupunki 2015). Mallin käytössä on kuitenkin se vaara, että valitsematta jäänyt kantaväestön edustaja kokee puolestaan tulleet syrjityksi – tämä ei edistä myönteisiä asenteita maahanmuuttajia kohtaan.

Monikulttuurisuutta voidaan kunnissa edistää myös Turun kaupungin tapaan. Turku haluaa tehdä kaupungin kansainvälisyyttä tunnetuksi nimeämällä vuosittain vuoden uusturkulaisen ja monikulttuurisuusteon. Vuoden uusturkulaiseksi nimetään Turun seudulla asuva, maahanmuuttajataustainen henkilö ja monikulttuurisuusteosta palkitaan henkilö, yritys, yhdistys tai muu yhteisö, joka on esimerkillisesti edistänyt monikulttuurisuutta. Tunnustuksilla halutaan kiinnittää myönteistä huomioita Turun monikulttuuriseen arkipäivään. (Turku 2014.)

Kunnissa on tärkeä kehittää väestöltään monimuotoisia asuinalueita, joihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi kaavoitustoimilla ja vuokra-asuntojen sijoittamisella. Hyvää kotoutumista ei edistä se, että maahanmuuttajat keskittyvät joillekin tietyille alueille. Maahanmuuttajien kotoutuminen tapahtuu paikallistasolla asuinalueilla, joissa ihmiset kohtaavat toisensa jokapäiväisessä elämässä. Yhteiset tilat harrastus- ym. toimintaan luovat mahdollisuuden luonnolliseen kohtaamiseen. Myös asuinyhteisöissä ns. sosiaalisännöinti on hyvä käytäntö kunnissa. Asumissosiaalisen työn laadukas tekeminen edellyttää asukkaan asuinympäristön tuntemista ja asiakkaan kohtaamista oman kotinsa ja asumisensa asiantuntijana. Hyvät etniset suhteet ja kulttuurien välinen vuoropuhelu mahdollistavat viihtyisän ja turvallisen ympäristön kuntien asukkaille.

Monikulttuuristen avioliittojen säilymistä ajatellen kunnissa tulisi olla erityisesti monikulttuurisille perheille suunnattua perheneuvontaa ja diakoniatyötä, myös maahanmuuttajien omalla kielellä tai vähintään englanniksi. Tällöin palveluntarjoajalla olisi oltava tietämystä eri kulttuureista eli ns. kulttuurisensitiivisyyttä. Kuntiin voidaan perustaa myös monikulttuurisissa avioliitoissa asuville vertaistukiryhmiä, joissa ihmiset voivat keskustella heille yhteisistä asioista ja tukea näin toisiaan.

Sote-ratkaisun tarkoituksena on luoda uudenlainen palvelurakenne julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle, ja se mahdollistaa – mikäli tahtoa on – uusien järjestelyjen toteuttamisen.

Lähteet

- Anglé, J. (2014). Maahanmuuttajan puolisona Suomessa. Narratiivinen tutkimus kestävästä monikulttuurisista avioliitoista. Lapin yliopisto, Acta Universitatis Lapponiensis 272. Rovaniemi.
- Dhalmann, H. (2011). Yhden uhka, toisen toive? – Somaliensa ja venäläisten asumistoi-
veet etnisen segregaatiokehityksen valossa? University of Helsinki, Department of
Geosciences and Geography A10. Helsinki.
- Finlex, Laki kotoutumisen edistämisestä. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386> – Luettu 1.10.2014.
- Finlex, Yhdenvertaisuuslaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021> –
Luettu 15.12.2014.
- Heikkilä, E. (2014). Monikulttuurisiin avioliittoihin liittyviä kansainvälisiä ja kotimai-
sia ulottuvuuksia. Teoksessa: Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.) Mo-
nikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina, 9–19. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia
A 46. Turku.
- Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. (2008). Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt
ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 30. Turku.
- Helsingin kaupunki (2015). Rasismin ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen Helsingin
kaupungin toiminnassa. [http://www.hel.fi/static/kanslia/Tasa-arvo/Rasismin-ehkai-
seminen.pdf](http://www.hel.fi/static/kanslia/Tasa-arvo/Rasismin-ehkai-
seminen.pdf) – Luettu 7.1.2015.
- Jaakkola, T. (2000). Maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt työhönotossa ja työelä-
mässä. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 218. Helsinki.
- Jääskeläinen, A. (2003). Inter-marriage and Segmented Integration into Finnish Socie-
ty: Immigrant women from the Former Soviet Union. The Population Research In-
stitute, Finnish Yearbook of Population Research 39 (2003), 33–54.

- Kanniainen, A. (2010). Kansanedustajien mielipiteitä maahanmuutosta uhkana ja mahdollisuutena. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 35. Turku.
- Karjalainen, E. (1989). Muuttoliike ja alueellinen kehitys Kainuun maalaiskunnissa 1980–85 (Summary: Migration and regional development in the rural communes of Kainuu, Finland in 1980–85). University of Oulu, Research Institute of Northern Finland, Research Reports 96.
- Lainiala, L. & Säävälä, M. (2012). Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Perhebarometri 2012. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos, Katsauksia E 46/2012.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography* 3: 47–57.
- Lumio, M. (2014). Hymyn takana – thaimaalaiset maahanmuuttajat ja suomalais-thaimaalaiset avioliitot. Teoksessa: Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.) Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina, 36–51. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 46. Turku.
- Mattila, M. & Björklund, K. (2013). Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta. Siirtolaisuusinstituutti, Aluekeskuksen tutkimuksia nro 5. Turku.
- Myrskylä, P. (2010). Maahanmuutossa suuria vuosivaihteluita. Tilastokeskus, Tieto & trendit 4–5/2010.
- Oksi-Walter, P. (2014). Ulkосуomalaisten kulttuurinen identiteetti ja elämänkaari. Teoksessa: Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. & Säävälä, M. (toim.) Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina, 122–125. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 46. Turku.
- Rasinkangas, J. (2013). Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Tutkimuksia A 43. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Siirtolaisuusinstituutti (2014). Opintoaineistot. <http://www.migrationinstitute.fi/fi/tie-topalvelut/opetuspaketti> – Luettu 8.1.2015.
- Sirkkilä, H. (2005). Suomalaismiehet kuvaavat thaivaimonsa aktiivisina ja tahtovina. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2005/06/tiedote-2009-10-01-20-25-43-791961> – Luettu 5.9.2014.
- Sisäasiainministeriö (2013). Maahanmuuton vuosikatsaus 2012.
- Sjöblom-Immala, H. (2012). Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä. Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoiveet ja kotoutuminen 2000-luvulla. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 40. Turku.
- Sjöblom-Immala, H. (2013). Tervetuloa Suomeen? Korkeakouluopiskelijoiden asenteita mittaava etnobarometri 2013. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 44. Turku.
- TE-palvelut (2014). Työnhaku ja työskentely Iso-Britanniassa. Etusivu > Työnhakijalle > Löydä töitä > Töihin, harjoitteluun tai opiskelemaan ulkomaille > EURES – Töihin Eurooppaan > Maaoppaat – Landguider. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/eures_maaoppaat/Iso-Britannia.pdf – Luettu 2.1.2015.
- Tilastokeskus (2013a). Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2012. Suomen virallinen tilasto. Väestö 2013.

- Tilastokeskus (2013b). Työlliset ammatin (AML 2010, tasot 1–2), taustamaan, sukupuolen ja vuoden mukaan 2010–2011. Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Työssäkäynti – Luettu 30.9.2014.
- Tilastokeskus (2013c). Joka viides toimistosiivoaja ulkomaista syntyperää 2011. Tilastot > Väestö > Työssäkäynti > 2011 > Ammatti ja sosioekonominen asema – Luettu 10.9.2014.
- Tilastokeskus (2013d). Työlliset asuinalueen, pendelöinnin, koulutusasteen, iän ja vuoden mukaan 1987–2012. Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Työssäkäynti – Luettu 2.1.2015.
- Tilastokeskus (2014a). Suomessa syntyneiden miesten ulkomailla syntyneiden puolisoitten syntymämaat 2002–2012 ja Suomessa syntyneiden naisten ulkomailla syntyneiden puolisoitten syntymämaat 2002–2012. Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Perheet – Luettu 10.9.2014.
- Tilastokeskus (2014b). Marraskuun työttömyysaste 8,2 prosenttia. Etusivu > Tilastot > Työmarkkinat > Työvoimatutkimus > 2014 > marraskuu > Marraskuun työttömyysaste 8,2 prosenttia. http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2014/11/tyti_2014_11_2014-12-23_tie_001_fi.html – Luettu 29.12.2014.
- Tilastokeskus (2014c). Väestö iän (1-v.), sukupuolen, siviilisäädyn ja kielen mukaan alueittain 1990–2013. Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Väestörakenne – Luettu 10.9.2014.
- Tilastokeskus (2014d). Taajama- ja haja-asutusalueväestö iän ja sukupuolen mukaan kunnittain 31.12.2013. Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Väestörakenne – Luettu 30.9.2014.
- Tilastokeskus (2014e). Eurooppalaisten kuluttajien maksamissa hinnoissa isot erot vuonna 2013. Etusivu > Tilastot > Hinnat ja kustannukset > Kansainvälinen hintavertailu > 2013. http://www.stat.fi/til/kvhv/2013/kvhv_2013_2014-06-19_tie_001_fi.html – Luettu 2.1.2015.
- Turku (2014). Vuoden uusturkulainen. <http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=17363&contentlan=1&culture=fi-FI> – Luettu 8.1.2015.
- Virtanen, V. (2003). Valta- ja vastavirtaan. Selvitys maassamuuttajien elinoloista, uuteen kiinnittymisestä ja arvotaustasta Suomessa. Sisäasiainministeriön julkaisusarja 14/2003. Helsinki.
- Warinowski, A. (2012). Maailmalle yhtenä, takaisin toisena? Suomalaisen ekspatriaattiperheiden lapset kulttuurisissa siirtymissä. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 42. Turku.
- Yousfi, S. (2005). Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 27. Turku.

Kunnallisan kehittämistäitiön tutkimusjulkaisujen sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 Pirjo Mäkinen
KUNTARAKENNESELVITYS (1992)
- 2 HYVINVOINTIYHTEISKUNNAN TULEVAISUUS
Kolme näkökulmaa (1992)
- 3 Maria Lindbom
KUNNAT JA EUROOPPALAINEN ALUEKEHITYS (1994)
- 4 Jukka Jääskeläinen
KUNTA, KÄYTTÄJÄ, MARKKINAVOIMA
Kunnallisen monopolin ohjaus ja johtaminen (1994)
- 5 Torsti Kivistö
KEHITYKSEN MEGATRENDIT JA KUNTIEN TULEVAISUUS
Kohti ihmisläheistä kansalaisyhteiskuntaa (1995)
- 6 Kari Ilmonen–Jouni Kaipainen–Timo Tohmo
KUNTA JA MUSIIKKIJUHLAT (1995)
- 7 Juhani Laurinkari–Pauli Niemelä–Olli Pusa–Sakari Kainulainen
KUNTA VALINTATILANTEESSA
Kuka tuottaa ja rahoittaa palvelut? (1995)
- 8 Pirjo Mäkinen
KUNNALLISEN ITSEHALLINNON JÄLJILLÄ (1995)
- 9 Arvo Myllymäki–Asko Uoti
LEIKKAUKSET KUNTIEN UHKANA
Vaikeutuuko peruspalvelujen järjestäminen? (1995)
- 10 Heikki Helin–Markku Hyypiä–Markku Lankinen
ERILAISET KUNNAT
Kustannuserojen taustat (1996)
- 11 Juhani Laurinkari–Tuula Laukkanen–Antti Miettinen–Olli Pusa
VAIHTOEHDOKSI OSUUSKUNTA
– yhteisö kunnan palvelutuotannossa (1997)
- 12 Jari Hyvärinen–Paavo Okko
EMU – ALUEELLISET VAIKUTUKSET JA KUNTATALOUS (1997)
- 13 Arvo Myllymäki–Juha Salomaa–Virpi Poikkeus
MUUTTUMATON – MUUTTUVA KANSANELÄKELAITOS (1997)

- 14 Petri Böckerman
ALUEET TYÖTTÖMYYDEN KURIMUKSESSA (1998)
- 15 Heikki Helin–Seppo Laakso–Markku Lankinen–Ilkka Susiluoto
MUUTTOLIIKE JA KUNNAT (1998)
- 16 Kari Neilimo
STRATEGIAPROSESSIN KEHITTÄMINEN MAAKUNTATASOLLA
– case Pirkanmaa (1998)
- 17 Hannu Pirkola
RAKENNERAHASTOT
– ohjelmien valmistelu, täytäntöönpano ja valvonta (1998)
- 18 Marja-Liisa Nyholm–Heikki Suominen
PALVELUVERKOSSA YÖTÄPÄIVÄÄ (1999)
- 19 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
YKSITYISTÄMINEN VESIHUOLLOSSA? (1999)
- 20 Salme Näsi–Juha Keurulainen
KUNNAN KIRJANPITOUUDISTUS (1999)
- 21 Heikki Heikkilä–Risto Kunelius
JULKISUUSKOE
Kansalaiskeskustelun opetuksia koneistoille (2000)
- 22 Marjaana Kopperi
VASTUU HYVINVOINNISTA (2000)
- 23 Lauri Hautamäki
MAASEUDUN MENESTYJÄT
Yritykset kehityksen vetureina (2000)
- 24 Paavo Okko–Asko Miettälä–Elias Oikarinen
MUUTTOLIIKE PAKOTTAA RAKENNEMUUTOKSEEN (2000)
- 25 Olavi Borg
TIEDON VAJE KUNNISSA (2000)
- 26 Max Arhippainen–Perttu Pyykkönen
KIINTEISTÖVERO KUNNALLISTALOUEDESSA (2000)
- 27 Petri Böckerman
TYÖPAIKKOJEN SYNTYMINEN
JA HÄVIÄMINEN MAAKUNNISSA (2001)
- 28 Aimo Ryyänen
KUNTAYHTEISÖN JOHTAMINEN (2001)

- 29 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
LUOTTAMUSHENKILÖ JA VALTA
Edustuksellisen kunnallisdemokratian mahdollisuudet (2001)
- 30 Terho Pursiainen
KUNTAETIIKKA
Kunnallisen arvokeskustelun kritiikkiä (2001)
- 31 Timo Tohmo–Jari Ritsilä–Tuomo Nenonen–Mika Haapanen
JARRUA MUUTTOLIIKKEELLE (2001)
- 32 Arvo Myllymäki–Eija Tetri
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS KANSALAISSPVELUJEN RA-
HOITTAJANA (2001)
- 33 Anu Pekki–Tuula Tamminen
LAPSEN EHDOLLILLA (2002)
- 34 Lauri Hautamäki
TEOLLISTUVA MAASEUTU
– menestyvät yritykset maaseudun voimavarana (2002)
- 35 Pertti Kettunen
KUNTIEN ELOONJÄÄMISEN TAITO (2002)
- 36 MAAKUNTIEN MERKITYS JA TEHTÄVÄT (2003)
- 37 Marko Taipale–Max Arhippainen
ANSIOTULOVAHENNYS, JAETTAVAT YRITYSTULOT
JA KUNTIEN VEROPOHJA (2003)
- 38 Jukka Lassila–Tarmo Valkonen
HOIVARAHASTO (2003)
- 39 Pekka Kettunen
OSALLISTUA VAI VAIKUTTAA? (2004)
- 40 Arto Ikola–Timo Rothovius–Petri Sahlström
YRITYSTOIMINNAN TUKEMINEN KUNNISSA (2004)
- 41 Päivi Kuosmanen–Pentti Meklin–Tuija Rajala–Maarit Sihvonen
KUNNAT ERIKOISSAIRAANHOIDOSTA SOPIMASSA (2004)
- 42 Pauli Niemelä
SOSIAALINEN PÄÄOMA SUOMEN KUNNISSA (2004)
- 43 Ilkka Ruostetsaari–Jari Holttinen
TARKASTUSLAUTAKUNTA KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA (2004)
- 44 Aimo Ryytänen
KUNNAT VALTION VALVONNASSA (2004)

- 45 Antti Peltokorpi–Jaakko Kujala–Paul Lillrank
KESKENERÄISEN POTILAAN KUSTANNUKSET
Menetelmä kunnille terveystalouden tuotannon suunnitteluun ja ohjaukseen (2004)
- 46 Pentti Puoskari
KUNTA JA AMMATTIKORKEAKOULU (2004)
- 47 Timo Nurmi
KUNTIEN ARVOPERHEET (2005)
- 48 Jarna Heinonen–Kaisu Paasio
SISÄINEN YRITTÄJYYS KUNTATYÖSSÄ (2005)
- 49 Soili Keskinen
TUTKIMUS ALAISTAIDOISTA KUNNISSA
(verkkojulkaisu 2005)
- 50 Heikki A. Loikkanen–Ilkka Susiluoto
PALJONKO VERORAHOILLA SAA? (2005)
- 51 Arvo Myllymäki–Päivi Kalliokoski
VALTIO, KUNTA JA EUROOPAN UNIONI
Unionijäsenyyden vaikutus valtion ja
kuntien taloudelliseen päätösvaltaan (2006)
- 52 Aini Pehkonen
MAAHANMUUTTAJAN KOTIKUNTA (2006)
- 53 Toivo Pihlajaniemi
KUNTARAKENNE MURROKSESSA
(verkkojulkaisu 2006)
- 54 Satu Nivalainen
PENDELÖINKÖ VAI MUUTANKO?
Työvoiman liikkuvuus kuntien välillä (2006)
- 55 Jouni Kaipainen
KUNTIEN ROSKASOTA (2006)
- 56 Vesa Vesterinen
KUNTA JA YHTIÖITTÄMINEN (2006)
- 57 Maria Solakivi–Matti Virén
KUNTIEN HENKILÖSTÖ, TEHOKKUUS JA KUNTAKOKO (2006)
- 58 Jarmo J. Hukka–Tapio S. Katko
VESIHUOLLON HAAVOITTUVUUS
(verkkojulkaisu 2007)

- 59 Elina Viitanen–Lauri Kokkinen–Anne Konu–Outi Simonen–
Juha V. Virtanen–Juhani Lehto
JOHTAJANA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA (2007)
- 60 Jouni Ponnikas–Timo Tiainen–Johanna Hätälä–Jarmo Rusanen
SUOMI JA ALUEET 2030
– toteutunut kehitys, ennakointia ja skenaariot (2010)
- 61 Ritva Pihlaja
KOLMAS SEKTORI JA JULKINEN VALTA (2010)
- 62 Pekka Pietilä–Tapio Katko–Vuokko Kurki
VESI KUNTAYHTEISTYÖN VOITELUAINEENA (2010)
- 63 Pasi Holm–Janne Huovari
KUNNAT VEROUUDISTUKSEN MAKSAJINA? (2011)
- 64 Irene Roivainen–Jari Heinonen–Satu Ylinen
KÖYHÄ BYROKRATIAN RATTAISSA (2011)
- 65 Anu Hakonen–Kiisa Hulkko-Nyman
KUNNASTA HOUKUTTELEVA TYÖPAIKKA? (2011)
- 66 Markku Sotarauta–Toni Saarivirta–Jari Kolehmainen
MIKÄ ESTÄÄ KUNTIEN UUDISTUMISTA? (2012)
- 67 Eero Lehto
VOIKO ÄÄNESTÄMÄLLÄ VAIKUTTA A KUNTAVEROIHIN? (2012)
- 68 Kirsi Kuusinen-James
TUOKO PALVELUSETELI VALINNANVAPAUTTA? (2012)
- 69 Leena Forma–Marja Jylhä–Mari Aaltonen–Jani Raitanen–
Pekka Rissanen
VANHUUDEN VIIMEISET VUODET
– pitkäaikaishoito ja siirtymät hoitopaikkojen välillä (2012)
- 70 Niina Mäntylä–Jonna Kivelä–Seija Ollila–Laura Perttola
PELASTAKAA KOULUKIUSATTU!
– koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa
tarkastelussa (2013)
- 71 Juhani Laurinkari–Kirsi Rönkä–Anja Saarinen–Veli-Matti Poutanen
PALVELUT TOIMIMAAN
– tapaturmissa vammautuneiden nuorten puheenvuoro (2013)
- 72 Signe Jauhiainen–Janne Huovari
KUNTARAKENNE JA ALUEIDEN ELINVOIMA
– laskelmia väestöstä, työpaikoista ja kuntataloudesta (2013)

- 73 Riitta Laakso
MISTÄ KOTI HUOSTAANOTETULLE LAPSELLE?
(verkkojulkaisu 2013)
- 74 Vuokko Niiranen–Minna Joensuu–Mika Martikainen
MILLÄ TIEDOLLA KUNTIA JOHDETAAN? (2013)
- 75 Niko Hatakka–Erkka Railo–Sini Ruohonen
KUNTAVAALIT 2012 MEDIASSA (2013)
- 76 Hannu Kytö ja Monika Kral-Leszczynska
MUUTTOLIIKKEEN VOITTAJAT JA HÄVIÄJÄT
– tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista (2013)
- 77 Sakarias Sokka, Anita Kangas, Hannu Itkonen, Pertti Matilainen &
Petteri Räisänen
HYVINVOINTIA MYÖS KULTTUURI- JA LIKUNTAPALVELUISTA
(2014)
- 78 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SISÄLTÖÄ SOTE-UUDISTUKSEEN
Tunnuslukuja terveydenhuollon suunnitteluun (2014)
- 79 Hagen Henry, Jarmo Hänninen, Seija Paksu ja Päivi Pyllkänen
OSUUSTOIMINNASTA VALOA VANHUSPALVELUIHIN (2014)
- 80 Toni Mättö, Jukka Pellinen, Antti Rautiainen ja Kari Sippola
TALOUSOHJAUS TERVEYSASEMILLA
– näennäisohjaus luo näennäistehokkuutta (2014)
- 81 Tuija Rajala ja Jari Tammi
BUDJETOINTIA KUNTIEN MUUTOSKIERTEESSÄ (2014)
- 82 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SAADAANKO SOTE-UUDISTUKSELLA TASALAATUA? (2014)
- 83 Maria Ohisalo & Juho Saari
KUKA SEISOO LEIPÄJONOSSA?
Ruoka-apu 2010-luvun Suomessa (2014)
- 84 Anna-Maria Isola, Elina Turunen, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen
ja Heikki Hiilamo
SYRJÄYTYNUT IHMINEN JA KUNTA (2015)
- 85 Heli Sjöblom-Immala
PUOLISONA MAAHANMUUTTAJA –
Monikulttuuristen perheiden viihtyminen Suomessa ja muuttosuunnitel-
mat (2015)

KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kaksi julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite	Fredrikinkatu 61 A 00100 Helsinki
Asiamies	Antti Mykkänen, antti.mykkanen@kaks.fi , p. 0400 570 087
Tutkimusasiames	Veli Pelkonen, veli.pelkonen@kaks.fi , p. 0400 815 527
Taloudenhoitaja	Anja Kirves, anja.kirves@kaks.fi , p. 0400 722 682

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Heli Sjöblom-Immala

Puolisona maahanmuuttaja

Tässä tutkimuksessa selvitettiin sitä, kuinka monikulttuuriset perheet viihtyvät asuinkunnassaan ja onko heillä muuttosuunnitelmia. Tutkimuksessa toinen puolisoista on Suomessa syntynyt Suomen kansalainen ja toinen ulkomaalaistaustainen, jonka syntymämaa on Viro, Venäjä, Iso-Britannia, Turkki tai Thaimaa.

Valtaosa sekä suomalaisista että maahanmuuttajapuolisista on tyytyväisiä elämäänsä Suomessa. Tyytyväisimpiä he ovat Suomen turvallisuuteen ja sosiaaliturvaan. Tyytymättömyyttä aiheuttavat korkea hintataso ja työnsaantimahdollisuudet.

Suomalaisista ja maahanmuuttajapuolisista neljännes kertoo, että heidän perheessään on suunniteltu koko perheen tai jonkun perheenjäsenen muuttoa nykyisestä asuinkunnasta.

Tutkimustulosten perusteella esitellään myös keinoja, joilla edistetään monikulttuuristen perheiden ankkuroimista Suomeen ja erityyppisiin kuntiin.

